

SUDAT Latvijas lauku saimniecību uzskaites datu tīkls

**LAUKU SAIMNIECĪBAS
DARBA EKONOMISKĀS ANALĪZES REZULTĀTI**

2017

**AGRICULTURAL HOLDINGS
RESULTS OF ECONOMIC ANALYSIS**

Agroresursu un ekonomikas institūts
Institute of Agricultural Resources and Economics

Rīga 2018

Sastādītāji: V. Bratka,
L. Dambiņa,
R. Filmanoviča,
I. Grāvleja-Veinberga

© Agroresursu un ekonomikas institūts
Struktoru ielā 14, Rīgā, LV-1039
tel. 67552786
E-mail: sudat@arei.lv
<http://sudat.lv>

SATURS

Attēlu saraksts.....	6
Tabulu saraksts	8
Tekstā lietotie saīsinājumi un abreviatūras	9
Ievads	10
I nodaļa. SUDAT saimniecību 2017. gada darbības rezultātu analīze	11
1. SUDAT izlases kopa	11
2. Saimniecību lauksaimniecībā izmantojamā zeme un ekonomiskais lielums.....	12
3. Lauksaimniecības zemes izlietojums	13
4. Mājlopu audzēšana saimniecībās	14
5. Ražība.....	16
6. Pārdošanas cenas	17
7. Saimniecību pamatdarbības ieņēmumu struktūra.....	20
7.1. <i>Produkcijas izlietojums</i>	23
7.2. <i>Saimniecību saņemtais atbalsts</i>	25
7.3. <i>Valsts atbalsta nozīme saimniecību ienākumu veidošanā</i>	27
8. Saimniecību neto pievienotā vērtība	29
9. Saimniecību maksātspēja	33
10. Saimniecību ieguldījumi.....	35
II nodaļa. Baltijas valstu lauku saimniecību darbības rezultātu analīze	38
1. Baltijas valstu lauksaimniecības sektora un FADN izlases kopas raksturojums	38
2. Ražība.....	43
3. Izlaides vērtības un ražošanas izmaksu attiecība.....	47
4. Izlaides vērtība uz ražošanas vienību	48
5. Specifiskās izmaksas uz ražošanas vienību.....	50
6. Nomaks maksas un nomātās LIZ īpatsvars kopējā LIZ	52
7. Algotā un nealgotā darbaspēka ieguldījums	53
8. Algotā darbaspēka izmaksas	54
9. Saistību un pašu kapitāla attiecība.....	55
10. Neto pievienotā vērtība	56
11. Saimniecību ieguldījumi.....	58
III nodaļa. ES dalībvalstu lauku saimniecību darbības rezultātu analīze	60
1. Eiropas Savienības dalībvalstu lauksaimniecības sektora un FADN izlases kopas raksturojums	60
2. Ražība.....	61
3. Izlaides vērtības un ražošanas izmaksu attiecība.....	63
4. Izlaides vērtība uz ražošanas vienību	64
5. Specifiskās izmaksas uz ražošanas vienību.....	66
6. Nomaks maksas un nomātās LIZ īpatsvars kopējā LIZ	67
7. Algotā un nealgotā darbaspēka ieguldījums	68
8. Algotā darbaspēka izmaksas	69
9. Saistību un pašu kapitāla attiecība.....	70
10. Neto pievienotā vērtība	71
11. Saimniecību ieguldījumi.....	72
Kopsavilkums	74
Izmantotā literatūra un avoti.....	80

ATTĒLU SARAKSTS

I nodaļa

3.1. att. Saimniecību LIZ struktūra 2017. gadā ekonomiskā lieluma grupās ('000 eiro), ha, %	13
3.2. att. Graudaugu struktūra 2017. gadā ekonomiskā lieluma grupās ('000 eiro), %	14
4.1. att. Vidējais mājlopu skaits 2012.–2017. gadā	15
6.1. att. Vidējās augkopības produkcijas un piena pārdošanas cenas 2012.-2017. gadā, eiro par tonnu	18
6.2. att. Vidējās gaļas pārdošanas cenas 2012.-2017. gadā, eiro par dzīvsvāra tonnu	18
7.1. att. Ieņēmumu struktūra 2012.-2017. gadā, eiro un %	21
7.2. att. Ieņēmumu struktūra 2017. gadā ekonomiskā lieluma grupās ('000 eiro), eiro un %	22
7.3. att. Pamatdarbības ieņēmumu struktūra 2017. gadā pēc specializācijas virziena, eiro un %	23
7.4. att. Izlaides struktūra saimniecībās 2017. gadā ekonomiskā lieluma grupās ('000 eiro), %	24
7.5. att. Izlaides struktūra saimniecībās 2017. gadā pēc specializācijas virziena, %	24
7.6. att. ES un valsts tiešo maksājumu struktūra saimniecībās 2017. gadā ekonomiskā lieluma grupās ('000 eiro), eiro un %	26
7.7. att. ES un valsts tiešo maksājumu struktūra saimniecībās 2017. gadā pēc specializācijas virziena, eiro un %	27
7.8. att. Saimniecību ienākumu veidošanās ekonomiskā lieluma grupās ('000 eiro) 2017. gadā, eiro uz ekonomisko lielumu '000 eiro	28
7.9. att. Saimniecību ienākumu veidošanās 2017. gadā pēc specializācijas virziena, eiro uz ekonomisko lielumu '000 eiro	29
8.1. att. Neto pievienotā vērtība uz darbaspēka vienību 2017. gadā ekonomiskā lieluma grupās ('000 eiro), eiro un %	30
8.2. att. Saimniecību neto pievienotā vērtība uz darbaspēka vienību ekonomiskā lieluma grupās ('000 eiro) 2012.-2017. gadā, eiro	31
8.3. att. Saimniecību neto pievienotā vērtība uz darbaspēka vienību 2017. gadā pēc specializācijas virziena, eiro un %	32
8.4. att. Saimniecību neto pievienotā vērtība uz darbaspēka vienību, atbilstoši specializācijas virzieniem 2012.-2017. gadā, eiro	33
10.1. att. Saimniecību ieguldījumi un pašu finansēšanas līdzekļi 2017. gadā ekonomiskā lieluma grupās uz ekonomiskā lieluma vienību ('000 eiro), eiro	36
10.2. att. Saimniecību ieguldījumi un pašu finansēšanas līdzekļi 2017. gadā pēc specializācijas virziena uz ekonomiskā lieluma vienību ('000 eiro), eiro	37

II nodaļa

2.1. att. Kviešu ražība Baltijas valstu saimniecībās 2012.–2017. gadā, tonnas no ha	43
2.2. att. Rudzu ražība Baltijas valstu saimniecībās 2012.–2017. gadā, tonnas no ha	44
2.3. att. Miežu ražība Baltijas valstu saimniecībās 2012.–2017. gadā, tonnas no ha	44
2.4. att. Auzu ražība Baltijas valstu saimniecībās 2012.–2017. gadā, tonnas no ha	45
2.5. att. Kartupeļu ražība Baltijas valstu saimniecībās 2012.–2017. gadā, tonnas no ha	46
2.6. att. Rapša ražība Baltijas valstu saimniecībās 2012.–2017. gadā, tonnas no ha	46
2.7. att. Piena izslaukums Baltijas valstu saimniecībās 2012.-2017. gadā, kg no gov.	47
3.1. att. Produkcijas izlaides un izmaksu attiecība Baltijas valstu saimniecībās 2012.–2017. gadā	48
4.1. att. Augkopības izlaide Baltijas valstu saimniecībās 2012.–2017. gadā, eiro uz 1 ha LIZ	49
4.2. att. Lopkopības izlaide Baltijas valstu saimniecībās 2012.–2017. gadā, eiro uz 1 nosacīto mājlopu vienību	50

5.1. att. Specifiskās augkopības izmaksas Baltijas valstu saimniecībās 2012.–2017. gadā, eiro uz 1 ha LIZ	51
5.2. att. Specifiskās lopkopības izmaksas Baltijas valstu saimniecībās 2012.–2017. gadā, eiro uz 1 nosacīto mājlopu vienību	52
6.1. att. Nomas maksa (eiro par ha) un nomātās LIZ īpatsvars kopējā LIZ Baltijas valstu saimniecībās 2012.–2017. gadā	53
7.1. att. Algotā un nealgotā darbaspēka ieguldījums Baltijas valstu saimniecībās 2012.–2017. gadā (darbaspēka vienības)	54
8.1. att. Algotā darbaspēka izmaksas Baltijas valstu saimniecībās 2012.–2017. gadā, eiro par stundu.....	55
9.1. att. Saistību un pašu kapitāla attiecība Baltijas valstu saimniecībās 2012.–2017. gadā	56
10.1. att. Neto pievienotā vērtība uz darbaspēka vienību Baltijas valstu saimniecībās 2012.–2017. gadā, eiro	57
10.2. att. Ražošanas neto pievienotā vērtība un ražošanas subsīdijas uz darbaspēka vienību Baltijas valstu saimniecībās 2012.-2017. gadā, eiro.....	58
11.1. att. Baltijas valstu saimniecību ieguldījumi un ieguldījumu atbalsts 2012.–2017. gadā, eiro	59
III nodaļa	
1.1. att. Kviešu vidējā ražība ES dalībvalstu saimniecībās 2014.-2016. gadā, centneri no ha....	62
1.2. att. Piena vidējais izslaukums ES dalībvalstu saimniecībās 2014.-2016. gadā, kg no govs	63
2.1. att. Izlaidis un ražošanas izmaksu attiecība ES dalībvalstu saimniecībās 2014.-2016. gadā.....	64
3.1. att. Augkopības izlaidis vērtība ES dalībvalstu saimniecībās 2014.–2016. gadā, eiro uz LIZ 1 ha.....	65
3.2. att. Lopkopības izlaidis vērtība ES dalībvalstu saimniecībās 2014.-2016. gadā, eiro uz 1 nosacīto mājlopu vienību	66
4.1. att. Specifiskās augkopības izmaksas ES dalībvalstu saimniecībās 2014.-2016. gadā, eiro uz LIZ 1 ha.....	66
4.2. att. Specifiskās lopkopības izmaksas ES dalībvalstu saimniecībās 2014.-2016. gadā, eiro	67
5.1. att. Nomas maksa (eiro par ha) un nomātās LIZ īpatsvars kopējā LIZ ES dalībvalstu saimniecībās 2014.-2016. gadā.....	68
6.1. att. Algotā un nealgotā darbaspēka ieguldījums ES dalībvalstu saimniecībās 2014.-2016. gadā, darbaspēka vienības.....	69
7.1. att. Algotā darbaspēka izmaksas ES dalībvalstu saimniecībās 2014.-2016. gadā, eiro par stundu.....	69
8.1. att. Saistību un pašu kapitāla attiecība ES dalībvalstu saimniecībās 2014.–2016. gadā	70
9.1. att. Neto pievienotā vērtība uz darbaspēka vienību ES dalībvalstu saimniecībās 2014.–2016. gadā, eiro	71
9.2. att. Ražošanas neto pievienotā vērtība un ražošanas atbalsts uz darbaspēka vienību ES dalībvalstu saimniecībās 2016. gadā, eiro.....	72
10.1. att. Ieguldījumu subsīdiju īpatsvars ES dalībvalstu saimniecību bruto ieguldījumos 2014.–2016. gadā, procentos	73

TABULU SARAKSTS

I nodaļa

1.1. tabula. SUDAT 2017. gada izlases saimniecību sadalījums atbilstoši specializācijas virzieniem un ekonomiskā lieluma grupām, skaits	11
2.1. tabula. SUDAT saimniecību ekonomiskais un fiziskais lielums ekonomiskā lieluma grupās 2017. gadā.....	12
2.2. tabula. SUDAT saimniecību ekonomiskais un fiziskais lielums ekonomiskā lieluma grupās 2016. gadā.....	12
4.1. tabula. Mājlopu skaits ekonomiskā lieluma grupās 2017. gadā.....	15
5.1. tabula. Augkopības kultūru vidējā ražība (tonnas no ha) un piena izslaukums (tonnas no govīm) 2017. gadā ekonomiskā lieluma grupās.....	17
6.1. tabula. Vidējās pārdošanas cenas 2017. gadā ekonomiskā lieluma grupās, eiro par tonnu.....	19
6.2. tabula. Mājlopu vidējās cenas 2017. gadā, eiro par 1 mājdzīvnieku.....	20
9.1. tabula. Saistību īpatsvars bilancē un likviditātes koeficienti ekonomiskā lieluma grupās	33
9.2. tabula. Saistību īpatsvars bilancē un likviditātes koeficienti, atbilstoši specializācijas virzieniem	34
10.1. tabula. Saimniecību ieguldījumi un nolietojums 2011.-2017. gadā ekonomiskā lieluma grupās, eiro	35
10.2. tabula. Saimniecību ieguldījumi un nolietojums 2011.-2017. gadā pēc specializācijas virziena, eiro	37

II nodaļa

1.1. tabula. Latvijas 2016. gada lauksaimniecības struktūras aptaujas dati: saimniecību sadalījums atbilstoši specializācijas virzieniem un ekonomiskā lieluma grupām, skaits	39
1.2. tabula. Igaunijas 2016. gada lauksaimniecības struktūras aptaujas dati: saimniecību sadalījums atbilstoši specializācijas virzieniem un ekonomiskā lieluma grupām, skaits.....	40
1.3. tabula. Lietuvas 2016. gada lauksaimniecības struktūras aptaujas dati: saimniecību sadalījums atbilstoši specializācijas virzieniem un ekonomiskā lieluma grupām, skaits.....	41
1.4. tabula. Igaunijas 2017. gada izlases saimniecību sadalījums atbilstoši specializācijas virzieniem un ekonomiskā lieluma grupām, skaits	42
1.5. tabula. Lietuvas 2017. gada izlases saimniecību sadalījums atbilstoši specializācijas virzieniem un ekonomiskā lieluma grupām, skaits	42
1.6. tabula. Baltijas valstu saimniecību ekonomiskais un fiziskais lielums 2017. gadā .	43

III nodaļa

1.1. tabula. ES dalībvalstu saimniecību ekonomiskā lieluma sliekšņi, saimniecību skaits izlases kopā un saimniecību vidējais ekonomiskais lielums	61
---	----

TEKSTĀ LIETOTIE SAĪSINĀJUMI UN ABREVIATŪRAS

CSP	LR Centrālā statistikas pārvalde
ES	Eiropas Savienība
EUROSTAT	Eiropas Savienības Statistikas birojs
FADN	ES lauku saimniecību uzskaites datu tīkls (Farm Accountancy Data Network - angļu val.)
FSS	Saimniecību struktūraptauja (Farm Structural Survey - angļu val.)
KSI	Kopējā standarta izlaide
LDV	Lauksaimniecības darba vienība - viens cilvēkgads (1840 stundas)
LEK	Lauksaimniecības ekonomiskais kopaprēķins
LLV	Nosacīta mājlopu vienība
LIZ	Lauksaimniecībā izmantojamā zeme
LLKC	Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs
LR	Latvijas Republika
AREI	Agroresursu un ekonomikas institūts
MLA	Mazāk labvēlīgie apvidi
NUTS	Statistikas teritoriālo vienību nomenklatūra (Nomenclature of territorial units for statistics – angļu val.)
NPV	Neto pievienotā vērtība
SI	Standarta izlaide
SUDAT	Latvijas lauku saimniecību uzskaites datu tīkls
ZM	LR Zemkopības ministrija
VPM	Vienotais platībmaksājums

Ievads

SUDAT izdevumā *Latvijas lauku saimniecības Darba ekonomiskās analīzes rezultāti 2017* apkopota un analizēta Latvijas lauku saimniecību uzskaites datu tīklā SUDAT un ES FADN datu bāzē uzkrātā informācija. Ar to var iepazīties tikai internetā <http://sudat.lv>.

Latvija ir Eiropas Savienības dalībvalsts, kas ne tikai ļauj lauksaimniekiem pretendēt uz ES atbalsta maksājumiem, izmantot struktūrfondus, bet arī izmantot ES vienotās un harmonizētās saimniecību ekonomiskās informācijas sistēmas FADN priekšrocības un iespējas - SUDAT ir FADN komponente. FADN aptver visas Eiropas Savienības dalībvalstis - tā izveidošanu un pamatprincipus nosaka speciāli šim nolūkam izstrādāts normatīvo aktu kopums. Katru gadu apkopotā informācija tiek nosūtīta Eiropas Komisijai. FADN - lauksaimnieku ienākumu līmeņa un īstenotās kopējās lauksaimniecības politikas novērtēšanas instrumenta nozīme pieaug ik gadu – tikai balstoties uz objektīvu informāciju, var pamatot Latvijas pozīciju vienotajā Eiropas ekonomiskajā telpā.

Ar Latvijas lauksaimnieku 2017. gada darbības rezultātiem un tos ietekmējošiem faktoriem iepazīstināsim šajā izdevumā. Par 2017. gadu ir apkopoti un analizēti 1000 saimniecību dati, kas vākti speciāli SUDAT vajadzībām pēc vienotas metodikas un nodrošina to savstarpēju salīdzināmību.

Publikācijā ir trīs daļas:

- informatīvās bāzes raksturojums un SUDAT saimniecību darbības rezultātu analīze,
- Baltijas valstu saimniecību darbības rezultātu salīdzinājums 6 gadu periodā,
- ES dalībvalstu saimniecību darbības rezultāti 2014.-2016. gadā.

Pamattabulas, kurās apkopoti saimniecību darba ekonomiskie rezultāti 2017. gadā, ir pieejamas 8 pamattabulās EXCEL formātā. Šis apkopojums veikts, ejot no vispārīgā (vidējiem rezultātiem valstī kopumā 1. tabula) uz konkrēto - specializācijas virzieniem (2. līdz 8. tabula), turklāt katra grupējuma ietvaros rezultāti ir apkopoti pa ekonomiskā lieluma grupām. Pamattabulās rezultāti ir parādīti līdz tādai detalizācijas pakāpei, cik atļauj konfidencialitātes prasības: ja kādā grupā saimniecību skaits ir nepietiekams, dati par šo grupu netiek publicēti, tāpēc saimniecību skaits, summējot atsevišķi pa ekonomiskā lieluma grupām, var būt mazāks par kopējo saimniecību skaitu atbilstošajā specializācijas virzienā. Ņemot vērā, ka nav iespējams nodrošināt atbilstošu pārstāvniecību, rezultāti pa reģioniem netiek publicēti.

Tā kā SUDAT metodika nemainās katru gadu, tā ir izdalīta atsevišķā publikācijā *Latvijas lauku saimniecību uzskaites datu tīkla metodika* un pieejama interneta vietnē <http://sudat.lv>.

Darba autori pateicas lauksaimniecības produkcijas ražotājiem - lauku saimniecībām un uzņēmumiem - par atsaucību un sapratni mūsu kopējā uzdevuma - objektīvas informācijas iegūšanā par norisēm un procesiem Latvijas lauksaimniecībā, Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centram un tā reģionālajām nodaļām, Lauku atbalsta dienestam, Latvijas Republikas Centrālās statistikas pārvaldei un Zemkopības ministrijai par sadarbību.

I nodaļa. SUDAT saimniecību 2017. gada darbības rezultātu analīze

1. SUDAT izlases kopa

Lai SUDAT apkopotie dati objektīvi raksturotu Latvijas lauksaimnieciskās produkcijas ražotājus un to darbības rezultātus, ir izveidota reprezentatīva izlases kopa. Par 2017. gadu ir apkopoti 1000 saimniecību dati, atbilstoši Ministru Kabineta noteikumos Nr. 195 "Lauku saimniecību uzskaites datu tīkla izveidošanas, uzturēšanas un darbības kārtība" noteiktajam skaitam – izlases kopā ietvert ne mazāk kā 1000 saimniecību. Pēc lauku saimniecību struktūras apsekojuma rezultātiem 2016. gadā Latvijā bija 69,9 tūkstoši ekonomiski aktīvu lauku saimniecību, turklāt 25 236 lauksaimniecības produkcijas ražotāju virs noteiktā SUDAT ekonomiskā lieluma sliekšņa 4 000 eiro. 2017. gada SUDAT izlases kopas 1000 lauksaimniecības produkcijas ražotāju sadalījums specializācijas virzienos un ekonomiskā lieluma grupās ir dots 1.1. tabulā. 1000 izlases kopas saimniecības pārstāv 4 % saimniecību virs noteiktā ekonomiskā lieluma sliekšņa 4 000 eiro.

1.1. tabula. SUDAT 2017. gada izlases saimniecību sadalījums atbilstoši specializācijas virzieniem un ekonomiskā lieluma grupām, skaits

Lieluma grupa '000 eiro Specializācijas virziens	Kodi	4 - 15	15 – 25	25 - 50	50 - 100	100 - 500	> 500	Kopā
Laukkopība	15, 16	33	37	59	72	152	23	376
Dārzenkopība	21, 22, 23	-	2	2	3	3	1	11
Ilggadīgo kultūru audzēšana	36, 38	7	1	3	2	-	-	13
Piena lopkopība	45	33	58	69	62	85	9	316
Ganību mājlopu audzēšana	46, 47, 48	29	16	18	11	8	-	82
Cūkkopība un putnkopība	51, 52, 53	4	-	-	1	1	5	11
Jaukta augkopība	61	7	4	4	2	1	-	18
Jaukta lopkopība	73, 74	10	4	2	2	-	-	18
Jaukta specializācija	83, 84	41	23	29	20	28	14	155
Kopā		164	145	186	175	278	52	1 000

Avots: SUDAT

Izlasē saimniecības netiek iekļautas proporcionāli to skaitam katrā grupā - lielākajām saimniecībām varbūtība iekļūt izlasē ir lielāka. Izmantojot 2016. gada lauku saimniecību struktūras apsekojuma datus, katrai izlases kopas saimniecībai tiek noteikts svars - saimniecību skaits, ko tā pārstāv, un saimniecību grupu rezultāti ir aprēķināti kā vidējie svērtie rādītāji. Novērtējot SUDAT saimniecību pārstāvniecību attiecībā pret lauku saimniecību struktūras apsekojuma datiem, varam secināt, ka SUDAT izlases kopa ir reprezentatīva, un iegūtos rezultātus varam uzskatīt par atbilstošiem vidējai Latvijas saimniecībai virs noteiktā ekonomiskā lieluma sliekšņa (*Latvijas lauku saimniecību uzskaites datu tīkla metodika* 1.3. nodaļa).

2. Saimniecību lauksaimniecībā izmantojamā zeme un ekonomiskais lielums

2017. gadā vidēji saimniecības apsaimnieko 63,9 ha LIZ (2.1. tabula). Salīdzinot ar 2016. gadu (2.2. tabula), apsaimniekotās LIZ platības saimniecībās ir samazinājušās vidēji par 5,6 ha. Gandrīz puse no saimniecību apsaimniekotās LIZ ir nomāta – 46,3 %: vismazākais šo platību īpatsvars ir ekonomiskā lieluma grupā no 4 līdz 15 tūkstošiem eiro – 32,0 %, bet saimniecībās ar ekonomisko lielumu virs 50 tūkstošiem eiro virs 50 %. Salīdzinot ar 2016. gadu, nomātās LIZ platības ir samazinājušās vidēji par 4,5 ha, un relatīvi par 2,8 procentpunktiem.

2.1. tabula. SUDAT saimniecību ekonomiskais un fiziskais lielums ekonomiskā lieluma grupās 2017. gadā

Ekonomiskā lieluma grupa '000 eiro	Saimn. skaits	Ekon. lielums	Apsaimn. LIZ	Nomātā LIZ		Citiem iznom.LIZ	Neizm. LIZ		Ekon. liel./LIZ
		eiro	ha	ha	%	ha	ha	%	eiro/ha
4 - 15	164	9 299	20,3	6,5	32,0	1,72	0,6	2,9	457
15 – 25	145	18 931	33,0	14,0	42,5	1,94	0,5	1,4	574
25 - 50	186	35 126	62,0	27,3	44,0	1,16	0,7	1,0	567
50 - 100	175	71 209	111,0	57,3	51,6	0,89	0,6	0,5	641
100 - 500	278	221 794	296,6	151,4	51,1	1,55	0,3	0,1	748
> 500	52	1 075 580	1 045,0	544,1	52,1	16,72	2,6	0,2	1029
Kopā	1 000	44 925	63,9	29,6	46,3	1,8	0,6	0,9	703

Avots: SUDAT

2.2. tabula. SUDAT saimniecību ekonomiskais un fiziskais lielums ekonomiskā lieluma grupās 2016. gadā

Ekonomiskā lieluma grupa '000 eiro	Saimn. skaits	Ekon. lielums	Apsaimn. LIZ	Nomātā LIZ		Citiem iznom.LIZ	Neizm. LIZ		Ekon. liel./LIZ
		eiro	ha	ha	%	ha	ha	%	eiro/ha
4 - 15	141	9 743	23,3	8,0	34,3	2,0	0,5	2,2	419
15 – 25	150	18 838	35,1	16,4	46,9	2,4	0,4	1,2	537
25 - 50	188	34 125	58,5	28,3	48,5	0,9	0,6	1,1	584
50 - 100	186	70 120	112,2	59,6	53,1	1,4	0,3	0,3	625
100 - 500	278	207 730	286,0	150,9	52,8	1,5	0,5	0,2	726
> 500	57	1 129 012	1 107,0	595,0	53,7	10,9	8,7	0,8	1 020
Kopā	1 000	47 604	69,5	34,1	49,1	2,0	0,6	0,9	685

Avots: SUDAT

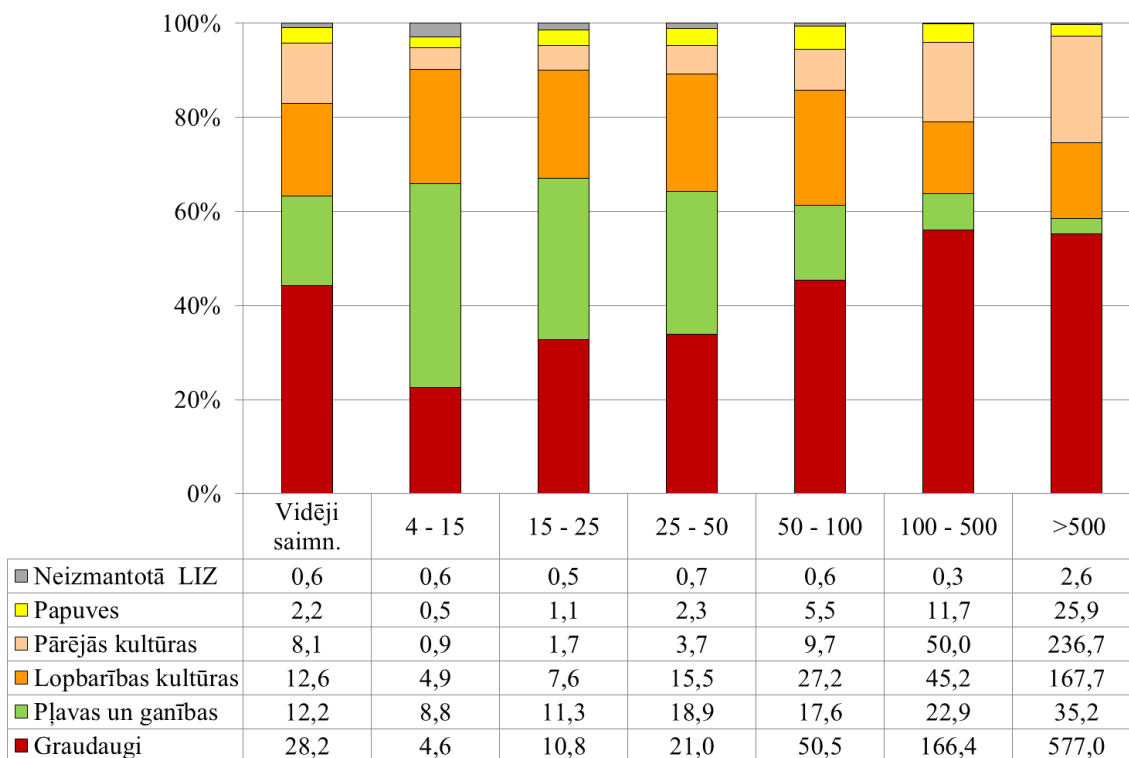
Citiem iznomātās platības ir samazinājušās no 2,0 ha LIZ 2016. gadā uz 1,8 ha 2017. gadā. Neizmantotās LIZ platības vidēji saimniecībās 2017. gadā nav mainījušās.

Tās ir nedaudz palielinājušās ekonomiskā lieluma grupās līdz 100 tūkst. eiro, bet vislielāko saimniecību grupās tās ir samazinājušās gan absolūtos skaitļos, gan relatīvi.

Vidēji saimniecību ekonomiskais lielums uz LIZ platību 2017. gadā ir 703 eiro – pieaugums pret 2016. gadu par 18 eiro. Saimniecību ekonomiskais lielums uz LIZ platību pieaug līdz ar saimniecību ekonomisko lielumu, un grupā virs 500 tūkstošiem eiro sasniedz 1 029 eiro, pārsniedzot vismazāko saimniecību rādītāju 2,3 reizes, tomēr jāatzīmē, ka vislielāko saimniecību grupā ietilpst lielas cūkkopības un putnkopības saimniecības, kam LIZ nav noteicošais ražošanas faktors.

3. Lauksaimniecības zemes izlietojums

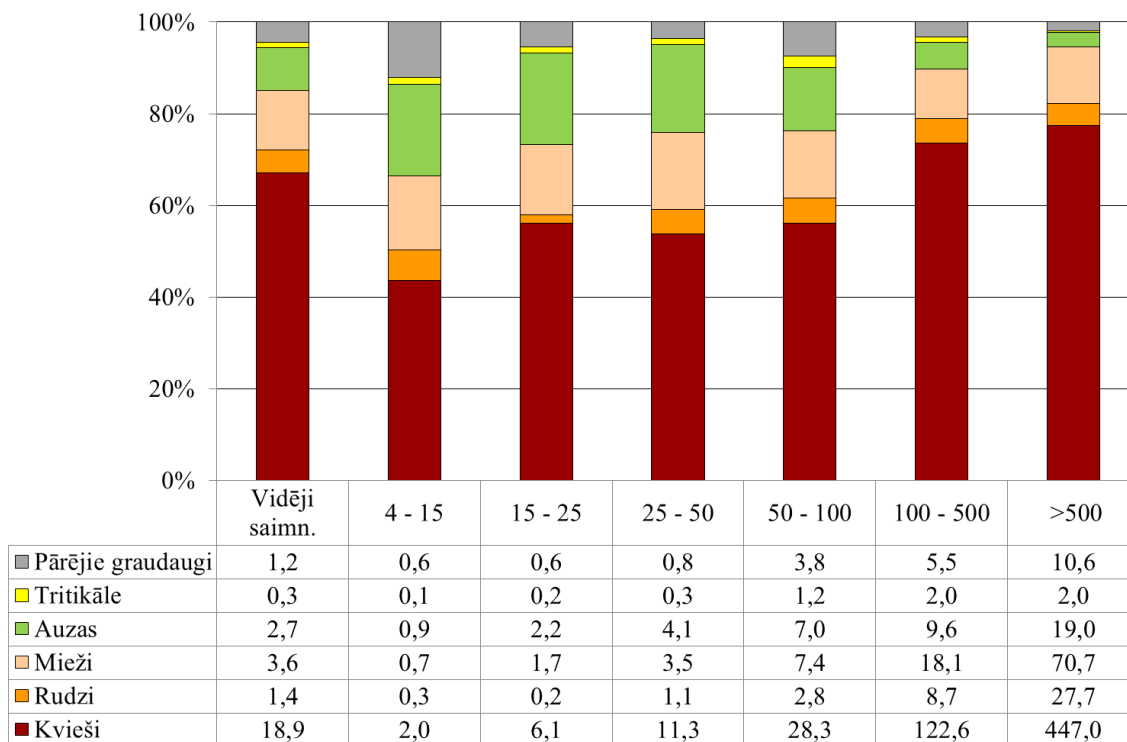
Analizējot lauksaimniecības zemes izlietojumu (3.1. attēls), redzam, ka vidēji saimniecībās lielākās platības aizņem graudaugi (44 %) un lopbarība (pļavas un ganības, un lopbarības kultūras aramzemē - kopā 39 %). Saimniecību grupās pēc ekonomiskā lieluma lopbarības platību un graudaugu platību īpatsvars ir apgriezti proporcionāli lielumi: grupā no 4 - 15 tūkst. eiro lopbarības platības aizņem 68 % no LIZ, bet graudaugi – 23 %, savukārt saimniecībās ar ekonomisko lielumu virs 100 tūkst. eiro graudaugi aizņem vairāk nekā 55 % no LIZ, bet lopbarības platības – 19 līdz 23 %. Pieaugot ekonomiskajam lielumam, būtiski palielinās pārējo kultūru (kur ietilpst arī rapši un citas tehniskās kultūras) īpatsvars, sasniedzot 23 % no LIZ saimniecībās ar ekonomisko lielumu virs 500 tūkst. eiro. Papuves vidēji saimniecībās aizņem 4 % no LIZ, neizmantotās LIZ platību īpatsvars ir 1 % - tas ir lielāks vismazāko saimniecību grupā – 2 %, bet, pieaugot ekonomiskajam lielumam, šo platību īpatsvars samazinās.

3.1. att. Saimniecību LIZ struktūra 2017. gadā ekonomiskā lieluma grupās ('000 eiro), ha, %

Avots: SUDAT

Galvenās graudaugu kultūras saimniecībās ir kvieši - vidēji saimniecībās 67 % un mieži – 13 % (3.2. attēls). Pieaugot ekonomiskajam lielumam, palielinās kviešu nozīmīgums graudaugu struktūrā: mazākajās saimniecībās kviešu platību īpatsvars ir 44 %, saimniecībās ar ekonomisko lielumu virs 15 tūkst. eiro tas pārsniedz 54 %, bet saimniecībās virs 100 tūkst. eiro 74 līdz 79 %.

3.2. att. Graudaugu struktūra saimniecībās 2017. gadā pa ekonomiskā lieluma grupām ha, %

Avots: SUDAT

Mieži ir otra nozīmīgākā graudaugu kultūra, sastādot vidēji 13 % graudaugu struktūrā - lielāks miežu īpatsvars ir saimniecību grupās līdz 100 tūkst. eiro (26 %), bet vislielāko saimniecību grupās (virs 100 tūkst. eiro) tas ir nedaudz zem vidējā rādītāja 11 līdz 12 %. Auzas ir nozīmīga kultūra saimniecībās ar ekonomisko lielumu līdz 50 tūkst. eiro – ap 20 %, bet lielāko saimniecību grupās to īpatsvars strauji samazinās līdz 3 % vislielākajās saimniecībās. Triticāles platību īpatsvars visās saimniecību grupās ir līdzīgs un svārstās 1 līdz 2 % robežās, bet vislielākajās saimniecībās zem 1 %. Pārējie graudaugi vidēji sastāda 4 % graudaugu struktūrā: vismazākajās saimniecībās 12 %, bet, pieaugot ekonomiskajam lielumam, to platības samazinās, un grupā virs 500 tūkst. eiro tie ir 2 %.

4. Mājlopu audzēšana saimniecībās

Mājlopu skaits saimniecībās pieaug līdz ar ekonomisko lielumu, īpaši straujš kāpums ir vislielāko saimniecību grupā virs 500 tūkst. eiro, pārsniedzot vidējos rādītājus desmitiem reižu (4.1. tabula). Aitas un kazas, truši un bišu saimes vairāk tiek audzētas mazāko saimniecību grupās.

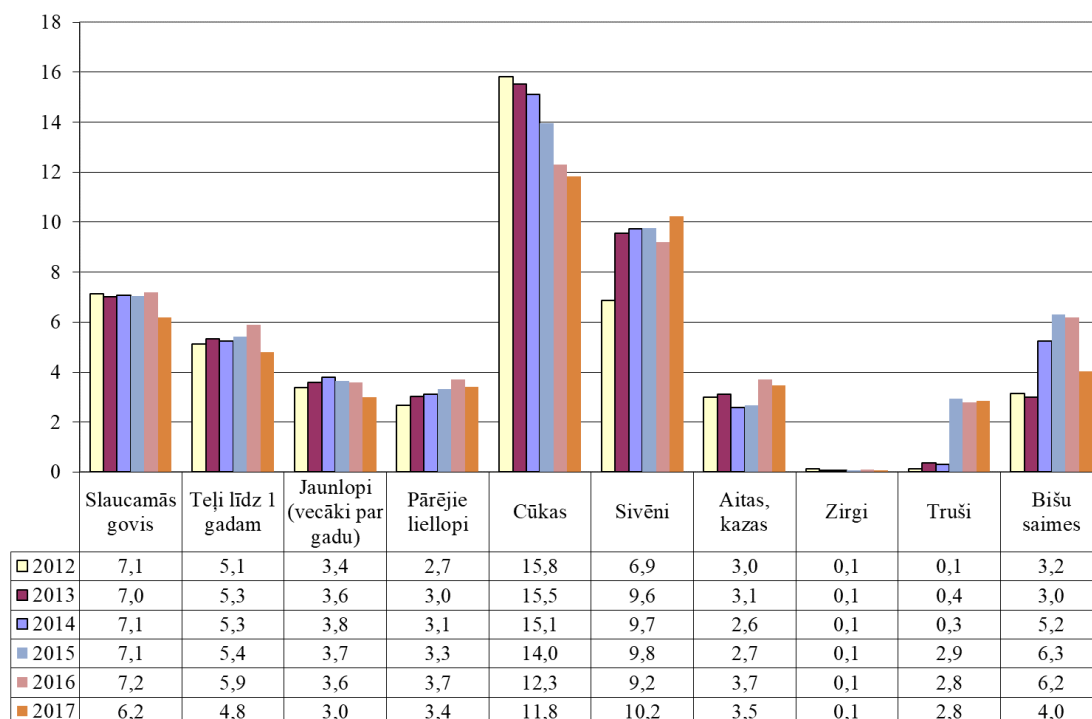
Saimniecību ar dažādu mājlopu struktūru salīdzināšanai tiek izmantotas nosacītās mājlopu vienības. Vislielāko saimniecību grupā virs 500 tūkst. eiro šis rādītājs 27 reizes pārsniedz vidējo rādītāju saimniecībās, bet ekonomiskā lieluma grupas no 100 līdz 500 tūkst. eiro

rādītāju 8 reizes. Svarīgs rādītājs, īpaši saistībā ar vides piesārņojumu, ir ganību mājlopu: liellopu, aitu, kazu un zirgu blīvums uz lopbarības platības vienību: vidēji saimniecībā tas ir 0,54 LLV uz ha, bet lielajās saimniecībās ar ekonomisko lielumu 500 un vairāk tūkst. eiro tas sasniedz 0,95 LLV uz ha.

4.1. tabula. Mājlopu skaits ekonomiskā lieluma grupās 2017. gadā

Lieluma grupa '000 eiro Mājlopi	Vidēji saimn.	4 - 15	15 - 25	25 - 50	50 - 100	100 - 500	> 500
Slaucamās govīs	6,2	1,3	3,6	6,5	11,2	27,7	125,1
Teļi līdz 1 gadam	4,8	1,7	3,9	6,4	10,9	16,3	54,3
Jaunlopi (vecāki par gadu)	3,0	0,8	2,0	3,7	6,3	11,4	52,6
Pārējie liellopi	3,4	1,5	3,2	6,5	8,9	8,3	11,9
Cūkas	11,8	0,6	1,0	2,0	1,8	23,5	783,2
Sivēni	10,2	0,4	0,4	0,6	0,8	6,1	782,6
Aitas, kazas	3,5	4,2	2,2	1,7	3,0	4,1	0,0
Putni	23,2	18,8	3,6	5,5	35,9	0,6	702,9
Zirgi	0,1	0,1	0,0	0,0	0,1	0,1	0,0
Trušu mātes	2,8	4,6	0,1	0,4	0,0	0,1	0,0
Bišu saimes	4,0	5,0	3,5	2,4	3,0	1,0	0,7
Mājlopu vienības, LLV	18,0	4,9	9,8	17,9	28,6	57,2	488,1
Ganību mājlopu blīvums uz lopbar. plat., LLV/ha	0,54	0,31	0,50	0,50	0,61	0,72	0,95

Avots: SUDAT

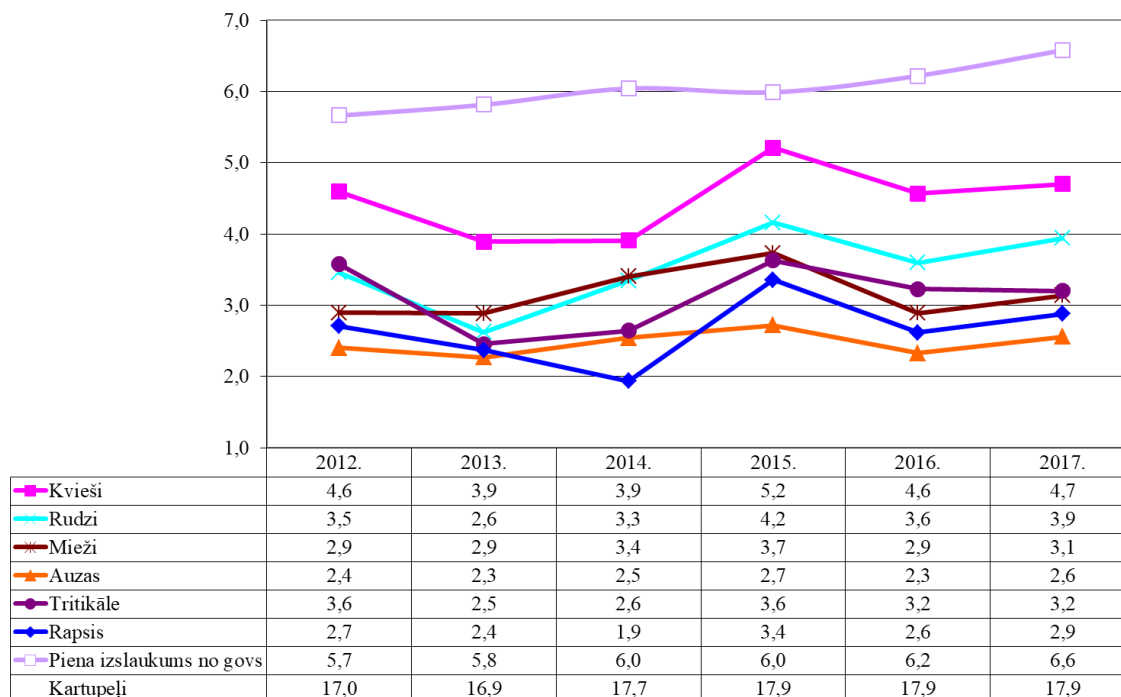
4.1. att. Vidējais mājlopu skaits 2012.–2017. gadā

Avots: SUDAT

Analizējot vidējo mājlopu skaitu saimniecībās pa gadiem, redzam, ka 2017. gadā ir novērojams liellopu skaita samazinājums, salīdzinot ar 2016. gadu (4.1. attēls). Slaucamo govju, teļu līdz 1 gadam un jaunlopu vecāku par gadu skaits sasniedzis zemāko rādītāju pēdējo 7 gadu laikā, pārējo liellopu skaits ir samazinājies tikai attiecībā pret 2016. gadu. Visā periodā konsekventi samazinās cūku skaits no 15,8 vidēji saimniecībās 2012. gadā līdz 11,8 2017. gadā, tomēr sivēnu skaits 2017. gadā ir lielākais visā periodā. Aitu un kazu skaita pārmaiņām vērojams 2 gadu cikls – 2012. un 2013. gadā vidēji 3 vidēji saimniecībās, tad 2 gadus kritums līdz 2,6, ar 2016. gadu kāpums līdz 3,5 un vairāk. Bišu saimju skaits 2017. gadā ir samazinājies par 35% līdz 4 saimēm vidēji vienā saimniecībā.

5. Ražība

5.1. attēlā ir parādīta graudaugu un rapša ražība, kā arī piena izslaukums no govīm vidēji saimniecībās 6 gadu periodā no 2012. līdz 2017. gadam¹. 2013. gadā gandrīz visām kultūrām, izņemot rapsi, bija zemākā ražība pārskata periodā, toties 2015. gadā tika iegūtas rekordražas visām kultūrām. 2016. gadā atkal vērojams būtisks ražības samazinājums, tomēr nenokrītot līdz zemākajam 2013. un 2014. gada līmenim. 2017. gadā ražība graudaugiem pieauga par 3 līdz 10 procentiem, izņemot tritikāli, kurai ražība saglabājās iepriekšējā gada līmenī, bet kartupeļiem ražība ir stabila visā periodā. Vidējais piena izslaukums saimniecībās saglabājis pieaugošu tendenci, sasniedzot augstāko rādītāju 6 gadu periodā – 6,6 tonnas no govīm.

5.1. att. Augkopības kultūru vidējā ražība (tonnas no ha) un piena izslaukums (tonnas no govīm) 2012.-2017. gadā

Avots: SUDAT

¹ Kartupeļi grafikā netiek attēloti, lai varētu izsekot pārējo kultūru ražībai un piena izslaukuma pārmaiņām periodā

Salīdzinot graudaugu ražību dažāda ekonomiskā lieluma saimniecībās 2017. gadā, redzam, ka tradicionāli zemākās ražas iegūst mazajās saimniecībās ar ekonomisko lielumu līdz 25 tūkst. eiro (5.1. tabula). Ražība vislielākajās saimniecībās ir ievērojami augstāka, pārsniedzot vismazāko saimniecību rādītājus rudziem vairāk nekā 3 reizes, 1,3 reizes tritikālei, bet pārējām kultūrām 1,4 līdz 1,8 reizes. Zemākais piena izslaukums ir vismazākajās saimniecībās - tikai 4,9 tonnas no govīm, kamēr vislielākajās saimniecībās tas sasniedz 8,7 tonnas no govīm.

5.1. tabula. Augkopības kultūru vidējā ražība (tonnas no ha) un piena izslaukums (tonnas no govīm) 2017. gadā ekonomiskā lieluma grupās

Lieluma grupa '000 eiro Kultūras	Vidēji saimn.	4 - 15	15 - 25	25 - 50	50 - 100	100 - 500	> 500
Kvieši	4,7	3,2	3,2	3,8	3,9	4,9	5,5
Rudzi	3,9	1,7	3,2	2,8	3,7	4,1	5,4
Mieži	3,1	2,8	2,3	2,3	2,9	3,2	4,0
Auzas	2,6	2,3	2,1	2,6	2,6	2,7	3,5
Tritikāle	3,2	3,4	2,4	3,7	2,9	3,1	4,2
Rapsis	2,9	-	2,7	2,6	2,4	3,0	2,8
Kartupeļi	17,9	15,4	16,8	14,0	17,7	22,3	22,3
Piena izslaukums	6,6	4,9	5,1	5,3	5,9	6,8	8,7

Avots: SUDAT

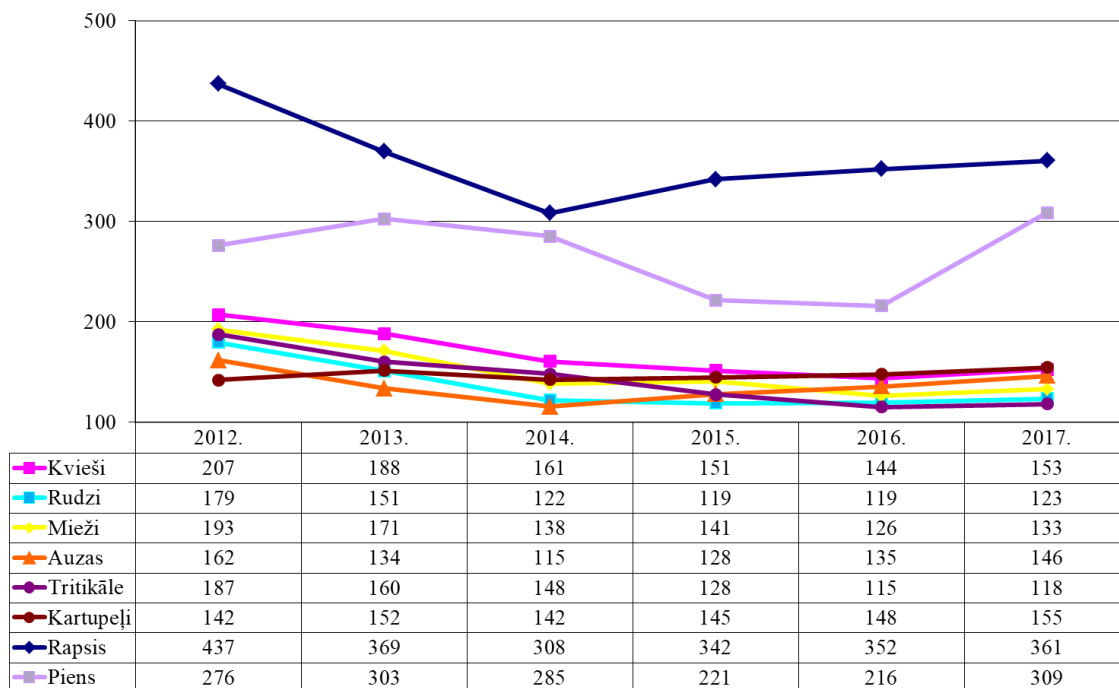
6. Pārdošanas cenas

Vidējās produkcijas pārdošanas cenas no 2012. līdz 2017. gadam ir parādītas 6.1. attēlā. 2012. gadā bija augstākās vidējās pārdošanas cenas gandrīz visai produkcijai, savukārt turpmākajos divos gados vērojams būtisks cenu samazinājums: graudaugiem par 21 līdz 32 % un rapsim par 29 %. No 2015. līdz 2017. gadam graudaugu un rapša cenas stabilizējās līmenī, kas par apmēram trešdaļu atpaliek no 2012. gada augstajām cenām. Kartupeļu pārdošanas cena svārstās intervālā no 142 līdz 155 eiro par tonnu, augstāko cenu sasniedzot 2017. gadā.

Piena cena pakāpeniski pieaug, sasniedzot 303 eiro par tonnu 2013. gadā, toties turpmākajos gados vērojams cenas kritums - 2014. gadā par 6 %, 2015. gadā par 22 % un 2016. gadā vēl par 3 % līdz 216 eiro par tonnu. 2017. gadā piena cenas strauji pieaug - par 43 %, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, sasniedzot augstāko līmeni pārskata periodā 309 eiro par tonnu.

Augstākā liellopu gaļas cena bija 2012. gadā, tad 2 gadus būtisks samazinājums attiecīgi par 5 un 11 procentiem, bet ar 2015. gadu vērojams neliels pieaugums katru gadu (6.2. attēls). Cūkgaļas cena 2013. gadā sasniedza pārskata perioda augstāko līmeni - 1 227 eiro par tonnu, 2014. gadā vērojams cenas kritums par 10 % un 2015. gadā vēl par 9 %, savukārt 2016. un 2017. gadā cena pieauga attiecīgi par 6 un 7 %, tomēr atpaliekot no iepriekšējo gadu līmeņa. Ļoti liela cenu svārstību amplitūda ir aitas gaļai, 2015. gadā sasniedzot zemāko cenu pārskata periodā - 1 185 eiro par tonnu, bet 2017. gadā - augstāko cenu - 1 591 eiro par tonnu. Jāatzīmē gan, ka saimniecību ar aitu

ganāmpulkiem nav daudz, tāpēc kādas saimniecības piedalīšanās vai atteikšanās iesniegt datus, var būtiski ietekmēt rezultātus.

6.1. att. Vidējās augkopības produkcijas un piena pārdošanas cenas 2012.-2017. gadā, eiro par tonnu

Avots: SUDAT

6.2. att. Vidējās gaļas pārdošanas cenas 2012.-2017. gadā, eiro par dzīvsvāra tonnu

Avots: SUDAT

Vidējās produkcijas pārdošanas cenas 2017. gadā saimniecību ekonomiskā lieluma grupās parādītas (6.1. tabulā). Mazākajām saimniecībām augstākas cenas ir produkcijai, kurai ir iespējama tiešā tirdzniecība, kā kartupeļiem un gaļai, bet 2017. gadā arī rudziem un miežiem, pārējai produkcijai saimniecību vidējā līmenī vai zemākas. Vislielākajās saimniecībās ir visaugstākās cenas kviešiem un pienam. Saimniecību grupai no 100 līdz 500 tūkst. eiro produkcijas pārdošanas cenas ir vidējā līmeni vai pat visaugstākās, piemēram, cūkgaļai, arī rapsim.

6.1. tabula. Vidējās pārdošanas cenas 2017. gadā ekonomiskā lieluma grupās, eiro par tonnu

Lieluma grupa '000 eiro Produkcija	Vidēji saimn.	4 - 15	15 - 25	25 - 50	50 - 100	100 - 500	> 500
Kvieši	153	150	140	143	144	153	157
Rudzi	123	142	125	124	121	123	122
Mieži	133	150	131	124	133	131	131
Auzas	146	124	165	142	170	148	125
Tritikāle	118	109	111	109	117	122	-
Kartupeļi	155	242	168	165	121	141	126
Rapsis	361	-	355	343	354	363	359
Piens	309	284	274	285	287	309	334
Liellopu gaļa	1 132	1 253	1 183	1 256	1 116	1 040	1 005
Cūkgaļa	1 140	1 190	1 264	1 097	1 272	1 479	1 108
Aitas gaļa	1 591	1 852	862	1 295	1 318	1 066	-

Avots: SUDAT

Vidējo piena cenu saimniecībās 309 eiro par tonnu ar lielajiem ražošanas apjomiem nosaka lielākās saimniecības ar ekonomisko lielumu virs 100 tūkst. eiro, jo tikai tām cena ir vidējā līmenī vai augstāka, pārējās mazāko saimniecību grupās cena ir ievērojami zemāka.

SUDAT vāc arī informāciju, kas dod iespēju iegūt dzīvu mājlopu pirkšanas un pārdošanas cenas pa vecuma grupām (6.2. tabula). Gaļai nokauto mājlopu cenu veido pārdotās, personīgi patērētās un saimniecībā izlietotās gaļas cena, proporcionāli produkcijas izlietotajam daudzumam. Pārdotās gaļas īpatsvars saimniecībās atšķiras: lielajās tas ir gandrīz 100 %, savukārt mazajās saimniecībās liela daļa produkcijas tiek izlietota personīgajam patēriņam, un tā vērtību saimniecības novērtē pašas. Pirkto un audzēšanai pārdoto mājlopu cenām saimniecībās ir liela amplitūda, šķirnes mājlopiem tā ir ievērojami augstāka.

6.2. tabula. Mājlopu vidējās cenas 2017. gadā, eiro par 1 mājdzīvnieku

Mājdzīvnieku grupa	Pirkti	Pārdoti audzēšanai	Nokauti gaļai
Jaunlopi jaunāki par gadu	109	269	195
Buļļi no 1 līdz 2 gadiem	1 370	518	627
Teles no 1 līdz 2 gadiem	564	546	435
Buļļi vecāki par 2 gadiem	1 921	1 807	646
Audzējamās teles (vecākas par 2 g.)	987	743	434
Nobarojamās teles (vecākas par 2 g.)	-	-	640
Slaucamās govīs	580	622	477
Zīdītājgovīs	711	762	650
Sivēni svarā līdz 20 kg	52	59	36
Nobarojamās cūkas	59	65	123
Sivēnmātes svarā virs 50 kg	158	219	171
Pārējās cūkas	220	333	131
Aitu mātes	75	123	74
Pārējās aitas	105	68	74
Kazu mātes	-	-	44
Pārējās kazas	20	30	38
Trušu mātes	12	12	11
Pārējie truši	21	12	12
Zirgi	3 127	2 709	375
Bišu saimes	111	26	-

Avots: SUDAT

7. Saimniecību pamatdarbības ieņēmumu struktūra

Saimniecību ieņēmumus veido saražotās produkcijas vērtība, kā arī ES un valsts atbalsta maksājumi. Saražotās produkcijas (izlaides) vērtībā kopā ar pārdošanas ieņēmumiem iekļauj arī personīgo un saimniecību iekšējo patēriņu ražošanas procesu nodrošināšanai, kā arī pasaražotās produkcijas krājumu starpību.

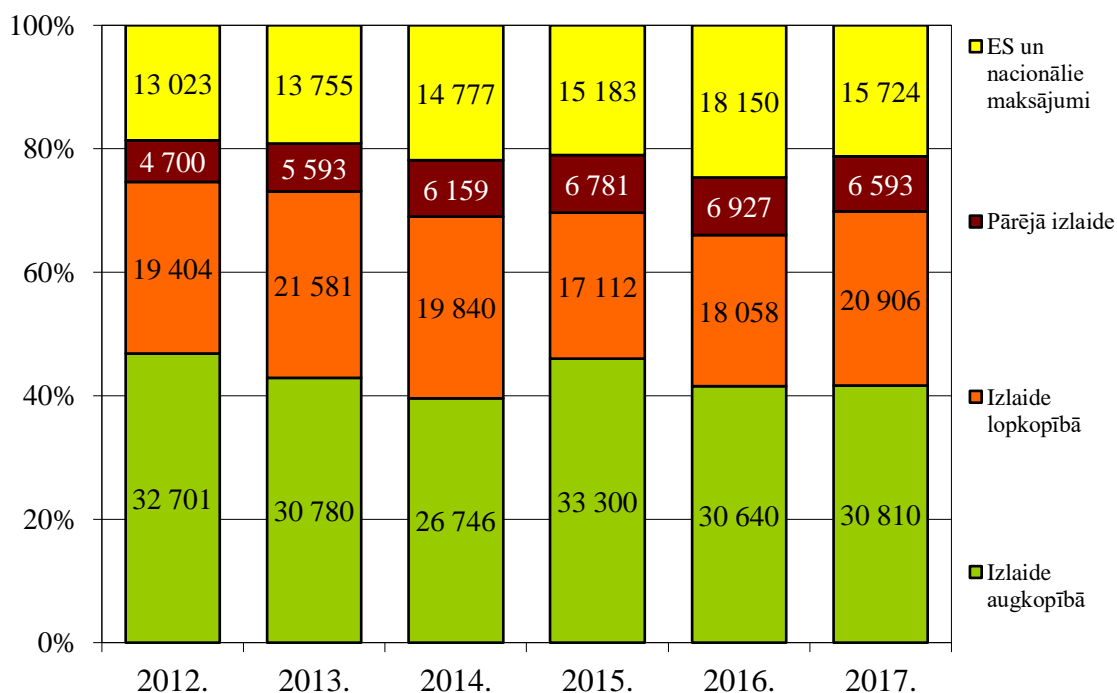
Pārskata gadā saņemto ES un valsts atbalsta maksājumu galvenās pozīcijas ir šādas:

- ES vienotais platību maksājums (VPM),
- zaļināšanas maksājums,
- kompensācijas maksājumi apgabaliem, kuros ir ierobežojumi (MLA),
- tiešie no produkcijas ražošanas atdalītie maksājumi,
- tiešie ar produkcijas ražošanu saistītie maksājumi,
- atbalsts bioloģiskai lauksaimniecībai,
- Lauku attīstības programmas pasākumu maksājumi,

- ieguldījumu subsīdijas, kas paredzētas lauksaimnieciskās ražošanas attīstībai un tehniskajai modernizācijai.

Analizējot saimniecību darbības rezultātus, aprēķinā iekļauj vienoto platību maksājumu, zaļināšanas maksājumus, MLA maksājumus, tiešos no produkcijas ražošanas atdalītos maksājumus, ar ražošanu saistītos tiešos maksājumus, atbalstu bioloģiskai lauksaimniecībai un citus atbalsta veidus. Ieguldījumu subsīdijas pārskata gada rezultātu novērtēšanā tieši neiekļauj: standartrezultātu aprēķinā tās iekļauj saimniecību neto ienākumu novērtējumā, bet darbības ekonomiskajā analizē tikai uz pārskata gadu attiecināmo daļu (līdzīgi kā pamatlīdzekļu nolietojumu).

Ieņēmumu struktūra saimniecībās no 2012. gada līdz 2017. gadam parādīta 7.1. attēlā. Saimniecību ieņēmumu struktūrā dominē augkopības izlaide - tās īpatsvars vislielākais bija 2012. gadā - 47 %, tad samazinājās līdz 40 % 2014. gadā, bet 2015. gadā augkopības īpatsvars atkal palielinājās līdz 46 %. 2016. un 2017. gadā augkopības īpatsvars ieņēmumu struktūrā ir 42 %. Lopkopības izlaides īpatsvars no 2012. līdz 2014. gadam svārstījās 28 % līdz 30 % robežās, 2015. un 2016. gados tas samazinājās līdz 24 %, bet 2017. gadā atkal palielinājās līdz 28 %. ES un nacionālo maksājumu daļa no 2012. līdz 2015. gadam svārstījās 19 % līdz 22 % robežās. 2016. gadā vērojams īpatsvara pieaugums līdz 25 %, bet 2017. gadā īpatsvars ir samazinājies līdz 21 %. Pārējās izlaides, kas ietver lauksaimniecības produkcijas pārstrādi, mežsaimniecības un pārējo nozaru produkciju, īpatsvars no 7 % 2012. gadā ir pieaudzis līdz 9 % 2014. gadā, un tāds saglabājas arī turpmākajos gados.

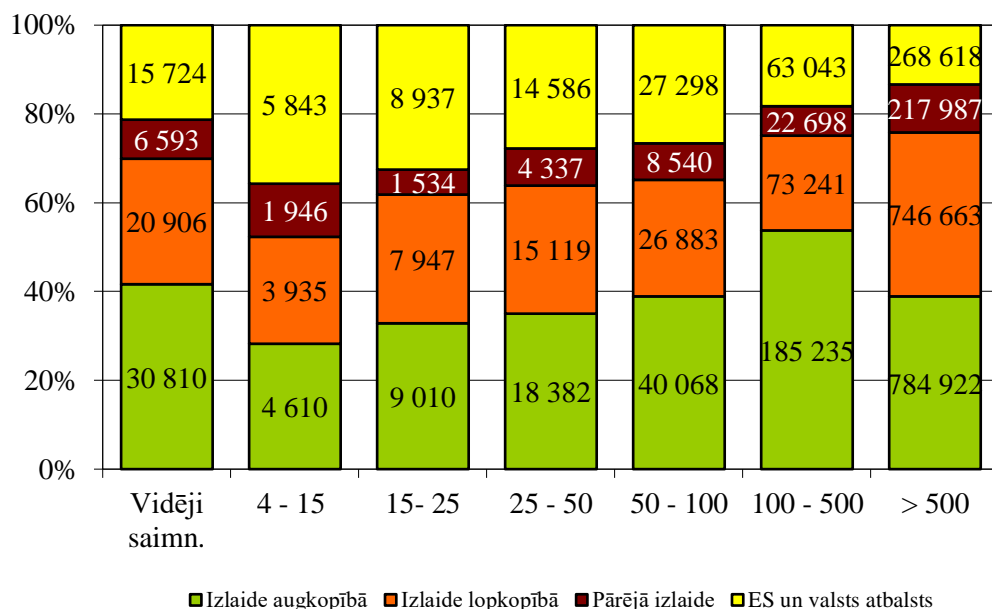

7.1. att. Ieņēmumu struktūra 2012.-2017. gadā, eiro un %

Avots: SUDAT

Ieņēmumu procentuālais sadalījums saimniecībās 2017. gadā pa ekonomiskā lieluma grupām parādīts 7.2. attēlā, bet atbilstoši specializācijas virzieniem – 7.3. attēlā.

Vidēji saimniecībās lielāko ieņēmumu daļu veido augkopības izlaide – 42 %, kurā tiek iekļauta visa augkopības produkcija, neatkarīgi no izlietojuma: gan pārdotā, gan lopbarībai patērētā, gan arī personīgajam patēriņam izlietotā un krājumu starpība. Lopkopības izlaidei ir ievērojami mazāks īpatsvars – 28 %.

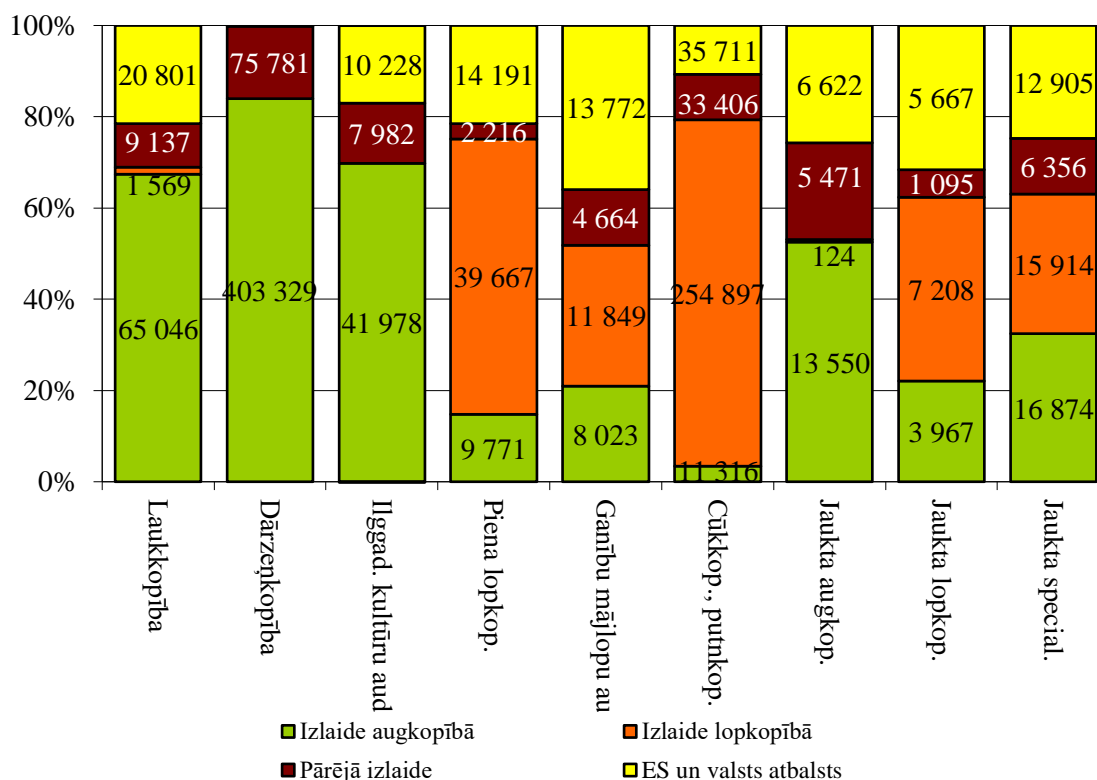
7.2. att. Ieņēmumu struktūra 2017. gadā ekonomiskā lieluma grupās ('000 eiro), eiro un %

Avots: SUDAT

Augkopības izlaide dominē saimniecību grupās virs 25 tūkst. eiro. Vislielākais augkopības izlaides īpatsvars 54 % un vismazākais lopkopības izlaides īpatsvars 21 % ir saimniecībās ar ekonomisko lielumu no 100 līdz 500 tūkst. eiro.

Vislielākais atbalsta īpatsvars ieņēmumu struktūrā ir vismazāko saimniecību grupās no 4 līdz 15 tūkst. eiro – 36 % un no 15 līdz 25 tūkst. eiro – 33 %, vidējo saimniecību grupās tas ir no 27 % līdz 28 %. Pieaugot saimniecības ekonomiskajam lielumam, atbalsta īpatsvars ievērojami samazinās, un vislielāko saimniecību grupā virs 500 tūkst. eiro tas ir tikai 13 %.

Pamatdarbības ieņēmumu struktūra saimniecībās ir atbilstoša to specializācijai (7.3. attēls). Lielākais pārējās izlaides īpatsvars ir jauktas augkopības saimniecībās – 21 % un dārzenkopības saimniecībās – 16 %. Atbalsta īpatsvars ieņēmumu struktūrā ir ļoti dažāds: lielākais atbalsta īpatsvars ir ganību mājlopu audzēšanas saimniecībās – 36 % un jauktas lopkopības saimniecībās – 32 %. Vismazākais atbalsta īpatsvars ir dārzenkopības – 0,6 % un cūkkopības un putnkopības saimniecībās – 11 %.

7.3. att. Pamatdarbības ieņēmumu struktūra 2017. gadā pēc specializācijas virziena, eiro un %

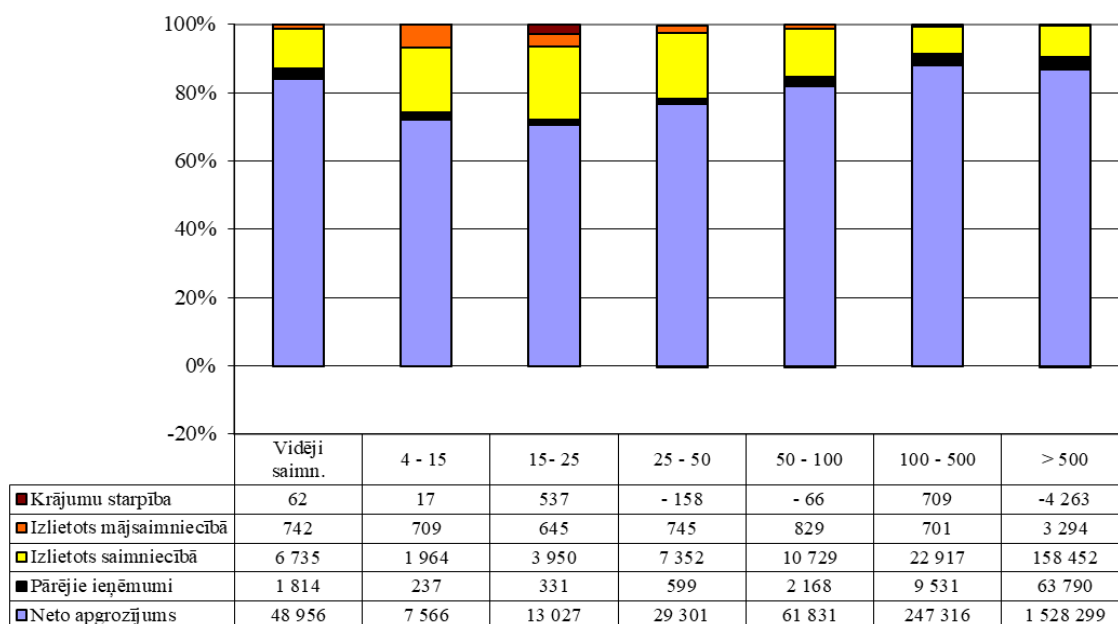
Avots: SUDAT

7.1. Produkcijas izlietojums

Saimniecības produkcijas (izlaides) vērtību veido:

- pārdošanas ieņēmumi (neto apgrozījums),
- pārējie ieņēmumi,
- saimniecības iekšējais patēriņš ražošanas nodrošināšanai: sēkla, lopbarība un patēriņš pārējās nozarēs,
- pašražotās produkcijas krājumu starpība augkopībā, lopkopībā un pārējās nozarēs, kas var būt arī negatīva un samazināt kopējo izlaides vērtību,
- personīgais patēriņš un samaksa par darbu natūrā.

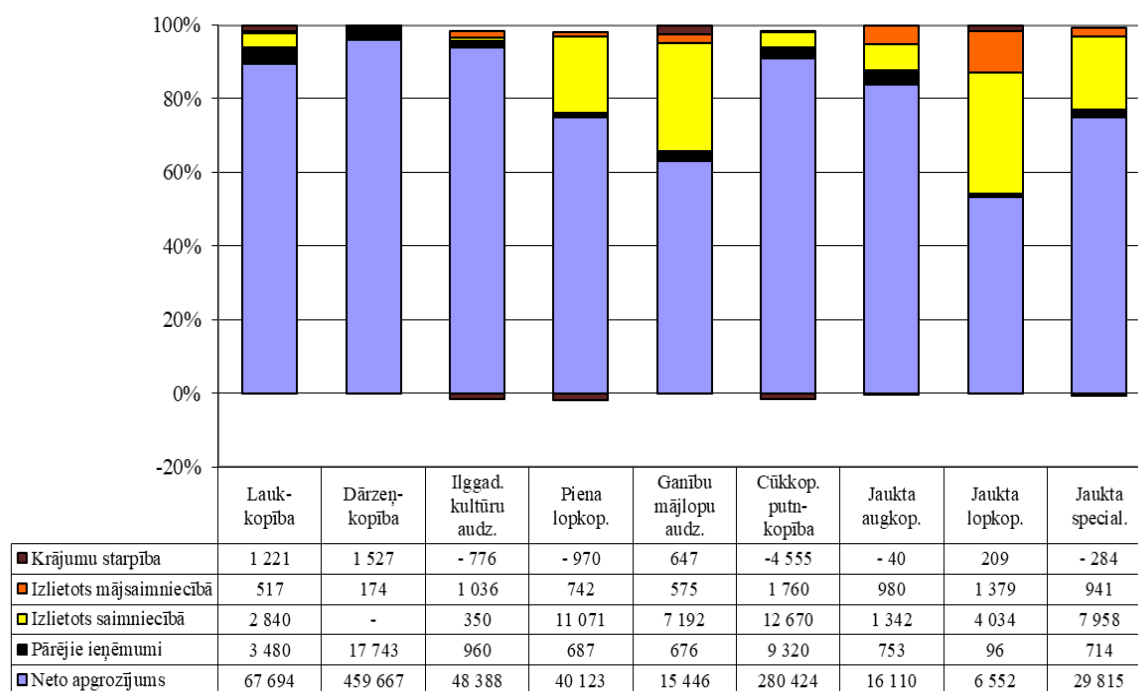
Saimniecību izlaides struktūra ekonomiskā lieluma grupās ir redzama 7.4. attēlā. Vidēji saimniecībās neto apgrozījums veido 84 %, pārējie ieņēmumi 3 %, saimniecībā izliedotās produkcijas daļa ir 12 %, bet māsjsaimniecībā patērētais – 1 % no izlaides vērtības. Pieaugot saimniecību ekonomiskajam lielumam, neto apgrozījuma īpatsvars palielinās no 70 % mazākajās saimniecībās līdz 87 % vislielākajās saimniecībās, savukārt saimniecībā patērētās produkcijas īpatsvars samazinās no 19 % līdz 9 %. Līdzīgi samazinās personīgajam patēriņam izliedotās produkcijas vērtības īpatsvars, kas vislielāko saimniecību grupās ir niecīgs. Vidējās ekonomiskā lieluma grupās un vislielāko saimniecību ekonomiskā lieluma grupā virs 500 tūkst. eiro 2017. gadā ir negatīva krājumu starpība, ko galvenokārt nosaka augkopības un pārējās produkcijas krājumu izmaiņas.

7.4. att. Izlaides struktūra saimniecībās 2017. gadā ekonomiskā lieluma grupās ('000 eiro), %

Avots: SUDAT

Ieņēmumu struktūra saimniecībās pēc specializācijas virziena ir ļoti atšķirīga –, dārzenkopības, ilggadīgo kultūru audzēšanas un cūkkopības un putnkopības saimniecībās neto apgrozījuma īpatsvars pārsniedz 93 %, laukkopības saimniecībās tas sasniedz 89 %, bet jauktas augkopības saimniecībās 84 % (7.5. attēls).

7.5. att. Izlaides struktūra saimniecībās 2017. gadā pēc specializācijas virziena, %

Avots: SUDAT

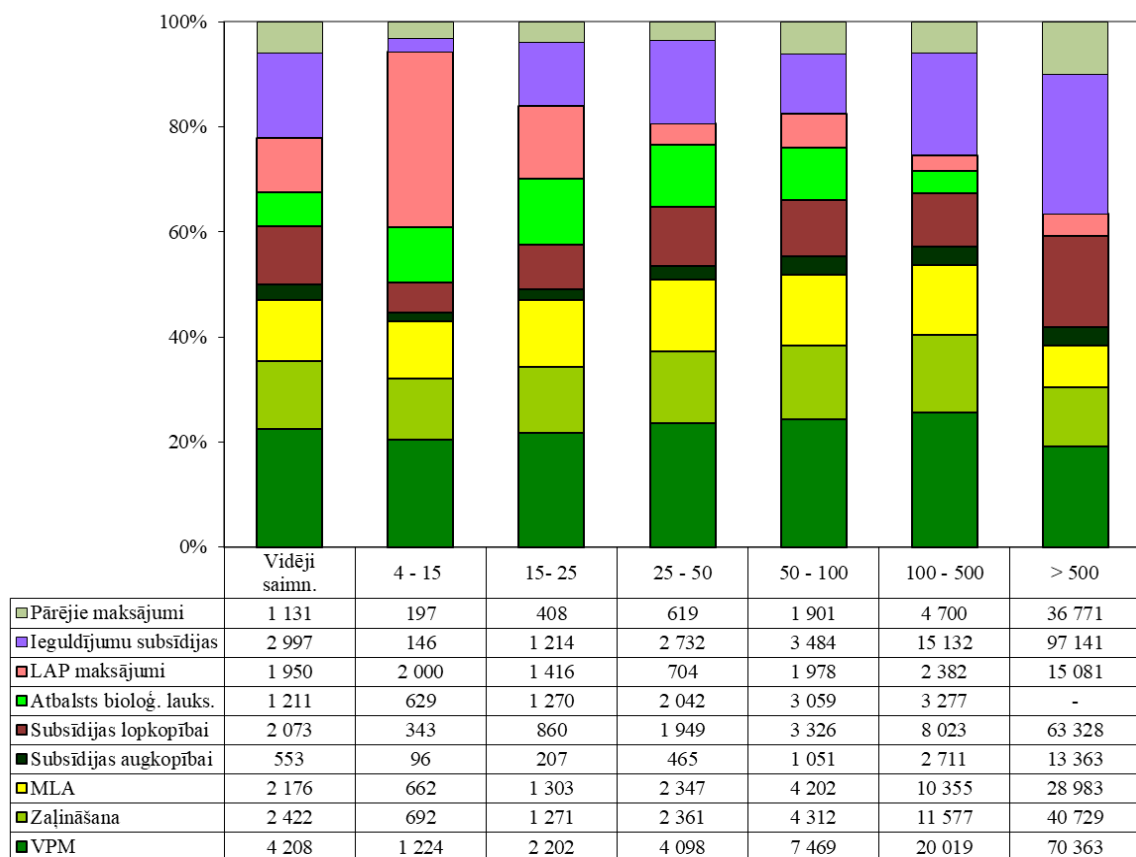
Šo saimniecību grupās ir zems saimniecībā izlietotās produkcijas īpatsvars. Savukārt jauktas lopkopības saimniecībās neto apgrozījuma īpatsvars ir vismazākais – 53 % un saimniecībā tiek izlietoti 33 % no produkcijas, bet 11 % patērēti mājāsaimniecībā. Arī ganību mājlopu audzēšanas saimniecībās neto apgrozījums ir tikai 63 % un 29 % tiek izlietoti saimniecībā.

7.2. Saimniecību saņemtais atbalsts

Pēc iestāšanās Eiropas Savienībā 2004. gadā ievērojami palielinājās atbalsts lauku saimniecībām. Lauksaimniekiem radās iespēja pretendēt uz ES tiešajiem atbalsta maksājumiem, pieteikties uz Lauku attīstības plānā un struktūrfondos paredzētajiem līdzekļiem, un šī iespēja tika aktīvi izmantota. Tik liels kāpums kā pirmajos gados pēc iestāšanās vairs nav vērojams, bet palielinās atsevišķi maksājumi, piemēram, saskaņā ar ES tiesību aktiem katru gadu palielinās vienotā platību maksājuma likme - no 19,41 eiro par ha 2004. gadā līdz 89,33 eiro par ha 2014. gadā. 2013. gadā tika panākta vienošanās par kopējās lauksaimniecības politikas un tajā skaitā tiešo maksājumu reformu periodam no 2014. gada līdz 2020. gadam. Reformētā tiešo maksājumu sistēma ietver vairākus jaunus maksājumus, tādus kā zaļināšanas maksājumu, mazo lauksaimnieku atbalsta shēmu, gados jaunu lauksaimnieku atbalsta maksājumu un ar ražošanu saistītu atbalstu (brīvprātīgi saistītais atbalsts). Jaunā sistēma tiek īstenota no 2015. gada. Salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu, 2017. gadā kopējais ES tiešo maksājumu finansējumu apjoms palielinājies par 12 %, bet Latvijai piešķirtā VPM finanšu aploksne kopā ar zaļināšanas maksājumu palielinājusies par 13 %. 2016. gadā VPM likme bija 62,47 eiro/ha un zaļināšanas likme bija 36,56 eiro/ha, bet 2017. gadā likmes palielinājušās, un VPM ir 69,84 eiro/ha, bet zaļināšanas likme 40,43 eiro/ha. Mazo lauksaimnieku atbalsta shēmas (MLS) maksājums ir fiksēts maksājums 500 eiro gadā vienai saimniecībai. MLS aizstāj visus pārējos tiešos maksājumus, izņemot pārejas posma valsts atbalstu, bet no 2017. gada tas vairs netiek maksāts.

ES un valsts atbalsta maksājumu struktūra ekonomiskā lieluma grupās ir dota 7.6. attēlā, bet atbilstoši specializācijas virzieniem 7.7. attēlā. Atbalsta maksājumu struktūras analīzē ir ietvertas arī ieguldījumu subsīdijas. Ar ražošanu saistītie maksājumi un no produkcijas ražošanas atdalītie maksājumi ir pieskaitīti attiecīgi pie atbalsta augkopībai vai lopkopībai. Pārējo maksājumu grupā ir iekļauti mazo lauksaimnieku atbalsta shēma, gados jaunu lauksaimnieku atbalsta maksājums, izmaksu un zaudējumu kompensācijas.

Atbalsta maksājumu struktūrā vidēji saimniecībās vislielākais īpatsvars – 35,4 % ir vienotajam platību maksājumam (VPM) kopā ar zaļināšanas maksājumu. Tālāk seko ieguldījuma subsīdijas – 16,0 %, kas ietver „Ieguldījumi materiālajos aktīvos” ietvaros saņemto atbalstu investīcijām un kompensācijas maksājumi apgabaliem, kuros ir ierobežojumi (MLA) – 11,6 %. Atbalsta maksājumu struktūrā nākošais lielākais īpatsvars ir atbalsta maksājumi lopkopībai (11,1 %), kur dominē atbalsts piena lopkopībai. 2017. gada maijā Latvijas piena ražotājiem tika izmaksāts valsts ārkārtas pielāgošanas atbalsts 7 miljonu apmērā. ES no 2014. gada novembra ir vairākkārt piešķīrusi līdzekļus ārkārtas atbalsta pasākumiem, īpaši piena nozarē. 2016. gada beigās no ES tika saņemts “ES ārkārtas pielāgošanas atbalsts piena ražotājiem un citu lopkopības nozaru lauksaimniekiem” un “Valsts papildu atbalsts piena ražotājiem”. Tālāk seko Lauku attīstības programmas (LAP) maksājumi (10,4 %), kas ietver pasākumu “Lauku saimniecību un uzņēmējdarbības attīstība”, kā arī agrovīdes maksājumus, atbalsts bioloģiskās lauksaimniecības saglabāšanai vai attīstībai – 6,5 % un atbalsts augkopībai – 3,0 %.

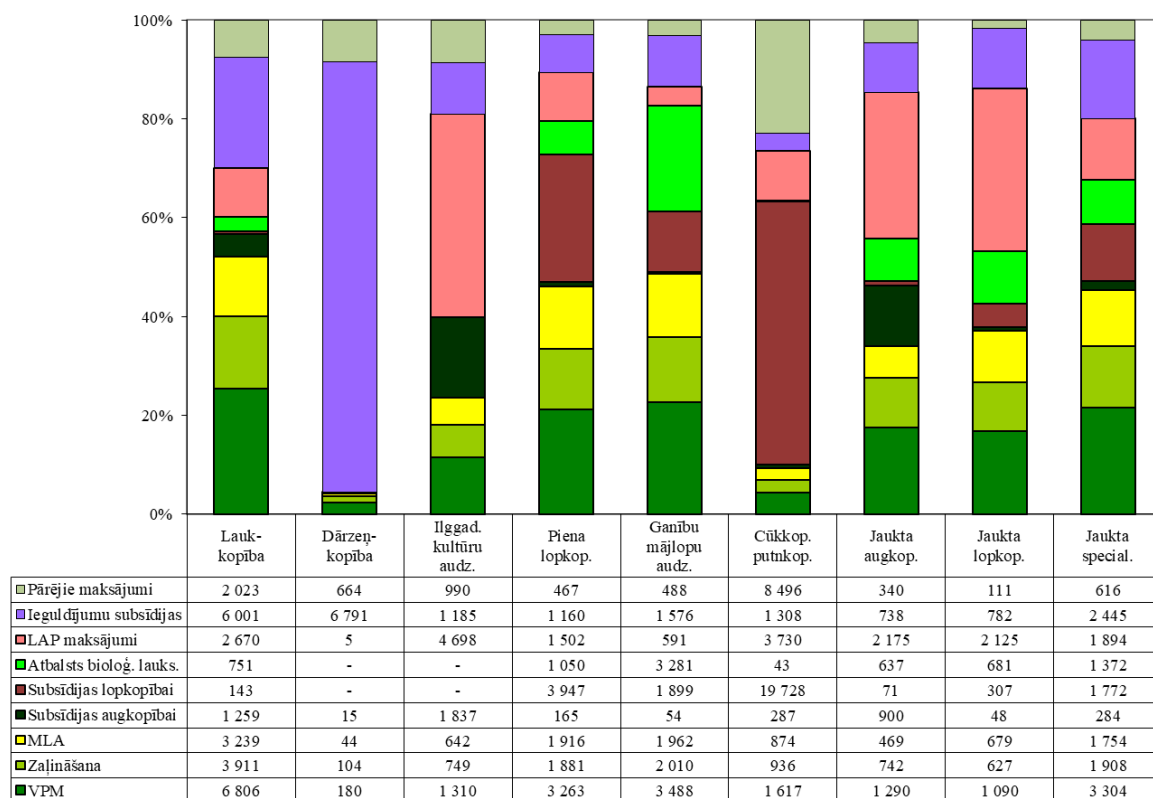

7.6. att. ES un valsts tiešo maksājumu struktūra saimniecībās 2017. gadā ekonomiskā lieluma grupās ('000 eiro), eiro un %

Avots: SUDAT

Vislielākais īpatsvars VPM kopā ar zaļināšanas maksājumu ir saimniecību grupās no 25 līdz 500 tūkst. eiro – no 37 % līdz 40 %, bet vismazākais - 32 % vismazāko saimniecību grupā līdz 15 tūkst. eiro. Vismazāko saimniecību grupā vislielākais īpatsvars (33 %) ir LAP maksājumiem, kas ietver pasākumu “Lauku saimniecību un uzņēmējdarbības attīstība”. Tas ir vērsts uz atbalstu mazām lauku saimniecībām un jauniem lauksaimniekiem. Vislielākais īpatsvars (12 % līdz 13 %) atbalstam bioloģiskajai lauksaimniecībai ir saimniecību grupās no 15 līdz 50 tūkst. eiro. Šāda atbalsta vispār nav lielajās saimniecībās virs 500 tūkst. eiro, jo šajā grupā nav bioloģisko saimniecību. Ieguldījumu atbalstam vislielākais īpatsvars ir saimniecību grupā virs 500 tūkst. eiro – 26,6 % un grupā no 100 līdz 500 tūkst. eiro – 19,4 %, kas ir ievērojami mazāks pārējo saimniecību grupās. Grupā no 25 līdz 50 tūkst. Eiro īpatsvars ir tuvu rādītājam vidēji saimniecībā (15,8 %). Vidējam. Vismazāko saimniecību grupā no 4 līdz 15 tūkst. eiro saņemtā atbalsta īpatsvars ir tikai 2,4 %.

Atbalsta maksājumu struktūra apstiprina saimniecību atbilstību to izvēlētajam specializācijas virzienam (7.7. attēls).

7.7. att. ES un valsts tiešo maksājumu struktūra saimniecībās 2017. gadā pēc specializācijas virziena, eiro un %

Avots: SUDAT

Vislielākais kopējais atbalsta apjoms vidēji saimniecībās, ieskaitot ieguldījumu subsīdijas, ir cūkkopības un putnkopības saimniecībās - 37 020 eiro, kur lielāko daļu atbalsta veido atbalsts par sivēnmātēm „ciltsgrāmatas veidošanai un produktivitātes datu izvērtēšanai”, tad seko laukkopības saimniecības ar 26 802 eiro. Vismazākais kopējais atbalsts ir jauktas lopkopības saimniecībās – 6 449 eiro. Piena lopkopības, ganību mājlopu audzēšanas un jauktas specializācijas saimniecībās atbalsts ir ļoti līdzīgs – 15 350 eiro uz vienu saimniecību. Ganību mājlopu audzēšanas saimniecībās lielākais īpatsvars (21,4 %) ir atbalstam bioloģiskai lauksaimniecībai - vidēji uz saimniecību 3 281 eiro. Tomēr jāņem vērā arī šo saimniecību grupu (pēc specializācijas virziena) lielums un līdz ar to arī saņemtā atbalsta apjoms.

7.3. Valsts atbalsta nozīme saimniecību ienākumu veidošanā

Bieži izmantots rādītājs ekonomiskajā analizē ir bruto segums. Lai uzņēmums strādātu ar peļņu, bruto segumam ir jābūt lielākam par pastāvīgo², pieskaitāmo izmaksu un nolietojuma summu, ko turpmāk kopā saucim par pārējām izmaksām atšķirībā no specifiskajām ražošanas nozaru izmaksām, kas iekļautas bruto seguma aprēķinā.

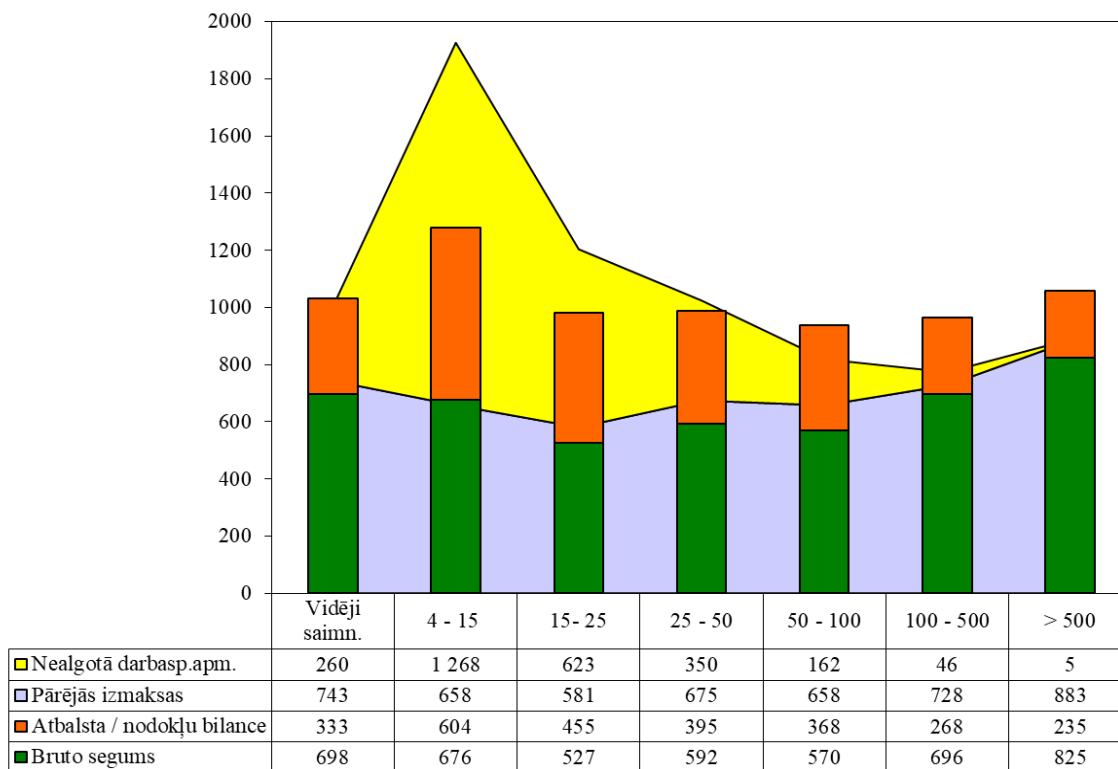
Nemot vērā, ka liela daļa lauksaimnieciskās produkcijas ražotāju ir individuālās saimniecības, kur parasti ģimenes darbaspēkam gada laikā alga netiek maksāta (reizēm tiek veikti sociālā nodokļa maksājumi, dažreiz maksāta arī alga, bet parasti tam nav

² Pēc ES metodikas, pastāvīgajās izmaksās tiek iekļautas arī darbaspēka un mašīnizmaksas, jo tās ir grūti attiecināt uz katru ražošanas nozari, lai gan arī šīs izmaksas mainās atkarībā no ražošanas apjoma nozarē.

tieša sakara ar ieguldīto darba apjomu saimniecībā), bet ģimenes rīcībā paliek peļņa (vai no citiem avotiem jāsedz zaudējumi), ir nepieciešams ienākumu novērtējumā iekļaut izmaksas arī nealgotajam darbaspēkam.

Saimniecību ienākumus nosaka, aprēķinot kopējo bruto segumu (apakšējais stabiņš) un saņemto ES un valsts atbalstu (bez ieguldījuma subsīdijām), kas veido stabiņa augšējo daļu (7.8. un 7.9. attēls). Laukumi attēlo bruto seguma aprēķinā neiekļautās izmaksas: pārējās ražošanas izmaksas un pierēķinātās izmaksas nealgotajam darbaspēkam. Saimniecībās īpaši svarīgi ir nosegt pierēķinātās izmaksas nealgotajam darbaspēkam, kas ir samaksa zemniekam par ieguldīto darbu. Lai varētu grafiski attēlot un salīdzināt rezultātus dažāda lieluma saimniecībās, rādītāji ir attiecināti uz ekonomisko lielumu tūkstošos eiro.

Nevienā saimniecību grupā bruto segums bez atbalsta maksājumiem nenesdz visas ražošanas izmaksas (7.8. attēls). Bruto segums kopā ar atbalsta maksājumiem nosedz ražošanas izmaksas un izmaksas nealgotajam darbaspēkam vidēji saimniecībās, kā arī grupās virs 50 tūkst. eiro. Vidēji uz saimniecību vērojama neliela peļņa, kas nepārsniedz 28 eiro. Vislielākā peļņa veidojas saimniecību grupā no 100 līdz 500 tūkst. eiro - 190 eiro (attiecinātu pret ekonomisko lielumu).

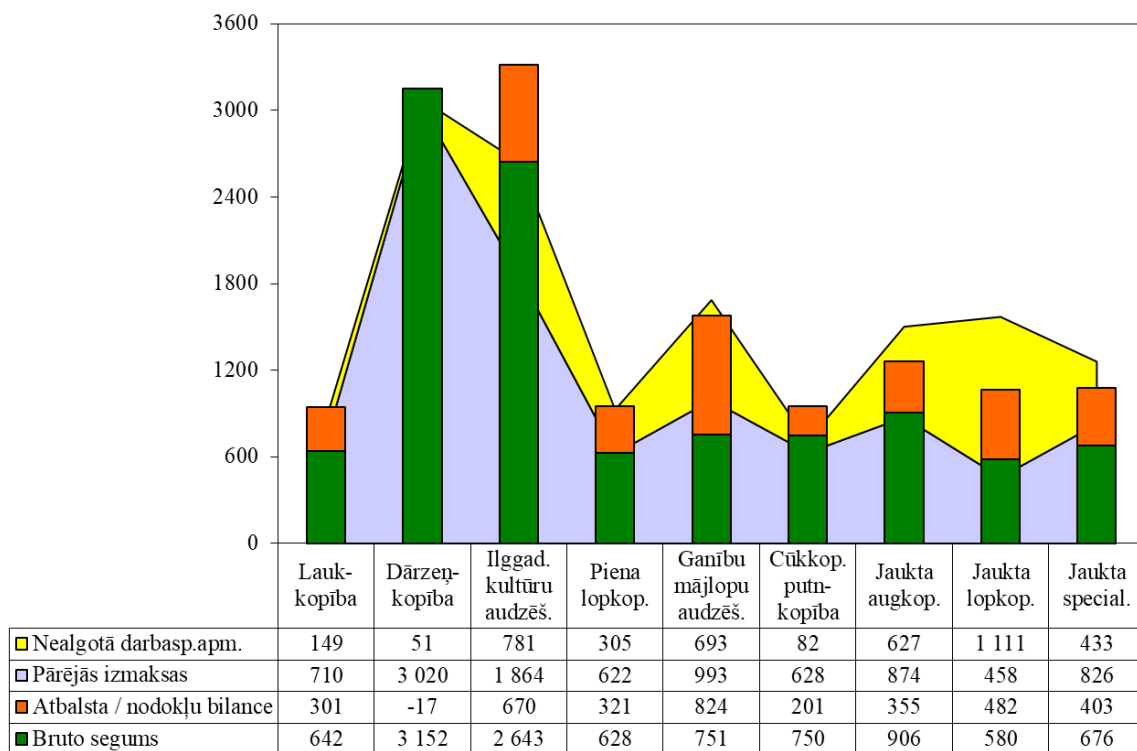

7.8. att. Saimniecību ienākumu veidošanās ekonomiskā lieluma grupās ('000 eiro) 2017. gadā, eiro uz ekonomisko lielumu '000 eiro

Avots: SUDAT

Ienākumu veidošanās atbilstoši specializācijas virzieniem redzama 7.9. attēlā. Tikai dārzenkopības un cūkkopības un putnkopības saimniecībās bruto segums nosedz grāmatvedībā uzskaitītās izmaksas un pierēķinātās izmaksas nealgotajam darbaspēkam. Ļoti tuvu tam ir arī ilggadīgo kultūru audzēšanas saimniecības. Dārzenkopības saimniecībās ir vislielākais bruto segums 3 152 eiro uz ekonomisko lielumu, un gan bruto segums, gan izmaksas ir 1,2 līdz 5 reizes lielākas nekā citu specializāciju

saimniecībām, bet šīm saimniecībām bez pozitīvas atbalsta vērtības (negatīva atbalsta un nodokļu bilance) ir peļņa 63 eiro (attiecināta uz ekonomisko lielumu). Ilggadīgo kultūru audzēšanas saimniecībās arī ir augsts bruto segums, bet arī ievērojamas izmaksas, tāpēc peļņa veidojas tikai ar atbalsta maksājumiem. Cūkkopības un putnkopības saimniecībās kopā ar atbalstu peļņa vidēji saimniecībās ir 240 eiro.

7.9. att. Saimniecību ienākumu veidošanās 2017. gadā pēc specializācijas virziena, eiro uz ekonomisko lielumu '000 eiro

Avots: SUDAT

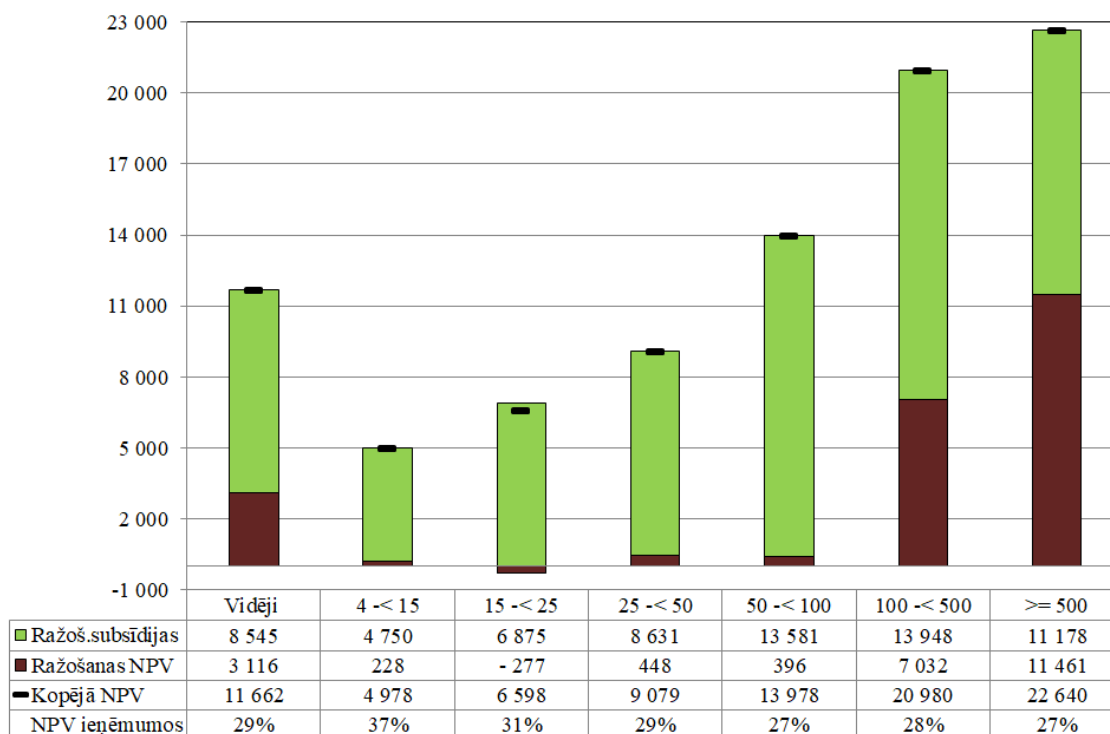
Jauktas augkopības un jauktas lopkopības saimniecībās bruto segums nosedz ražošanas izmaksas, bet nenosedz izmaksas nealgotajam darbaspēkam. Jauktas lopkopības saimniecībās ir vismazākais bruto segums (580 eiro) un viszemākās grāmatvedībā uzskaitītās izmaksas, tomēr lai gan atbalsta maksājumi ir diezgan ievērojami, vislielāko nealgotā darbaspēka izmaksu dēļ (1 111 eiro), tām ir vislielākie zaudējumi. Pat ar atbalsta maksājumiem zaudējumi ir jauktas augkopības un jauktas specializācijas saimniecībās. Zaudējumi ir arī ganību mājlopu audzēšanas saimniecībās, lai gan vidēji uz saimniecību ir vislielākais atbalsts. Bruto segums nenosedz grāmatvedībā uzskaitītās izmaksas laukkopības saimniecībās, tomēr kopā ar atbalsta maksājumiem saimniecības strādā ar peļņu.

8. Saimniecību neto pievienotā vērtība

Svarīgs saimnieciskās darbības rādītājs ir neto pievienotā vērtība NPV, kas raksturo jaunradīto vērtību uzņēmumā, izlietojot ražošanas resursus. NPV veido saražotā produkcija un ražošanas atbalsts, no kura atņemtas specifiskās un pieskaitāmās izmaksas, pamatlīdzekļu nolietojums un ražošanas nodokļi. NPV ir vienīgais pieejamo līdzekļu avots saimniecībās ieguldītā darba apmaksai, nomas un procentu maksājumiem, un iespējamai peļņai. Salīdzināt un novērtēt dažāda lieluma saimniecību

pievienoto vērtību absolūtos skaitļos nav mērķtiecīgi - lielākām saimniecībām tā noteikti būs lielāka, bet, attiecinot NPV pret kādu citu rādītāju, piemēram, darbaspēka ieguldījumu, iegūstam savstarpēji salīdzināmus rādītājus. Šajā gadījumā neto pievienotā vērtība ir attiecināta pret kopējo ieguldīto darbaspēku, izteiktu nosacītajās darbaspēka vienībās LDV. Attiecinot NPV uz pārskata gada ieņēmumiem, varam novērtēt jaunradītās vērtības daļu ieņēmumos.

2017. gadā neto pievienotā vērtība uz darbaspēka vienību strauji pieaug līdz ar saimniecību ekonomisko lielumu no 4 978 eiro vismazāko saimniecību grupā līdz 22 640 eiro vislielāko saimniecību grupā (8.1. attēls).

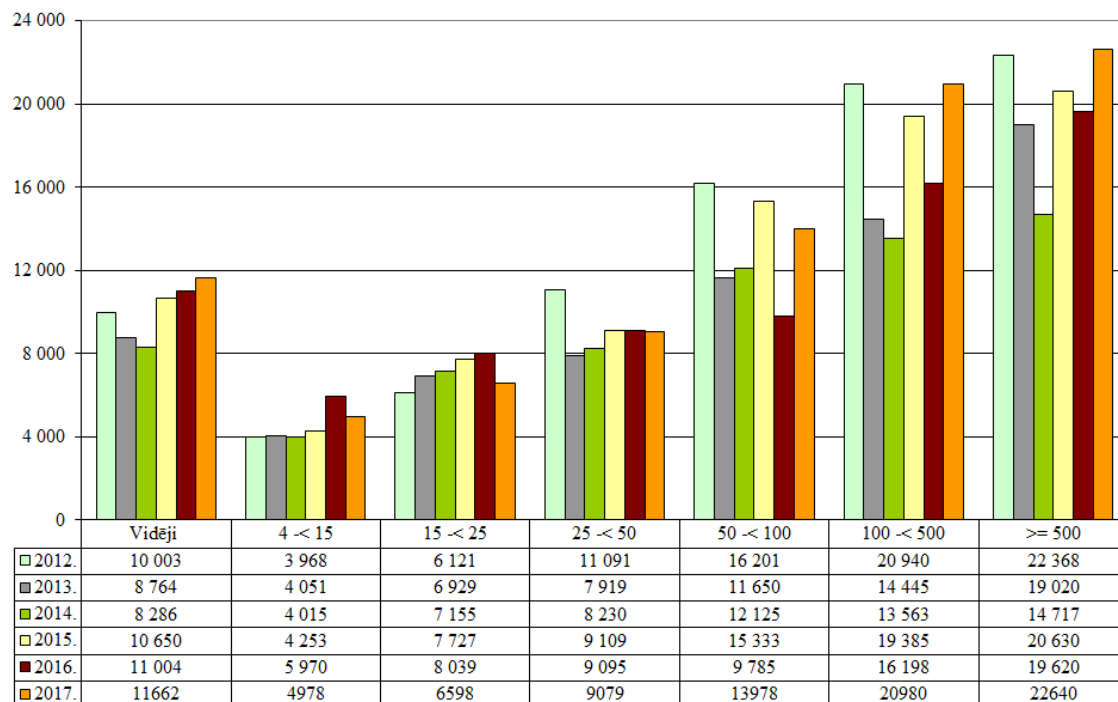
8.1. att. Neto pievienotā vērtība uz darbaspēka vienību 2017. gadā ekonomiskā lieluma grupās (*000 eiro), eiro un %

Avots: SUDAT

Mazo un vidējo saimniecību grupās ar ekonomisko lielumu no 4 līdz 100 tūkst. eiro ražošanas pievienotā vērtība ir pozitīva, izņemot saimniecību grupu no 15 līdz 25 tūkst. eiro, bet tās vērtība uz darbaspēka vienību nesasniedz pat 450 eiro. Tikai lielo saimniecību grupās virs 100 tūkst. eiro tā ir ievērojami augstāka – attiecīgi 7 032 un 11 461 eiro. Visaugstākais ar ražošanu saistītā atbalsta līmenis uz darbaspēka vienību – 13 948 eiro - ir saimniecību grupā ar ekonomisko lielumu no 100 līdz 500 tūkst. eiro. Saimniecību grupā virs 500 tūkst. eiro tas ir par 20 % zemāks, toties šajās saimniecībās ir ievērojami augstāka ražošanas pievienotā vērtība. Neto pievienotā vērtība saimniecību ieņēmumos vidēji ir 29 %, tā samazinās līdz ar saimniecību ekonomisko lielumu no 37 % vismazākajās saimniecībās, nokrītot zem vidējā rādītāja grupās virs 50 tūkst. eiro.

8.2. attēlā ir parādītas NPV pārmaiņas laika periodā no 2012. līdz 2017. gadam: vidēji saimniecībās 2014. gads bija zemākais punkts, 2015. gadā ievērojams pieaugums par 29 %, bet turpmākajos gados neliels kāpums, 2017. gadā sasniedzot augstāko NPV uz darbaspēka vienību visā pārskata periodā – 11 662 eiro. Mazo saimniecību grupās

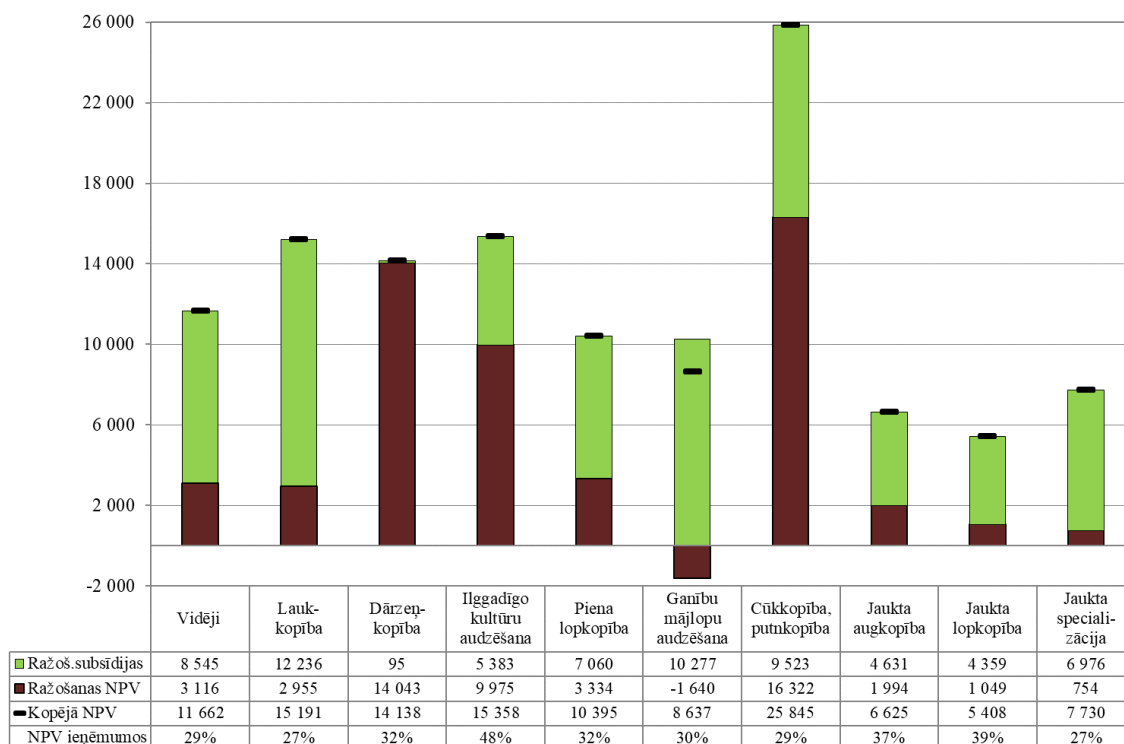
2017. gads nav bijis veiksmīgs - NPV uz darbaspēka vienību samazinājās par piektdaļu. Saimniecību grupā ar ekonomisko lielumu no 25 līdz 50 tūkst. eiro pēdējos trīs gados NPV praktiski nemainās, bet grupās virs 50 tūkst. eiro pēc neveiksmīgā 2016. gada, kad NPV samazinājās par trešdaļu, 2017. gadā atkal vērojams pieaugums no 15 % vislielākajās saimniecībās virs 500 tūkst. eiro līdz 43 % ekonomiskā lieluma grupā no 50 līdz 100 tūkst. eiro. Tomēr tikai saimniecībās ar ekonomisko lielumu virs 100 tūkst. eiro 2017. gadā NPV ir pārsniegusi veiksmīgā 2012. gada rādītājus.

8.2. att. Saimniecību neto pievienotā vērtība uz darbaspēka vienību ekonomiskā lieluma grupās (*000 eiro) 2012.-2017. gadā, eiro

Avots: SUDAT

Saimniecību NPV uz darbaspēka vienību atbilstoši specializācijas virzieniem 2017. gadā visaugstākā ir cūkkopības un putnkopības saimniecībās (25 845 eiro), virs vidējā līmeņa (11 662 eiro) tā ir arī dārzenkopības (14 138 eiro), laukkopības (15 191 eiro) un ilggadīgo kultūru audzēšanas (15 358 eiro) specializācijas saimniecībās. Piena lopkopības saimniecībās (10 395 eiro) NPV ir nedaudz zem vidējā līmeņa, bet pārējo specializāciju saimniecībās NPV uz darbaspēka vienību ir ievērojami zemāka (8.3. attēls). Vismazākā NPV uz darbaspēka vienību jau tradicionāli ir jauktas lopkopības specializācijas saimniecībās (5 408 eiro).

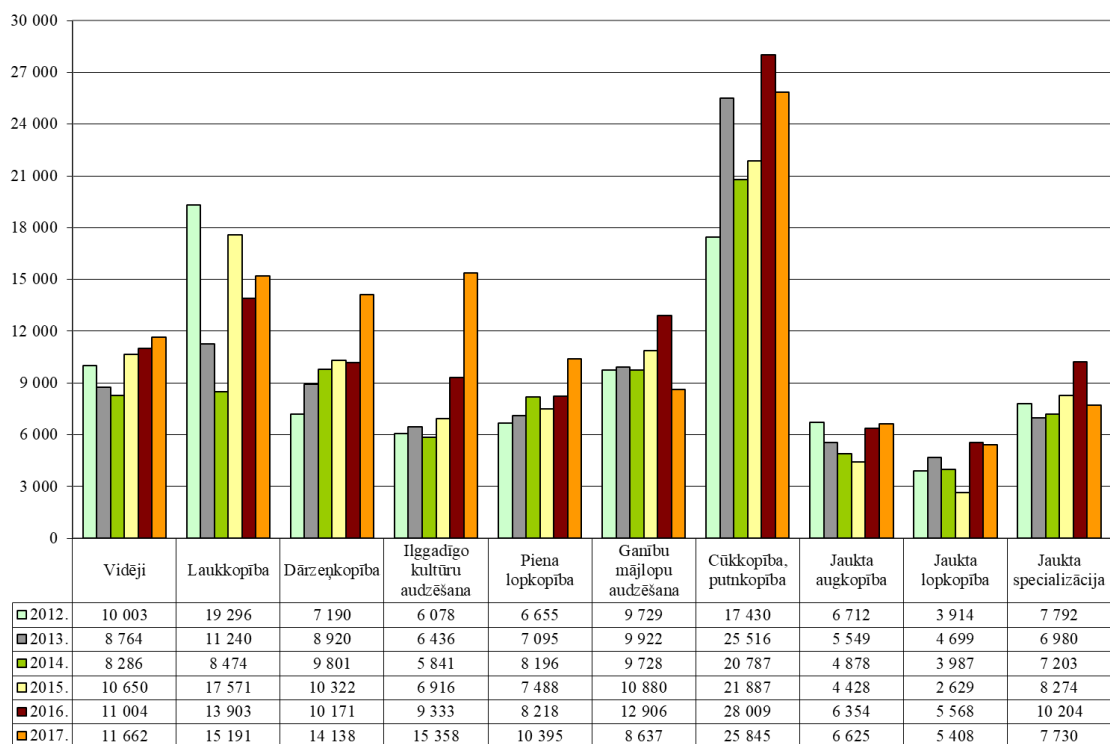

8.3. att. Saimniecību neto pievienotā vērtība uz darbaspēka vienību 2017. gadā pēc specializācijas virziena, eiro un %

Avots: SUDAT

Jāatzīmē, ka 2017. gadā negatīva ražošanas NPV joprojām ir ganību mājlopu audzēšanas saimniecībās, pārējo specializāciju saimniecībās tā ir pozitīva, bet visaugstākā – cūkkopības un putnkopības specializācijas (16 322 eiro), dārzenkopības (14 043 eiro) un ilggadīgo kultūru audzēšanas (9 975 eiro) saimniecībās. Valsts un ES atbalsta līmenis dažādu specializāciju saimniecībās ir atšķirīgs: dārzenkopības specializācijas saimniecībās 1 %, bet ganību mājlopu audzēšanas specializācijas saimniecībās vienīgi atbalsts veido kopējo pievienoto vērtību. Visaugstākais NPV īpatsvars ieņēmumos ir ilggadīgo kultūru audzēšanas specializācijas saimniecībās - 48 %, bet viszemākais – laukkopības un jauktas specializācijas saimniecībās – 27 %.

Analizējot NPV pārmaiņas laikā kopš 2012. gada saimniecībās pēc specializācijas virziena, redzam, ka tendences saimniecību grupās ir atšķirīgas (8.4. attēls). Pēc milzīga krituma 2014. gadā laukkopības saimniecības 2015. gadā NPV ir dubultojušas, 2016. gadā atkal ir samazinājums par 22 %, bet 2017. gadā neliels pieaugums par 9 %. Veismīgs 2017. gads bijis dārzenkopības un ilggadīgo kultūru audzēšanas saimniecībām, kurās NPV ievērojami pieauga, sasniedzot augstāko līmeni visā pārskata periodā - attiecīgi 14 138 un 15 358 eiro. Arī piena lopkopības specializācijas saimniecībās NPV pieaugusi par 26 %, pirmo reizi pārsniedzot 10 tūkst. eiro (10 395 eiro). Jauktas lopkopības specializācijas saimniecībās NPV joprojām ir viszemākā (5 408 eiro). Jauktas specializācijas saimniecībās NPV 2017. gadā samazinājās par ceturtdaļu, bet vislielākais NPV kritums bija ganību mājlopu audzēšanas saimniecībās, kur NPV samazinājās par trešdaļu un nokrita līdz zemākajam līmenim pārskata periodā – 8 637 eiro.

8.4. att. Saimniecību neto pievienotā vērtība uz darbaspēka vienību, atbilstoši specializācijas virzieniem 2012.-2017. gadā, eiro

Avots: SUDAT

9. Saimniecību maksātspēja

Maksātspēja ir saimniecību spēja segt īstermiņa un ilgtermiņa saistības, ko tās uzņēmušas, lai varētu turpināt vai paplašināt savu biznesu. Saistību īpatsvars bilancē 2017. gadā vidēji saimniecībās ir 32 %, no tām īstermiņa saistības ir 9,9 % (9.1. tabula).

9.1. tabula. Saistību īpatsvars bilancē un likviditātes koeficienti ekonomiskā lieluma grupās

Lieluma grupa '000 eiro	Gads	Vidēji saimn.	4-15	15-25	25-50	50-100	100-500	500 un vairāk
Kopā saistības,%	2017.	32,0	7,1	10,6	20,2	26,7	35,8	47,6
	2016.	32,2	7,5	8,9	18,5	27,8	35,1	46,4
Īstermiņa saistības,%	2017.	9,9	2,3	2,5	6,2	7,6	12,0	13,9
	2016.	10,2	2,0	2,9	5,9	8,4	12,1	14,3
Likviditātes koeficients	2017.	2,6	9,3	9,5	4,8	4,0	2,3	1,5
	2016.	2,4	9,9	8,7	5,1	3,5	2,3	1,5

Avots: SUDAT

Vismazākajās saimniecībās ar ekonomisko lielumu līdz 15 000 eiro saistības ir tikai 7,1 %, bet īstermiņa saistības 2,3 % no bilances vērtības. Saistību īpatsvars pieaug līdz ar ekonomisko lielumu, un vislielāko saimniecību grupā ar ekonomisko lielumu virs

500 tūkst. eiro kopējās saistības sasniedz 47,6 % no bilances vērtības, bet īstermiņa saistības – 13,9 %. Salīdzinot ar 2016. gadu, saistību īpatsvars bilancē vidēji saimniecībās ir samazinājies par 0,2 procentpunktiem - to ietekmējis saistību samazinājums ekonomiskā lieluma grupā no 50 līdz 100 tūkst. eiro par 1,1 procentpunktiem un grupā no 4 līdz 15 tūkst. eiro par 0,4 procentpunktiem. Īstermiņa saistību īpatsvars vidēji saimniecībās ir samazinājies par 0,3 procentpunktiem, bet vienmērīgi pieaudzis tas ir vismazāko saimniecību grupā no 4 līdz 15 tūkst. eiro un 25 līdz 50 tūkst. eiro grupās par 0,3 procentpunktiem.

Likviditātes koeficients ir rādītājs, kas raksturo saimniecību maksātspēju - vai apgrozāmo līdzekļu daudzums ir pietiekošs īstermiņa saistību segšanai. Likviditāte 2017. gadā vidēji saimniecībās ir palielinājusies par 0,2 procentpunktiem. Vislielākais likviditātes koeficienta pieaugums bijis grupā no 15 līdz 25 tūkst. eiro par 0,8 procentpunktiem, bet vislielākais samazinājums – par 0,6 procentpunktiem – bijis vismazāko saimniecību grupā. Likviditātes rādītāji liecina, ka saimniecībām nevajadzētu būt problēmām ar aizņēmumu atmaksu. Vismazākajās saimniecībās likviditātes rādītāji tradicionāli ir ļoti augsti, tomēr tas neliecina par šo saimniecību labo finansiālo stāvokli, bet drīzāk gan par problēmām piesaistīt finansiālos līdzekļus no ārienes.

Analizējot rādītājus pēc specializācijas virziena, joprojām 2017. gadā lielākais saistību īpatsvars bilancē ir dārzenkopības saimniecībās – 46,6 %, īstermiņa – 22,7 % un cūkkopības un putnkopības saimniecībās - 30,4 %, īstermiņa – 9,9 % (9.2. tabula). Cūkkopības un putnkopības saimniecībās, salīdzinot ar 2016. gadu, vērojams ļoti liels samazinājums - kopējais saistību īpatsvars samazinājies par 11,8 procentpunktiem, īstermiņa saistības par 5,3 procentpunktiem. Salīdzinot ar 2016. gadu, kopējais saistību īpatsvars bilancē visstraujāk ir palielinājies jauktas lopkopības un jauktas specializācijas saimniecībās – par 5,3 un 6,0 procentpunktiem. Jauktas lopkopības saimniecībās saistību īpatsvars bilancē ir viszemākais – 7,5 % un īstermiņa saistību īpatsvars – 1,6 %, turpretī viszemākais likviditātes koeficients ir dārzenkopības 1,1 un cūkkopības un putnkopības specializācijas saimniecībās – 2,4, bet lielākais likviditātes koeficients – jauktas lopkopības specializācijas saimniecībās – 11,6. Vislielākais likviditātes koeficienta kāpums 2017. gadā ir cūkkopības un putnkopības specializācijas saimniecībās – par 60%, turpretī vislielākais samazinājums ir bijis jauktas specializācijas saimniecībās – par 25% salīdzinot ar iepriekšējo gadu.

9.2. tabula. Saistību īpatsvars bilancē un likviditātes koeficienti, atbilstoši specializācijas virzieniem

Specializācija Saistības	Gads	Lauk- kopība	Dārzen- kopība	Ilggad. kultūras	Piena lopkop.	Ganību mājlopi	Cūkkop., putnkop.	Jaukta augkop.	Jaukta lopkop.	Jaukta specializ.
Kopā saistības,%	2017.	37,9	46,6	24,2	25,0	21,4	30,4	12,60	7,5	31,4
	2016.	37,7	46,1	28,7	26,8	20,6	42,2	14,5	3,2	25,4
Īstermiņa saistības,%	2017.	12,3	22,7	10,7	6,4	4,0	9,9	4,1	1,6	9,1
	2016.	12,3	19,6	11,1	7,8	3,9	15,2	4,1	1,0	7,3
Likviditātes koeficients	2017.	2,1	1,1	3,6	4,1	6,4	2,4	6,1	11,6	2,7
	2016.	2,0	1,1	2,7	3,2	6,7	1,5	7,0	13,1	3,6

Avots: SUDAT

10. Saimniecību ieguldījumi

Saistību īpatsvars bilancē vidēji saimniecībās ir nedaudz palielinājies, salīdzinot ar 2016. gadu, turpretī 2017. gadā ir samazinājusies neto ieguldījumu vērtība³ (10.1. tabula). Vidēji saimniecībās 2016. gadā neto ieguldījuma vērtība ir 9 380 eiro, kas, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, ir nedaudz samazinājusies. Vislielākais neto ieguldījumu samazinājums ir bijis mazo saimniecību ekonomiskā lieluma grupās līdz 25 tūkst. eiro par 42%, kā arī vislielāko saimniecību grupā virs 500 tūkst. eiro – par 13%. Visvairāk pieauguši neto ieguldījumi ir saimniecībās ar ekonomisko lielumu no 25 līdz 50 tūkst. eiro – par 59% un 100 līdz 500 tūkst. eiro – par 50%.

10.1. tabula. Saimniecību ieguldījumi un nolietojums 2011.-2017. gadā ekonomiskā lieluma grupās, eiro

Lieluma grupa '000 eiro Rādītājs	Vidēji saimn.	4 - 15	15 - 25	25 - 50	50 - 100	100 - 500	> 500
Ieguldījumi 2017	19 177	3 182	5 367	11 433	23 261	111 362	507 314
Nolietojums 2017	9 798	1 749	3 436	6 522	14 470	49 569	266 437
Neto ieguldījumi 2017	9 368	1 433	1 857	4 910	8 791	67 793	240 876
Neto ieguldījumi 2016	9 380	2 395	3 164	3 077	7 912	44 964	272 824
Neto ieguldījumi 2015	7 784	-200	2 541	6 157	18 485	55 729	288 041
Neto ieguldījumi 2014	4 430	-259	80	-338	5 979	34 237	269 994
Neto ieguldījumi 2013	9 189	526	-189	2 534	7 220	66 570	523 379
Neto ieguldījumi 2012	10 997	494	1 625	7 708	15 035	83 801	830 039
Neto ieguldījumi 2011	7 395	-132	1 162	5 326	12 615	66 861	508 900

Avots: SUDAT

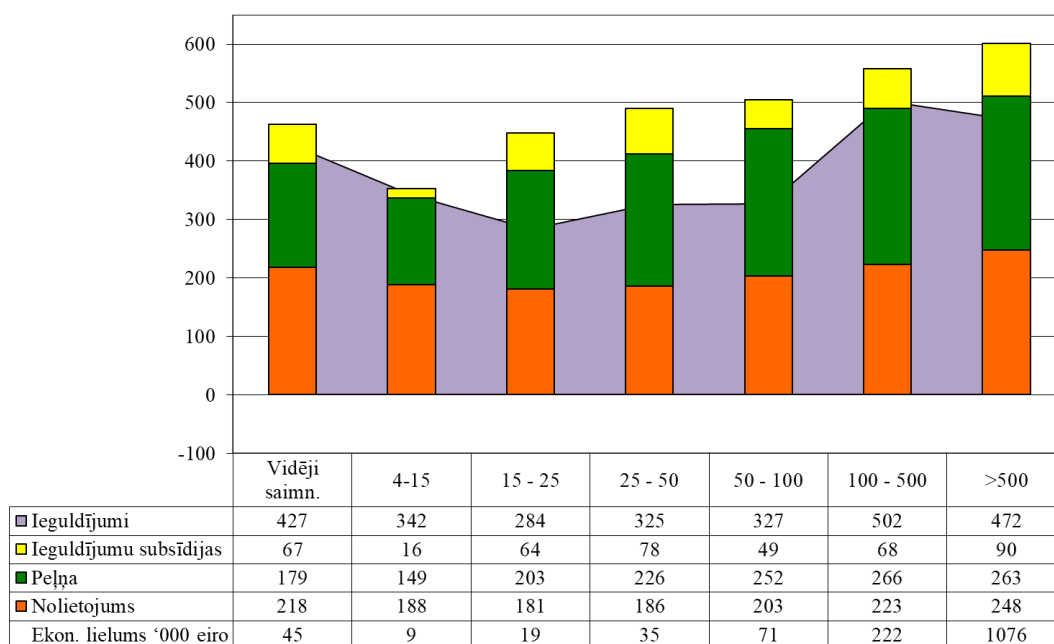
Ieguldījumiem var būt vairāki finansēšanas avoti:

- aprēķinātais nolietojums, kura reinvestēšana nodrošina pamatlīdzekļu uzturēšanu iepriekšējā līmenī,
- ieguldījumu subsīdijas,
- peļņa, par kuras izlietojumu lemj īpašnieks,
- no ārienes piesaistītais kapitāls.

Šajā nodaļā analizēsim tikai saimniecību pašu līdzekļus. Nepieciešams uzsvērt, ka ieguldījumus un to finansēšanas avotus nevar vērtēt katrā konkrētā saimniecībā, bet gan izmantot tikai visa sektora vērtējumam, jo visi šie procesi nenorit vienlaikus: lielāks nolietojums ir saimniecībās, kas investīcijas jau veikušas un kurām papildu ieguldījumi varbūt pat nav vajadzīgi, vai arī tie lielo parādsaistību dēļ nav iespējami.

Lai varētu grafiski attēlot un salīdzināt dažāda lieluma saimniecības, dati ir attiecināti uz saimniecību ekonomisko lielumu. 2017. gadā visās saimniecību grupās pašu līdzekļi ir pietiekami vai pārsniedz ieguldījumus (10.1. attēls).

³ Iegādātie pamatlīdzekļi mīnus pārskata gadā aprēķinātais nolietojums

10.1. att. Saimniecību ieguldījumi un pašu finansēšanas līdzekļi 2017. gadā ekonomiskā lieluma grupās uz ekonomiskā lieluma vienību ('000 eiro), eiro⁴

Avots: SUDAT

Vislielākās investīcijas attiecībā pret ekonomisko lielumu ir grupā virs no 100-500 tūkst. eiro (502 eiro) un virs 500 tūkst. eiro (472 eiro), kur pietiek pašu līdzekļu, bet vismazākie ieguldījumi 2017. gadā ir grupā no 15 līdz 25 tūkst. eiro (284 eiro).

Analizējot rezultātus pēc specializācijas virziena, 2017. gads saimniecībās ir bijis atšķirīgs – ļoti straujš neto ieguldījumu samazinājums novērojams dārzenkopības, cūkkopības un ilggadīgo kultūru specializācijas saimniecībās, turpretī jauktas augkopības un jauktas specializācijas saimniecībās bijis kāpums (10.2. tabula). Vislielākā neto ieguldījumu vērtība 2017. gadā ir laukkopības specializācijas saimniecībās, kas ir vairāk nekā 2 reizes lielāka par jauktas specializācijas saimniecību neto ieguldījumiem, kas ir nākamais augstākais rādītājs.

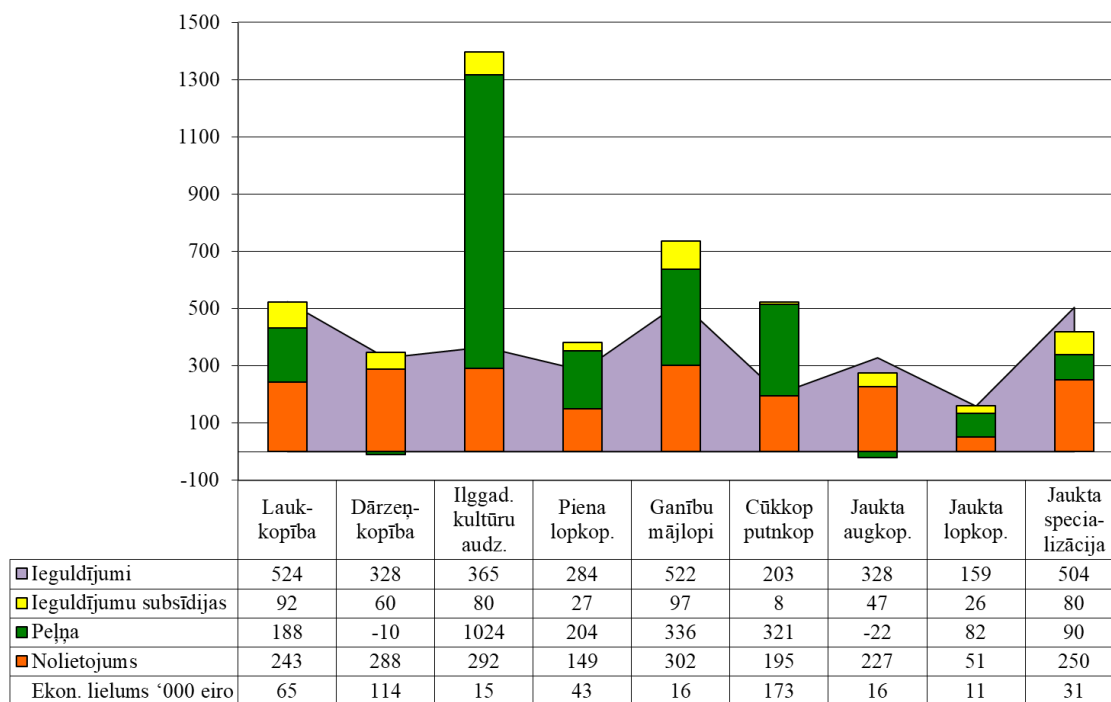
⁴ Grafiski attēlojamu rādītāju iegūšanai visi pamatrādītāji ir izdalīti ar ekonomisko lielumu 1 000 eiro, un tas ir parādīts tabulas pēdējā rindā

10.2. tabula. Saimniecību ieguldījumi un nolietojums 2011.-2017. gadā pēc specializācijas virziena, eiro

	Lauk- kopība	Dārzen- kopība	Ilggad. kult. audz.	Piena lopkop.	Ganību mājlopi	Cūkkop., putnkop.	Jaukta augkop.	Jaukta lopkop.	Jaukta specializ.
Ieguldījumi 2017	34 039	37 293	5 386	12 069	8 447	35 091	5 198	2 520	2 742
Nolietojums 2017	15 768	32 787	4 304	6 347	4 887	33 747	3 601	1 572	7 658
Neto ieguld. 2017	18 270	4 506	1 082	5 722	3 560	1 343	1 598	228	7 773
Neto ieguld. 2016	21 485	18 058	9 204	3 933	7 623	10 255	-393	5 137	5 955
Neto ieguld. 2015	15 892	15 578	433	3 083	3 876	75 749	17 739	-1 323	3 837
Neto ieguld. 2014	8 803	-3 675	6 223	5 306	-1 519	45 267	-701	84	1 242
Neto ieguld. 2013	18 334	-9 108	2 413	4 454	3 470	87 353	1 665	18 334	-9 108
Neto ieguld. 2012	18 319	28 724	-460	4 949	5 804	198 458	1 098	18 319	28 724
Neto ieguld. 2011	10 741	15 452	2 143	4 478	5 667	80 589	3 371	10 741	15 452

Avots: SUDAT

Analizējot ieguldījumus un pašu līdzekļus to finansēšanai pēc saimniecību specializācijas virziena, redzam, ka pašu līdzekļu nepietiek laukkopības, dārzenkopības un jaukto specializāciju saimniecībās, pārējās saimniecību specializāciju grupās pašu līdzekļi pārsniedz ieguldījumu vērtību (10.2. attēls). Visu specializāciju saimniecībās ieguldījumi pārsniedz nolietojuma vērtību. Ieguldījumu subsīdijas sastāda nelielu daļu no nepieciešamā finansējuma.

10.2. att. Saimniecību ieguldījumi un pašu finansēšanas līdzekļi 2017. gadā pēc specializācijas virziena uz ekonomiskā lieluma vienību ('000 eiro), eiro⁵

Avots: SUDAT

⁵ Grafiski attēlojamu rādītāju iegūšanai visi pamatrādītāji ir izdalīti ar ekonomisko lielumu 1 000 eiro, kas dots datu tabulas pēdējā rindā

II nodaļa. Baltijas valstu lauku saimniecību darbības rezultātu analīze

Šajā nodaļā veiktā analīze tiek balstīta uz Baltijas valstu nacionālo FADN aģentūru: Latvijas Agroresursu un ekonomikas institūta, Lietuvas Agrārās ekonomikas institūta un Igaunijas Lauku ekonomikas pētniecības centra apkopotiem datiem. Ja nav īpaši atrunāts, Lietuvas lauku saimniecību darbības rezultātu analīzē izmantoti tikai zemnieku saimniecību dati, jo uzņēmumu dati tiek apkopoti atsevišķās tabulās un kopējie rādītāji netiek rēķināti.

1. Baltijas valstu lauksaimniecības sektora un FADN izlases kopas raksturojums

Visās ES dalībvalstīs un Eiropas Ekonomiskās zonas valstīs reizi 3 gados notiek lauksaimniecības struktūras aptauja vai skaitīšana. Tās mērķis ir nodrošināt sabiedrību ar kvalitatīvu un starptautiski salīdzināmu statistisko informāciju par lauku saimniecību struktūru, ko izmanto lauksaimniecības nozares attīstības tendenču izvērtēšanai, kā arī lauksaimniecības politikas plānošanā un novērtēšanā.

Apsekojamā vienība ir lauku saimniecība – tehniski un ekonomiski atsevišķa vienība ar vienotu vadību, kas ražo lauksaimniecības produktus vai uztur zemi labā lauksaimniecības un vides stāvoklī. Saimniecībā var arī ražot nelauksaimnieciskus produktus un sniegt nelauksaimnieciskus pakalpojumus.

Visās trijās Baltijas valstīs ir noteikts vienāds ekonomiskā lieluma sliekšnis 4 000 eiro. Pēc 2016. gada lauksaimniecības struktūras aptauju datiem Latvijā bija 68,3 tūkstoši ekonomiski aktīvu lauku saimniecību, no tām virs ekonomiskā lieluma sliekšņa 25,2 tūkstoši saimniecību, Lietuvā – 139,7 tūkstoši ekonomiski aktīvu saimniecību, bet virs ekonomiskā lieluma sliekšņa 62,5 tūkstoši saimniecību, Igaunijā - 16,7 tūkstoši ekonomiski aktīvu lauku saimniecību, no tām virs ekonomiskā lieluma sliekšņa 7,6 tūkstoši saimniecību. (1.1., 1.2. un 1.3. tabula). Latvijas izlases kopas saimniecību sadalījums 2016. gadā ir dots I nodaļas 1.1. tabulā, bet Igaunijas un Lietuvas – šīs nodaļas 1.4. un 1.5. tabulā.

1.1. tabula. Latvijas 2016. gada lauksaimniecības struktūras aptaujas dati: saimniecību sadalījums atbilstoši specializācijas virzieniem un ekonomiskā lieluma grupām, skaits

Kods	Ekonomiskais lielums '000 eiro un klase Specializācijas virziens	4 – 8 3	8 – 15 4	15 – 25 5	25 – 50 6	50 – 100 7	100– 250 8	250 – 500 9	500 – 750 10	750–1 000 11	1000-1500 12	1500-3000 13	> 3000 14	Kopā
15	Graudaugi, eļļas un proteīnaugi	1 307	770	527	703	634	559	269	87	36	20	18	2	4932
16	Laukkopība, pārējā	1 251	687	278	205	74	55	21	5	1	1			2 578
21	Dārzeni, slēgtas platības	1	2	11	10	4	3	2	1					34
22	Dārzeni, laukā	113	100	78	99	48	29	6	2	1	1			477
23	Dārzeni, pārējie	18	12	13	32	10	7	3						95
36	Augļi, ogas	20	11	7	6	2	2							48
45	Piena lopkopība	1 995	1 320	1 101	1 102	569	371	97	18	15	12	7	2	6 609
46	Gaļas liellopi	267	227	168	149	57	22	1						891
47	Piena un gaļas liellopi	387	245	133	111	73	29	2						980
48	Aitas, kazas, pārējie ganību mājlopi	275	168	85	51	19	5							603
51	Cūkas	13	10	6	6	4	4	4	1	2	6	5	7	68
52	Putni	17	2	2	1	1	1	2	1	1		1	2	31
53	Dažādi graudēdāji	69	107	40	33	10	1	2	1			1		264
61	Jaukta augkopība	370	241	137	102	47	24	7	4	1		1		934
73	Jaukta lopkopība, pārsvarā ganību mājlopi	583	338	131	88	23	5	1						1 169
74	Jaukta lopkopība, pārsvarā graudēdāji	79	54	22	7	1								175
83	Jaukta augkopība, lopkopība	1 431	842	363	316	159	118	40	18	8	13	10		3 318
84	Jaukta	853	661	284	158	53	9	5	1		2	1		2 207
	Kopā	9 049	5 797	3 386	3 184	1 794	1 245	462	139	65	55	44	13	25 233

1.2. tabula. Igaunijas 2016. gada lauksaimniecības struktūras aptaujas dati: saimniecību sadalījums atbilstoši specializācijas virzieniem un ekonomiskā lieluma grupām, skaits

Kods	Ekonomiskais lielums '000 eiro un klase Specializācijas virziens	4 – 8 3	8 – 15 4	15 – 25 5	25 – 50 6	50 – 100 7	100– 250 8	250 – 500 9	500 – 750 10	750–1 000 11	1000-1500 12	1500-3000 13	> 3000 14	Kopā
15	Graudaugi, eļļas un proteīnaugi	218	219	214	289	313	365	152	42	15	3	6		1 899
16	Laukkopība, pārējā	516	276	164	131	126	77	21	11	1	3	4		1 330
21	Dārzeni, slēgtas platības	11		2	8	4	2	1						28
22	Dārzeni, laukā	14	35	16	4	12	6					1		88
23	Dārzeni, pārējie	7	6	6	6	8	6	3	1				1	44
36	Augļi, ogas	39	30	13	7	7	4	2						102
38	Dažādas ilggadīgās kultūras	1	2		4	2	2							11
45	Piena lopkopība	150	151	66	109	95	115	67	32	14	20	49	17	885
46	Gaļas liellopi	177	186	201	166	104	51	13						898
47	Piena un gaļas liellopi	65	101	94	74	28	36	8						406
48	Aitas, kazas, pārējie ganību mājlopi	348	235	108	88	22	18	1	1					821
51	Cūkas		6	3	2	3	3	10	4	5	5	3	2	46
52	Putni		4	1		2			1		1	2	2	13
53	Dažādi graudēdāji	14	2		1									17
61	Jaukta augkopība	41	39	13	16	10	2				1	1		123
73	Jaukta lopkopība, pārsvarā ganību mājlopi	22	18	7	4		2				1			54
74	Jaukta lopkopība, pārsvarā graudēdāji		2	3	2									7
83	Jaukta augkopība, lopkopība	105	96	71	66	58	48	21	8	6	3	8	1	491
84	Jaukta	140	107	50	28	9	4	2		3	3	1		347
	Kopā	1 931	1 515	1 032	1 005	803	741	301	100	44	40	75	23	7 610

1.3. tabula. Lietuvas 2016. gada lauksaimniecības struktūras aptaujas dati: saimniecību sadalījums atbilstoši specializācijas virzieniem un ekonomiskā lieluma grupām, skaits

Kods	Ekonomiskais lielums '000 eiro un klase Specializācijas virziens	4 – 8 3	8 – 15 4	15 – 25 5	25 – 50 6	50 – 100 7	100– 250 8	250 – 500 9	500 – 750 10	750–1 000 11	1000-1500 12	1500-3000 13	> 3000 14	Kopā
15	Graudaugi, eļļas un proteīnaugi	4 623	4 036	1 776	2 773	2 176	1 525	361	85	38	32	16	2	17 443
16	Laukkopība, pārējā	770	430	189	128	66	84	26	10	5	2	3		1 713
23	Dārzeni, pārējie	412	276	107	67	42	19	10	4	3	4	3	4	951
36	Dažādas ilggadīgās kultūras	93	71	59	57	37	22	1						340
45	Piena lopkopība	7 499	4 899	2 153	1 797	1 049	533	99	16	5	5	9	2	18 066
46	Gaļas liellopi	195	197	98	96	47	11	1						645
47	Piena un gaļas liellopi	1 341	932	332	230	89	22	2						2 948
48	Aitas, kazas, pārējie ganību mājlopi	230	107	33	11	6	2	2						391
51	Cūkas	9	4	6	4	3	7	5	1	2	3	9	8	61
52	Putni	19	16	2	2	3	17	5	1	3	4	7	10	89
53	Dažādi graudēdāji	97	18	12	2	2								131
61	Jaukta augkopība	1 180	631	213	87	29	29	7	3		1			2 180
73	Jaukta lopkopība, pārsvarā ganību mājlopi	1 879	788	154	50	11		2		1				2 885
74	Jaukta lopkopība, pārsvarā graudēdāji	74	17	9	3	3					1			106
83	Jaukta augkopība, lopkopība	3 410	2 188	746	683	341	220	66	13	13	21	23	11	7 735
84	Jaukta	4 484	1 789	363	137	33	11	1	1	1		1	1	6 822
	Kopā	26 315	16 399	6 252	6 127	3 937	2 502	588	134	71	72	71	38	62 506

1.4. tabula. Igaunijas 2017. gada izlases saimniecību sadalījums atbilstoši specializācijas virzieniem un ekonomiskā lieluma grupām, skaits

Lieluma grupa '000 eiro Specializācijas virziens	Kodi	4 - 8	8 – 25	25 - 100	100 - 500	> 500	Kopā
Laukkopība	15, 16	13	42	71	88	21	235
Dārzenkopība	21, 22, 23	3	12	13	8	-	36
Ilggadīgo kultūru audzēšana	36, 38	3	5	6	3	-	17
Piena lopkopība	45	3	9	18	38	46	114
Ganību mājlopu audzēšana	46, 47, 48	16	49	46	15	-	126
Cūkkopība un putnkopība	51, 52, 53	-	3	2	5	11	21
Jaukta specializācija	61, 73, 74, 83, 84	14	33	22	25	20	114
Kopā		52	153	178	182	98	663

Avots: Igaunijas FADN dati

1.5. tabula. Lietuvas 2017. gada izlases saimniecību sadalījums atbilstoši specializācijas virzieniem un ekonomiskā lieluma grupām, skaits

Lieluma grupa '000 eiro Specializācijas virziens	Kodi	4 - 8	8 – 15	15 - 25	25 - 50	50 - 100	100 - 250	250 - 500	> 500	Kopā
Graudaugi un proteīnaugi	15	16	31	32	78	110	136	60	27	490
Laukkopība, jaukta augkopība	16, 61	7	13	10	12	14	20	14	10	100
Dārzenkopība, ilggadīgo kultūru audzēšana	23, 38	6	8	7	13	13	10	2	2	61
Piena lopkopība	45	24	36	36	51	69	69	22	6	313
Ganību mājlopu audzēšana, jaukta lopkopība, pārsvarā ganību mājlopi	46, 47, 48, 73	18	23	16	28	11	6	-	-	102
Cūkkopība un putnkopība, jaukta lopkopība, pārsvarā graudēdāji	51, 52, 53, 74	-	3	1	3	1	1	2	4	15
Jaukta augkopība, lopkopība	83	11	22	15	30	28	35	15	6	162
Jaukta specializācija	84	17	15	9	7	6	2	1	-	57
Kopā		99	151	126	222	252	279	116	55	1300

Avots: Lietuvas FADN dati

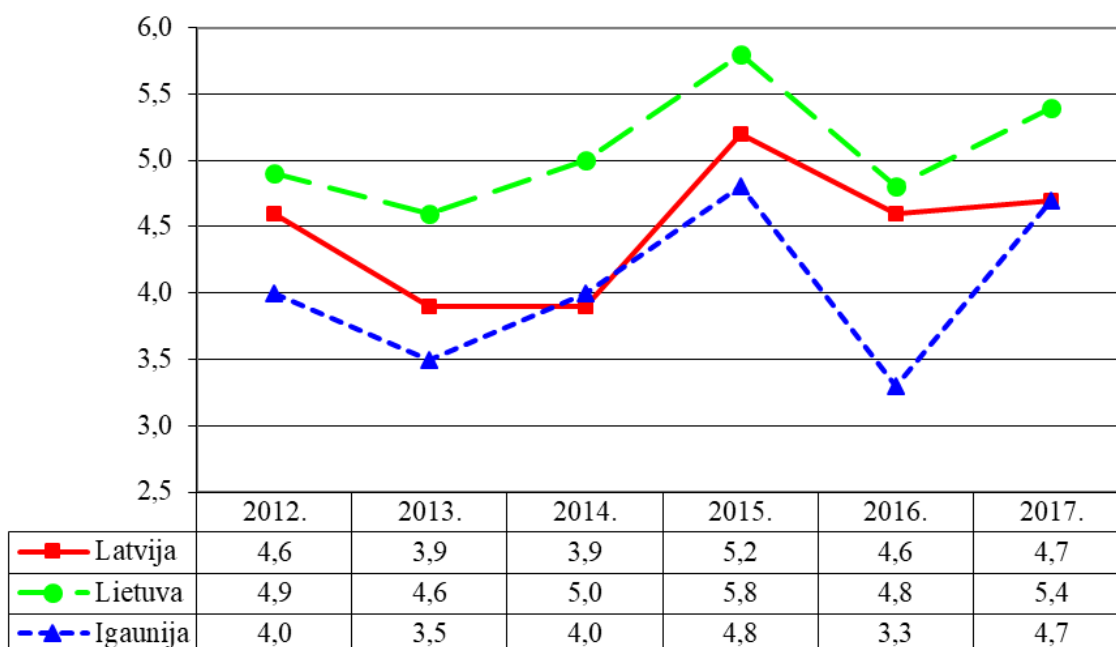
Lielākā saimniecību izlases kopa ir Lietuvai 1300 saimniecības, Latvijai 1000, bet Igaunijai 661 saimniecība (1.6. tabula). Igaunijas saimniecības ir ievērojami lielākas, pārsniedzot Latvijas saimniecību gan LIZ platības, gan ekonomisko lielumu 2 reizes, bet Lietuvas vairāk nekā 3 reizes. Latvijas un Lietuvas saimniecībām ir līdzīgs nomāto LIZ platību īpatsvars attiecīgi 46 un 48 %, bet Igaunijā tas ir ievērojami augstāks – 65 %'. Saimniecību ekonomiskais lielums uz LIZ platību Latvijā un Igaunijā ir praktiski vienāds 701 un 703, bet Lietuvā zemāks – 640.

**1.6. tabula. Baltijas valstu saimniecību ekonomiskais un fiziskais lielums
2017. gadā**

Rādītājs Valsts	Saimniecību skaits izlasē	Ekon. lielums	Apsaimniekotā LIZ	Nomātā LIZ		Ekon. liel./ LIZ
		eiro	ha	ha	%	eiro/ha
Latvija	1000	44925	63,9	29,6	46	703
Lietuva	1300	26974	42,1	20,4	48	640
Igaunija ⁶	661	89300	127,3	82,2	65	701

2. Ražība

Laukaugu ražību Baltijas valstu saimniecībās ietekmē atšķirīgi agro klimatiskie apstākļi: Lietuva – valsts, kas atrodas vairāk uz dienvidiem, Latvija – pa vidu un Igaunija – ziemeļos. 2.1. attēlā ir parādītas kviešu ražības pārmaiņas laika periodā no 2012. līdz 2017. gadam. 2017. gadā Igaunijā un Lietuvā bija straujš kviešu ražības kāpums, attiecīgi par 42% un 13%, bet Latvijā tikai par 2%.

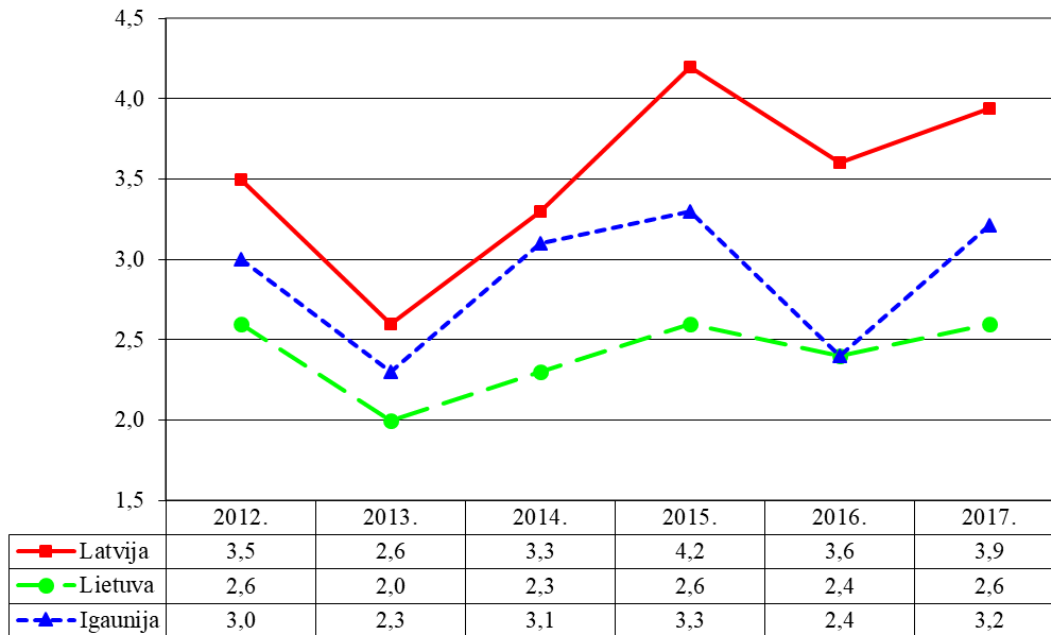

2.1. att. Kviešu ražība Baltijas valstu saimniecībās 2012.–2017. gadā, tonnas no ha

Avots: FADN nacionālo aģentūru Baltijas valstīs dati

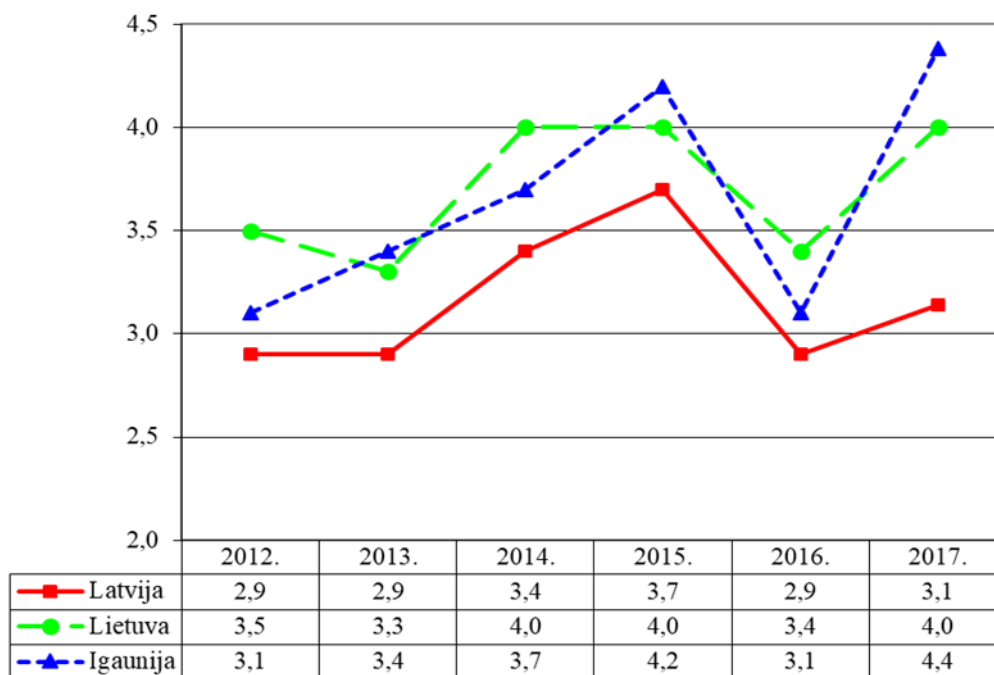
Rudzu ražība pēdējos sešos gados visaugstākā ir Latvijā. Atšķirībā no iepriekšējā gada 2017. gadā novērojams rudzu ražības pieaugums visās Baltijas valstīs - vislielākais Igaunijā, kur tā pieauga par 34%, Latvijā un Lietuvā pieaugums bijis līdzīgs – attiecīgi par 9% un 8% (2.2. attēls). 2017. gadā visaugstākā rudzu ražība bija Latvijā – 3,9 tonnas no hektāra, bet Lietuvā viszemākā – 2,6 tonnas no hektāra.

⁶ Vidējais ekonomiskais lielums Igaunijas saimniecībām 2016. gadā

2.2. att. Rudzu ražība Baltijas valstu saimniecībās 2012.– 2017. gadā, tonnas no ha

Avots: FADN nacionālo aģentūru Baltijas valstīs dati

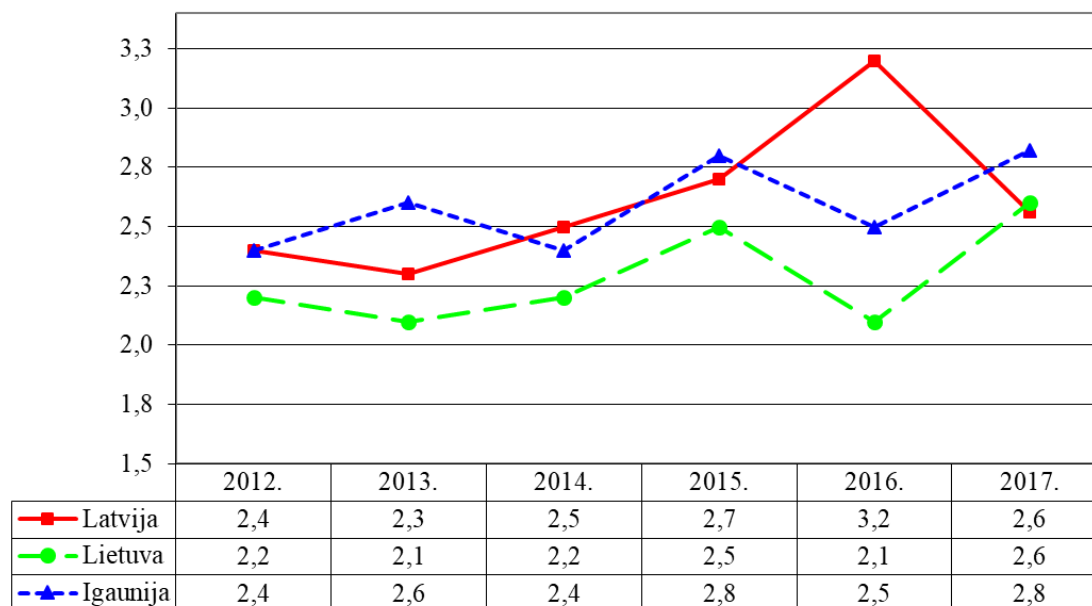
2.3. att. Miežu ražība Baltijas valstu saimniecībās 2012.–2017. gadā, tonnas no ha

Avots: FADN nacionālo aģentūru Baltijas valstīs dati

Arī miežiem 2017. gadā bija straujš ražības pieaugums: Igaunijā par 41%, Lietuvā par 18%, bet Latvijā tikai par 8%. (2.3. attēls). Visās Baltijas valstīs 2017. gadā sasniegts

visaugstākais miežu ražības līmenis pēdējos 6 gados: Igaunijā - 4,4, Lietuvā 4,0, bet Latvijā 3,1 tonnas no hektāra, tomēr visā periodā Latvijā tā ir otra zemākā.

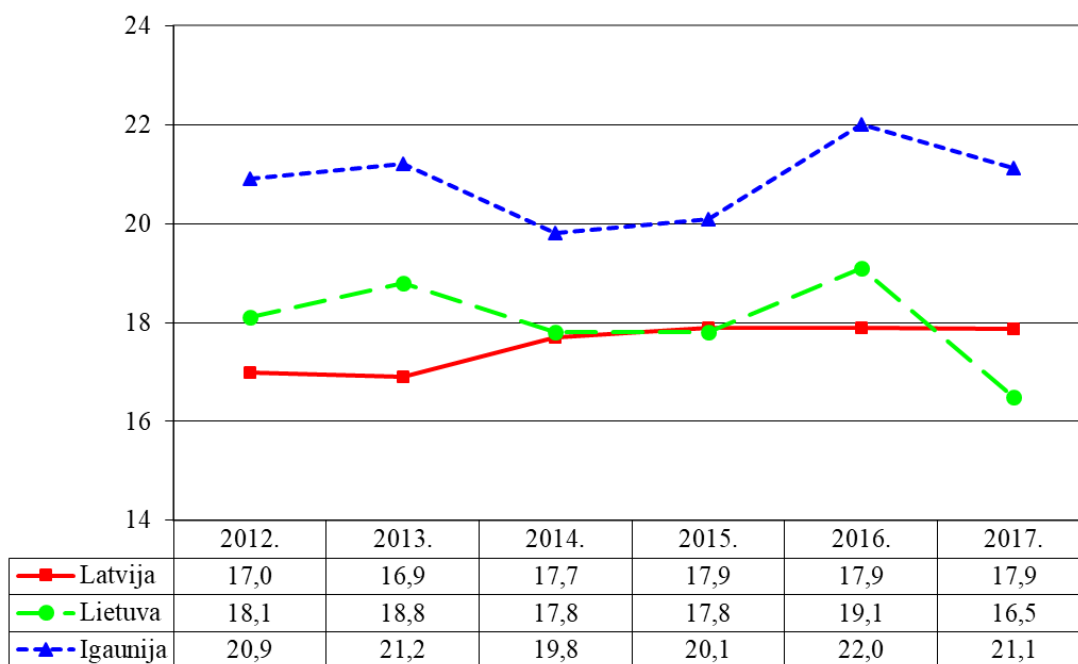
Auzu ražība 2017. gadā Lietuvā pieaugusi par 24%, Igaunijā par 13% savukārt Latvijā pēc augstās rekordražas 2016. gadā, vērojams straujš kritums par 20%, nokrītot līdz 2,6 tonnām no hektāra (2.4 attēls).

2.4. att. Auzu ražība Baltijas valstu saimniecībās 2012.–2017. gadā, tonnas no ha

Avots: FADN nacionālo aģentūru Baltijas valstīs dati

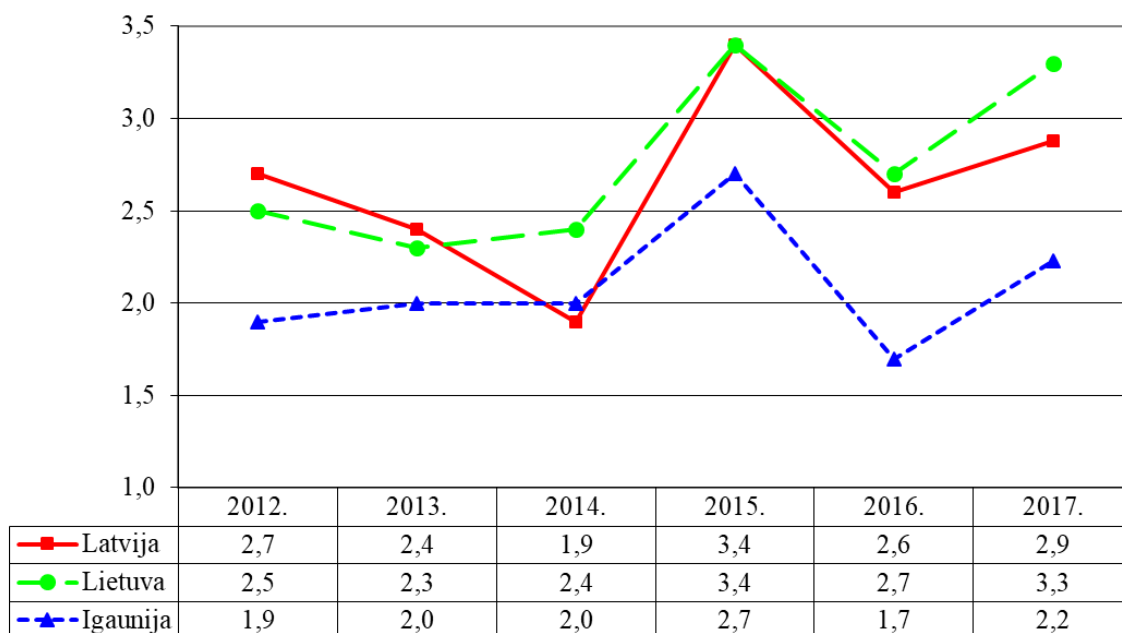
Igaunijā kartupeļu ražība konsekventi ir augstākā Baltijas valstīs, pārsniedzot Latvijas un Lietuvas rādītājus par 12 līdz 28% (2.5. attēls). Latvijā kartupeļu ražība ir palikusi gandrīz nemainīga pēdējos 3 gadus – 17,9 tonnas no hektāra, Igaunijā 2017. gadā tā ir samazinājusies par 4%, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, bet Lietuvā par 16 %, nokrītot līdz zemākajam līmenim kopš 2012. gada – 16,5 tonnām no hektāra.

2.5. att. Kartupeļu ražība Baltijas valstu saimniecībās 2012.–2017. gadā, tonnas no ha

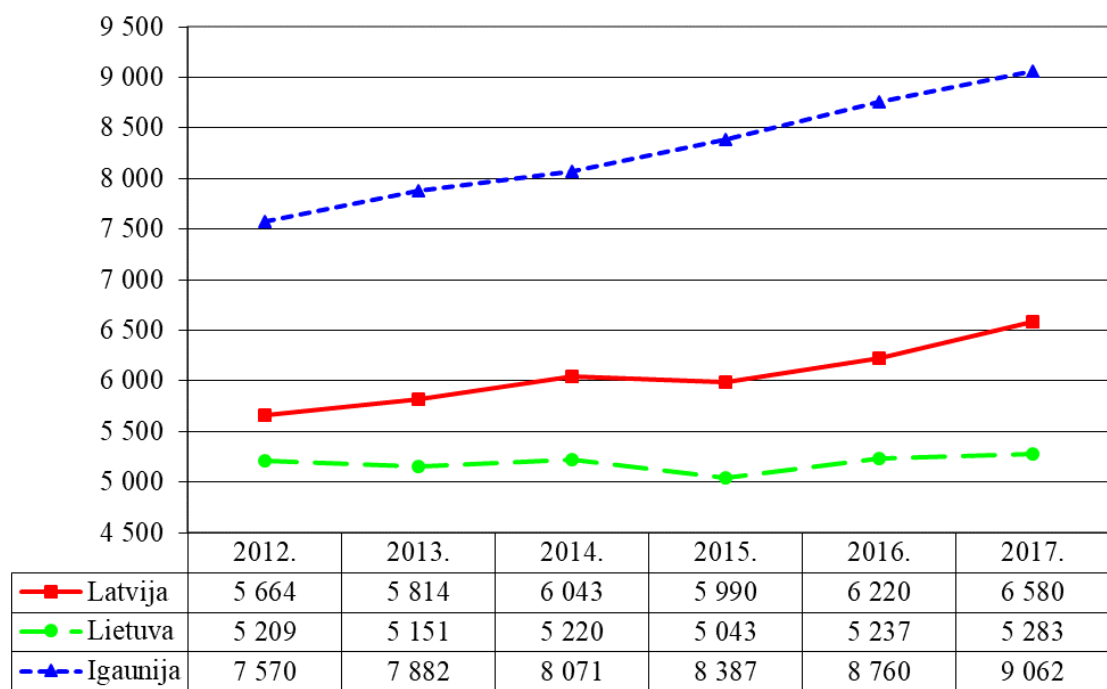
Avots: FADN nacionālo aģentūru Baltijas valstīs dati

Visās Baltijas valstīs 2017. gadā vērojams rapšu ražības pieaugums (2.6 attēls). Visstraujākais tas bija Igaunijā - par 31%, Lietuvā - par 22%, bet Latvijā - par 10%, salīdzinot ar iepriekšējo gadu. Ja Latvijā un Lietuvā atšķirības rapšu ražībā vērojamas tikai 2014. gadā, tad Igaunijā šis rādītājs ir konsekventi zemāks visā periodā.

2.6. att. Rapša ražība Baltijas valstu saimniecībās 2012.–2017. gadā, tonnas no ha

Avots: FADN nacionālo aģentūru Baltijas valstīs dati

2.7. att. Piena izslaukums Baltijas valstu saimniecībās 2012.-2017. gadā, kg no govs

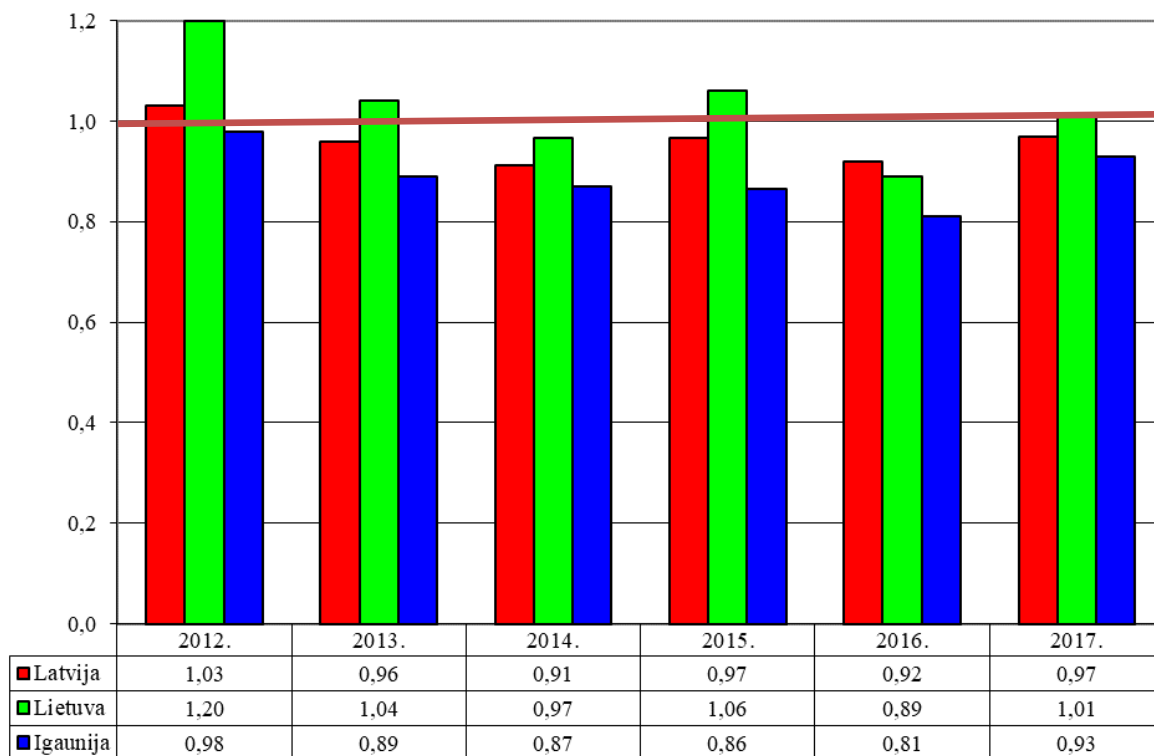
Avots: FADN nacionālo aģentūru Baltijas valstīs dati

2017. gadā piena izslaukums ir turpinājies pieaugt visās Baltijas valstīs, sasniedzot augstākos izslaukumus kopš 2012. gada (2.7. attēls). Pieaugums visās Baltijas valstīs ir bijis vienādi straujš, Latvijā izslaukums pieaudzis par 6%, sasniedzot 6 580 kg, Igaunijā par 3% sasniedzot 9 062 kg un Lietuvā par 1% sasniedzot 5 283 kg no govs gadā. Visā periodā Igaunijas piena izslaukums ir bijis augstāks nekā pārējās Baltijas valstīs: 2017. gadā Latvijā piena izslaukums sastādīja 85%, bet Lietuvā – 78% no Igaunijas līmeņa.

3. Izlaides vērtības un ražošanas izmaksu attiecība

Viens no Eiropas Komisijas atzītiem un plaši pielietotiem rādītājiem, kuru izmanto lauku saimniecību darbības salīdzinošajai analīzei dažādās ES dalībvalstīs, ir kopējās produkcijas izlaides un tās ražošanas izmaksu attiecība. Izlaides vērtība iekļauj pārdoto, saimniecības iekšējam patēriņam un samaksai par darbu izlietoto, mājsaimniecībā patērēto produkciju, kā arī krājumu starpību, ieņēmumus no saimniecību sniegtajiem pakalpojumiem un citus saimnieciskās darbības ieņēmumus. Tādējādi atšķirībā no neto pievienotās vērtības šis rādītājs raksturo saimniecības ražošanas efektivitāti, neņemot vērā saņemto ES un valsts atbalstu.

Visās Baltijas valstīs 2014. un 2016. gadā izmaksas pārsniedza produkcijas izlaides vērtību, bet pārējos gados tikai Lietuvā produkcijas izlaides vērtība pārsniedza izmaksas. Ja 2016. gadā visās Baltijas valstīs bija zemākie rādītāji visā periodā, tad 2017. gadā produkcijas izlaides attiecība pret izmaksām būtiski palielinājās - visstraujāk tā pieauga Igaunijā par 15%, Lietuvā par 13%, bet Latvijā par 5%. Tendences ir līdzīgas – visās Baltijas valstīs vienlaicīgi attiecība palielinās vai samazinās.

3.1. att. Izlaides un ražošanas izmaksu attiecība Baltijas valstu saimniecībās 2012.–2017. gadā

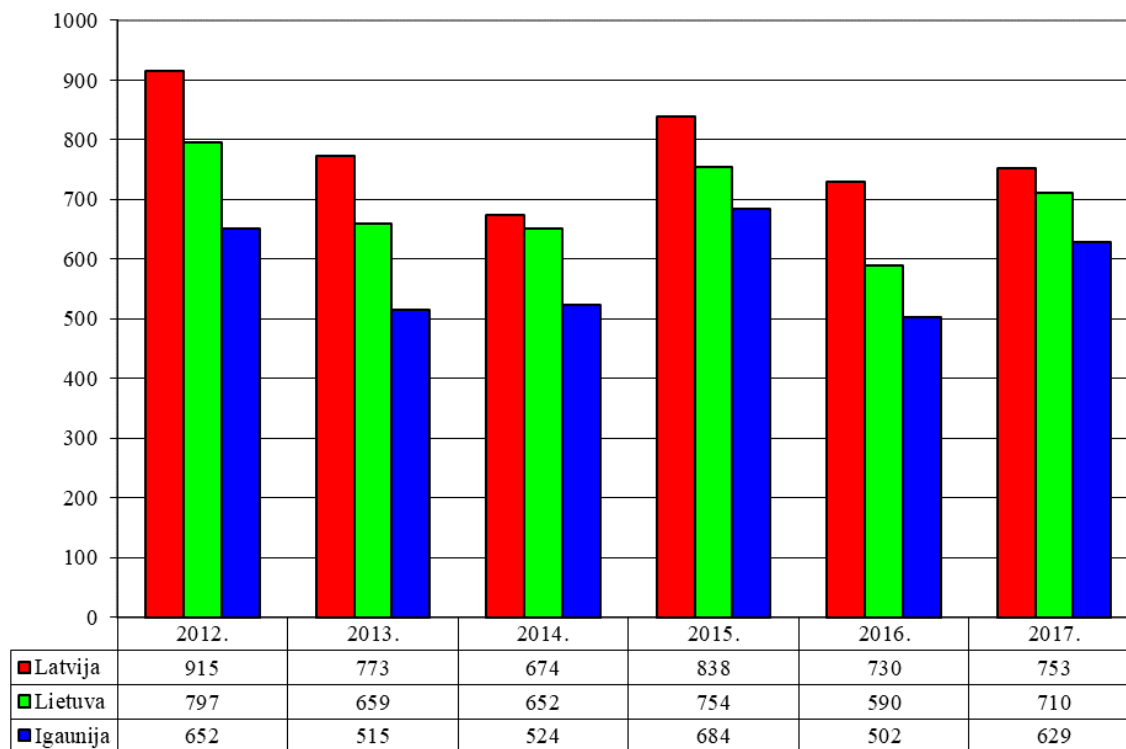
Avots: FADN nacionālo aģentūru Baltijas valstīs dati

4. Izlaides vērtība uz ražošanas vienību

Lauksaimniecības produkcijas ražošanas apstākļi un iegūtās ražas Baltijas valstīs ir nedaudz atšķirīgas, tāpēc interesanti ir salīdzināt produkcijas izlaides vērtību uz ražošanas vienību: 4.1. attēlā ir parādīta augkopības produkcijas izlaide uz 1 hektāru, bet 4.2. attēlā lopkopības produkcijas izlaide uz 1 nosacīto mājlopu vienību Baltijas valstu saimniecībās 2012.–2017. gadā.

Veicot aprēķinus, augkopības izlaides vērtība un tās ražošanai izmantotās lauksaimniecības zemes platības tika koriģētas, proti, no augkopības izlaides tika atņemta lopbarības izlaides vērtība, savukārt lauksaimniecības zemes platības samazinātas par lopbarības platībām, papuvēm, pļavām un ganībām, kā arī neizmantoto lauksaimniecības zemi. Ievērojot, ka lauksaimniecības zemes izmantošanas intensitāte atšķiras atkarībā no tās izlietojuma, minētās korekcijas nodrošina lielāku rezultātu precizitāti.

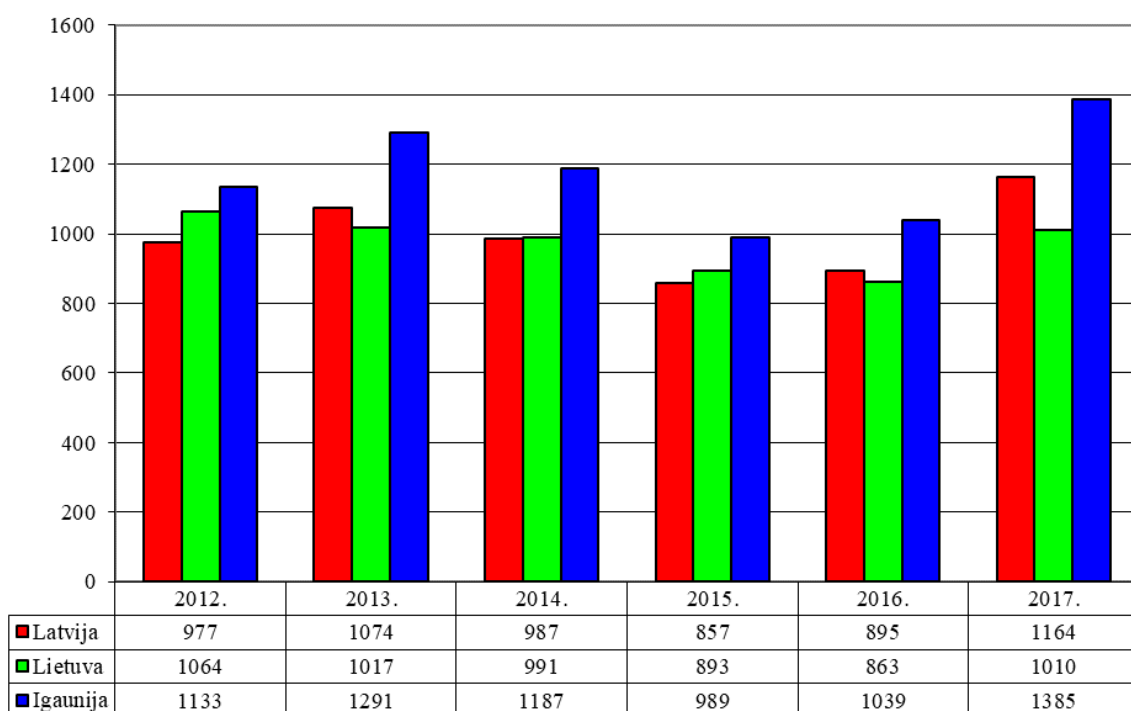
Analizētajā laikposmā konsekventi augkopības izlaides vērtība uz 1 hektāru augstāka ir Latvijas saimniecībās. Salīdzinot ar 2016. gadu, 2017. gadā izlaides vērtība uz hektāru ir pieaugusi visās Baltijas valstīs. Vislielākais palielinājums ir Lietuvā - par 25%, un Igaunijā - par 20%, bet Latvijā pieaugums ir bijis pavisam neliels – tikai par 3%. Visās Baltijas valstīs tendences ir līdzīgas – izaugsmes un krituma gadi sakrīt.

4.1. att. Augkopības izlaide Baltijas valstu saimniecībās 2012.–2017. gadā, eiro uz 1 ha LIZ

Avots: FADN nacionālo aģentūru Baltijas valstīs dati

Savukārt lopkopībā situācija ir atšķirīga – visā analizējamā periodā no 2012. līdz 2017. gadam lopkopības izlaides vērtība uz 1 nosacīto mājlopu vienību augstākā ir Igaunijā, bet Latvija kopš 2016. gada ir apsteigusi Lietuvu (4.2. attēls). Salīdzinot ar 2016. gadu, Latvijā un Igaunijā ir vērojams straujš lopkopības izlaides pieaugums attiecīgi par 30% un 33%, bet Lietuvā tas ir bijis mērenāks - par 17%. 2017. gadā lopkopības izlaides vērtība uz 1 nosacīto mājlopu Lietuvā sastāda 73 %, bet Latvijā 84% no Igaunijas lopkopības izlaides vērtības uz 1 nosacīto mājlopu vienību.

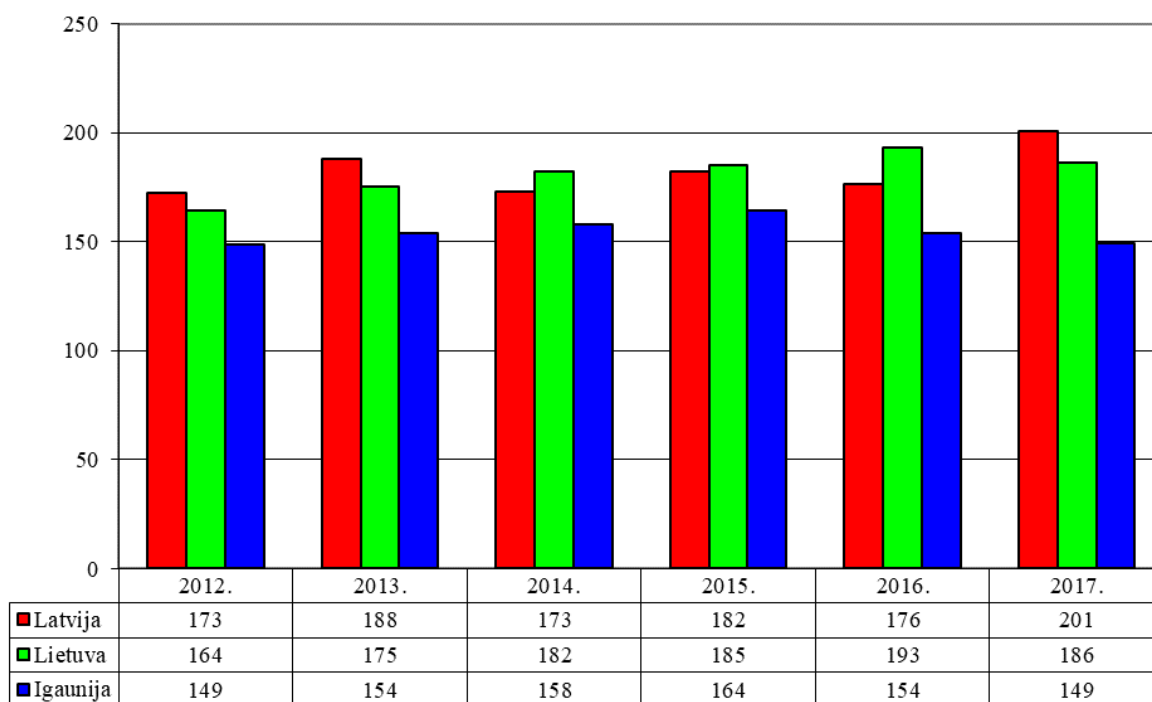
4.2. att. Lopkopības izlaide Baltijas valstu saimniecībās 2012.–2017. gadā, eiro uz 1 nosacīto mājlopu vienību

Avots: FADN nacionālo aģentūru Baltijas valstīs dati

5. Specifiskās izmaksas uz ražošanas vienību

Lai novērtētu ražošanas nozares ienesīgumu, jāvērtē ne tikai saražotās produkcijas vērtība, bet arī izmaksas. FADN analizē specifiskās izmaksas – tieši ar ražošanas nozari saistītās tiešās mainīgās izmaksas, kurās neiekļauj degvielas, tehnikas un darbaspēka izmaksas, jo tās ir grūti attiecināt uz konkrētu ražošanas nozari.

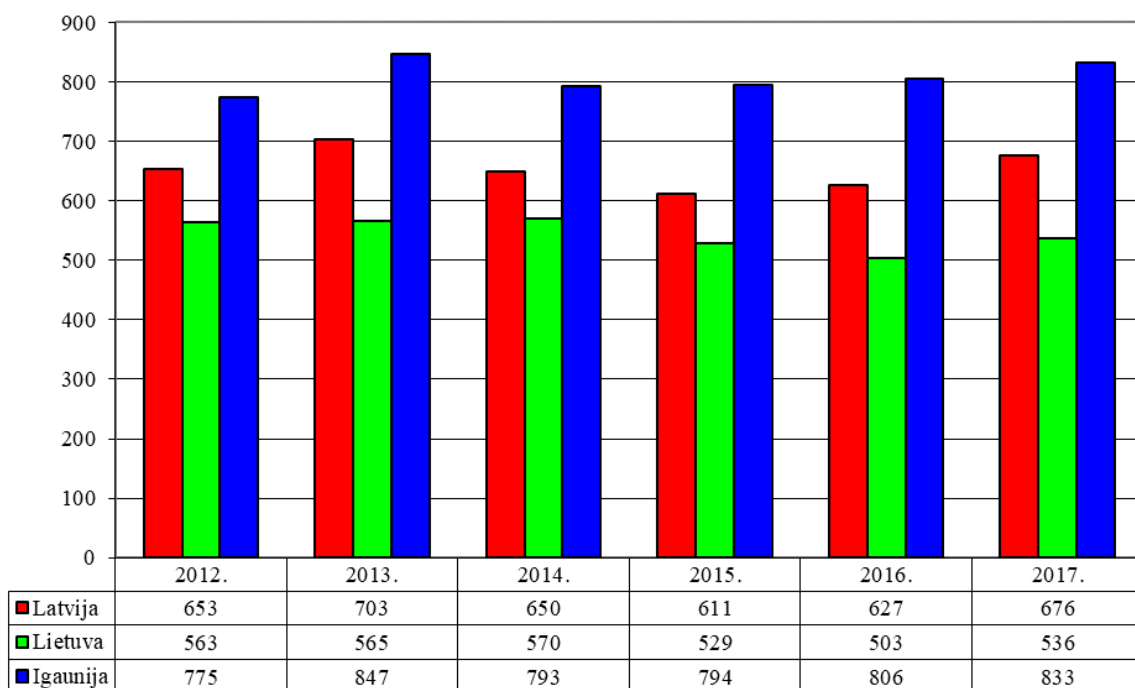
2017. gadā augkopības specifiskās izmaksas pieaugušas tikai Latvijā (par 14%), sasniedzot augstāko līmeni visā periodā – 201 eiro uz hektāru (5.1. attēls). Turpretī Lietuvā un Igaunijā vērojams specifisko augkopības izmaksu samazinājums attiecīgi par 3% un 4% salīdzinot ar iepriekšējo gadu. 2017. gadā Latvijā ir visaugstākās augkopības izmaksas starp visām Baltijas valstīm, Lietuvas izmaksas sastāda 93% bet Igaunijas 75% no Latvijas specifiskajām augkopības izmaksām.

**5.1. att. Specifiskās augkopības izmaksas Baltijas valstu saimniecībās
2012.–2017. gadā, eiro uz 1 ha LIZ**

Avots: FADN nacionālo aģentūru Baltijas valstīs dati

Analizējot lopkopības specifiskās izmaksas, visā periodā visaugstākās tās ir Igaunijas saimniecībās - ap 800 eiro, Latvijā 600 līdz 700 eiro robežās, bet Lietuvā 500 līdz 570 eiro (5.2. attēls). Salīdzinot ar iepriekšējo gadu, 2017. gadā lopkopības specifiskās izmaksas ir pieaugušas visās Baltijas valstīs: vislielākais pieaugums vērojams Latvijā un Lietuvā attiecīgi par 8% un 7%, bet Igaunijā tās ir pieaugušas par 3%. Latvijā specifiskās lopkopības izmaksas 2017. gadā sastāda 81% no Igaunijas attiecīgajām izmaksām, bet Lietuvā – 64%..

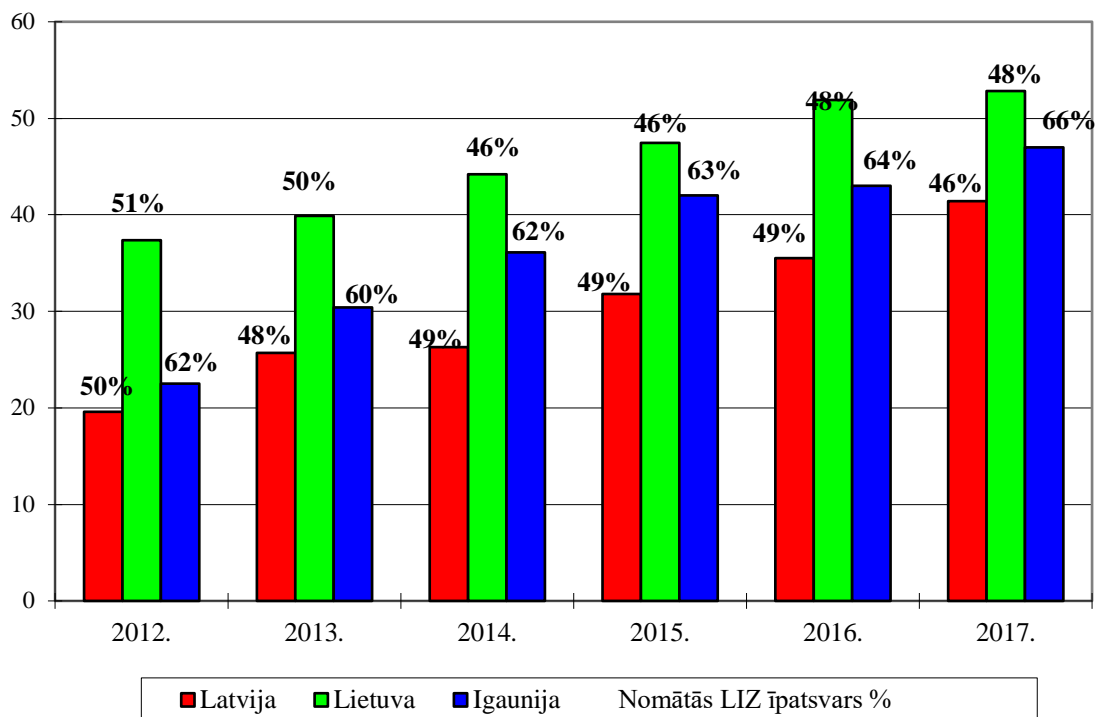

5.2. att. Specifiskās lopkopības izmaksas Baltijas valstu saimniecībās 2012.–2017. gadā, eiro uz 1 nosacīto mājlopu vienību

Avots: FADN nacionālo aģentūru Baltijas valstīs dati

6. Nomas maksa un nomātās LIZ īpatsvars kopējā LIZ

Visās Baltijas valstīs ir ievērojams nomāto LIZ platību īpatsvars: lielākais tas ir Igaunijā – vairāk nekā 60 % visā periodā, Latvijā 46 līdz 50 %, bet Lietuvā 46 līdz 51 % (6.1. attēls). Salīdzinot ar iepriekšējo gadu, 2017. gadā nomāto LIZ platību īpatsvars ir palielinājies tikai Igaunijā par 2 procentpunktiem, Lietuvā tas ir palicis 2016. gada līmenī - 48% no kopējās LIZ, bet Latvijā samazinājies par 3 procentpunktiem līdz zemākajam līmenim analizējamā periodā.

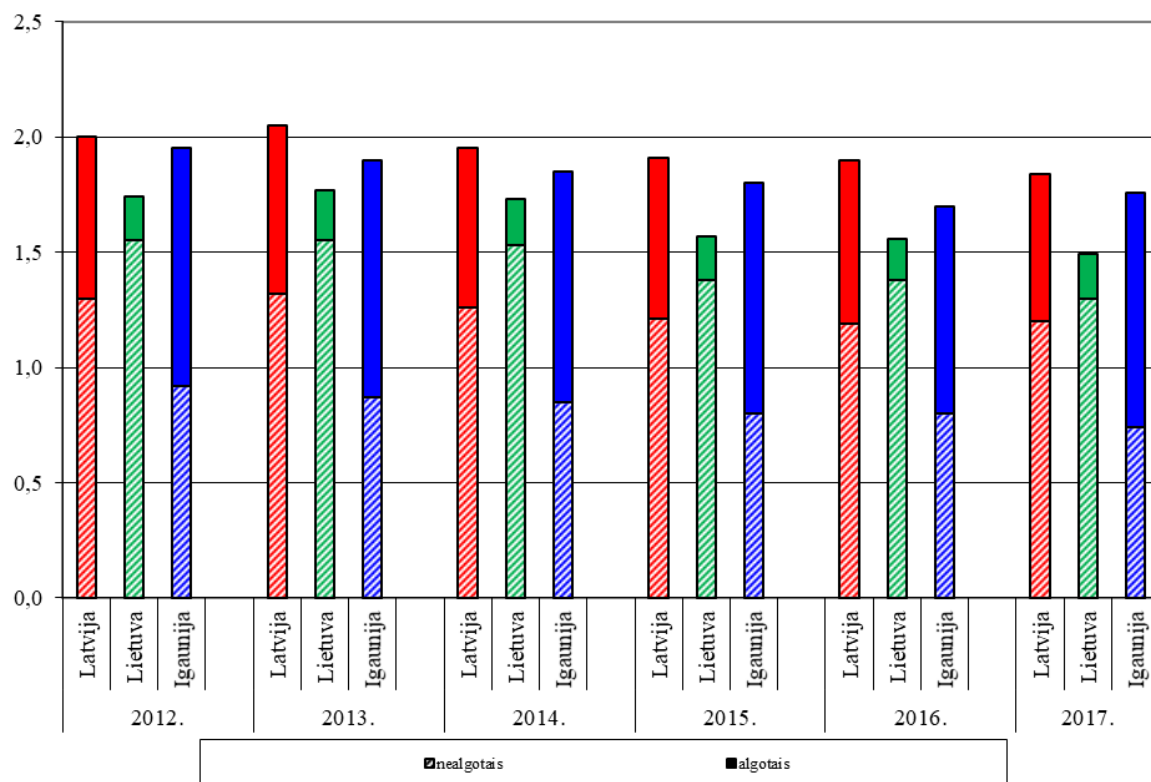
6.1. att. Nomas maksa (eiro par ha) un nomātās LIZ īpatsvars kopējā LIZ Baltijas valstu saimniecībās 2012.–2017. gadā

Avots: FADN nacionālo aģentūru Baltijas valstīs dati

Visās Baltijas valstīs nomas maksa konsekventi pieaug - Latvijā kopš 2012. gada 2,1 reizi, Lietuvā 1,4 un Igaunijā 2,1 reizi. Visā periodā Lietuvā nomas maksa bijusi augstāka nekā pārējās Baltijas valstīs. Latvijas saimniecībās tā ir viszemākā, tomēr 2017. gadā Latvijā vērojams straujākais nomas maksas pieaugums, salīdzinot ar iepriekšējo gadu par 17%, Igaunijā par 9%, bet Lietuvā par 2%. Ja perioda sākumā Lietuvā zemes nomas maksa bija gandrīz 2 reizes augstāka nekā Latvijā un Igaunijā, tad 2017. gadā pārējās valstis ir tuvinājušās Lietuvas līmenim – Igaunijā tā sastāda 89 %, bet Latvijā 78% no Lietuvas līmeņa.

7. Algotā un nealgotā darbaspēka ieguldījums

Visās Baltijas valstīs ir tendence samazināties kopējam darbaspēka ieguldījumam (7.1. attēls). Bet 2017. gadā tikai Igaunijā tas ir palielinājies par 4%, toties Latvijā un Lietuvā tas ir samazinājies attiecīgi par 3% un 4%, salīdzinot ar iepriekšējo gadu. Latvijā konsekventi visā periodā kopējā darbaspēka ieguldījums ir lielākais vidēji vienā saimniecībā, bet Lietuvā vismazākais: 2017. gadā Latvijā tas ir 1,84 darbaspēka vienības, Igaunijā – 1,76, bet Lietuvā - 1,49. Igaunijā ir lielākais algotā darbaspēka īpatsvars – 58%, Latvijā tas ir 35%, bet Lietuvā tikai 13%.

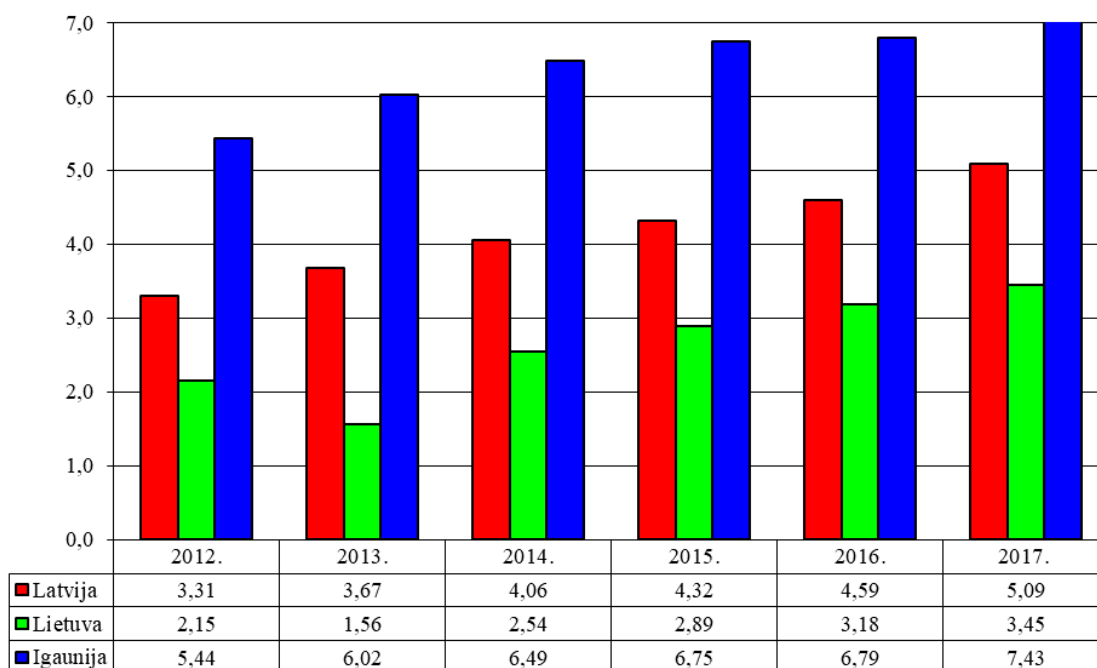

7.1. att. Algotā un nealgotā darbaspēka ieguldījums Baltijas valstu saimniecībās 2012.–2017. gadā (darbspēka vienības)

Avots: FADN nacionālo aģentūru Baltijas valstīs dati

8. Algotā darbaspēka izmaksas

Baltijas valstu lauku saimniecībās visā periodā no 2012. līdz 2017. gadam ir vērojams algotā darbaspēka izmaksu pieaugums, izņemot Lietuvu 2013. gadā (8.1. attēls). Vismazākās algotā darbaspēka izmaksas konsekventi ir Lietuvā, kas 2017. gadā sastāda 68% no Latvijas un 46% no Igaunijas algota darbaspēka izmaksām. Salīdzinot ar iepriekšējo gadu, 2017. gadā vislielākais algotā darbaspēka izmaksu pieaugums bija Latvijā – par 11%, Igaunijā par 9% bet Lietuvā par 8%. No perioda sākuma Latvijas lauku saimniecībās algotā darbaspēka izmaksas pieaugušas par 54 %, bet Igaunijā par 37 %, sasniedzot attiecīgi 5,09 eiro un 7,43 eiro par stundu. Lietuvā sešu gadu laikā ir bijis vislielākais algotā darbaspēka izmaksu pieaugums – par 71%, pieaugot no 2,15 eiro par stundu 2012. gadā līdz 3,45 eiro par stundu 2017. gadā. Tajā pašā laikā nedrīkst aizmirst, ka aprēķiniem tika izmantoti dati vienīgi par Lietuvas zemnieku saimniecībām, kurās ir lielāks nealgotā darbaspēka īpatsvars, bet atalgojums tradicionāli ir nedaudz zemāks nekā kapitālsabiedrībās.

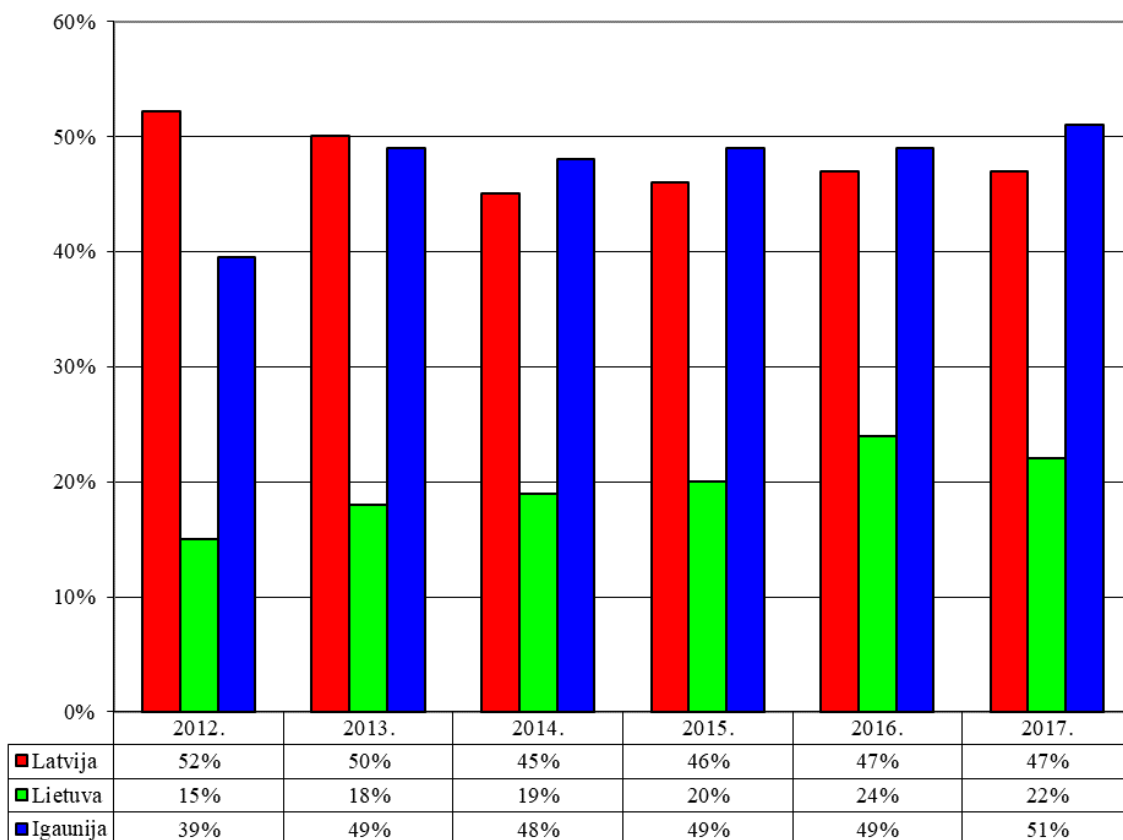
8.1. att. Algotā darbaspēka izmaksas Baltijas valstu saimniecībās 2012.–2017. gadā, eiro par stundu⁷

Avots: FADN nacionālo aģentūru Baltijas valstīs dati

9. Saistību un pašu kapitāla attiecība

Aizņemtā un pašu kapitāla attiecība ir viens no visplašāk izplatītiem finanšu pārskatu analīzes koeficientiem, kuru ekonomiski attīstītajās valstīs mēdz dēvēt par liveridža (angļu *leverage*) rādītāju. Tas raksturo aizņēmēja finanšu risku un parāda, cik liela ir saistību daļa, rēķinot uz pašu kapitāla 1 naudas vienību. Kopš 2014. gada vislielāko risku Baltijas valstīs uzņemušās Igaunijas lauku saimniecības (9.1. attēls). 2017. gadā Latvijas saimniecības atpaliek no Igaunijas tikai par 4 procentpunktiem. Lietuvā saistības veido tikai 22% no pašu kapitāla, tomēr jāņem vērā, ka dati ir tikai par zemnieku saimniecībām, bet neietver lauksaimniecības uzņēmumus. 2017. gadā, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, saistību īpatsvars ir pieaudzis Igaunijas saimniecībās – par 3 procentpunktiem, Latvijā - palicis 2016. gada līmenī, bet Lietuvā samazinājies par 2 procentpunktiem. Analizējamā periodā ietvaros vislielākais saistību pieaugums novērojams Igaunijā, kur tas palielinājies par 12 procentpunktiem, Lietuvā pieaudzis par 7 procentpunktiem, bet Latvijā samazinājies par 5 procentpunktiem.

⁷ Aprēķiniem tika izmantots FADN noteiktais nacionālās valūtas un eiro maiņas kurss. *Latvijā*: 2011. g. – 0,706233; 2012.g – 0,706233; 2013.g – 0,702804 lati par 1 eiro. *Lietuvā* 2010. – 2014. g. - 3,4528 liti par 1 eiro.

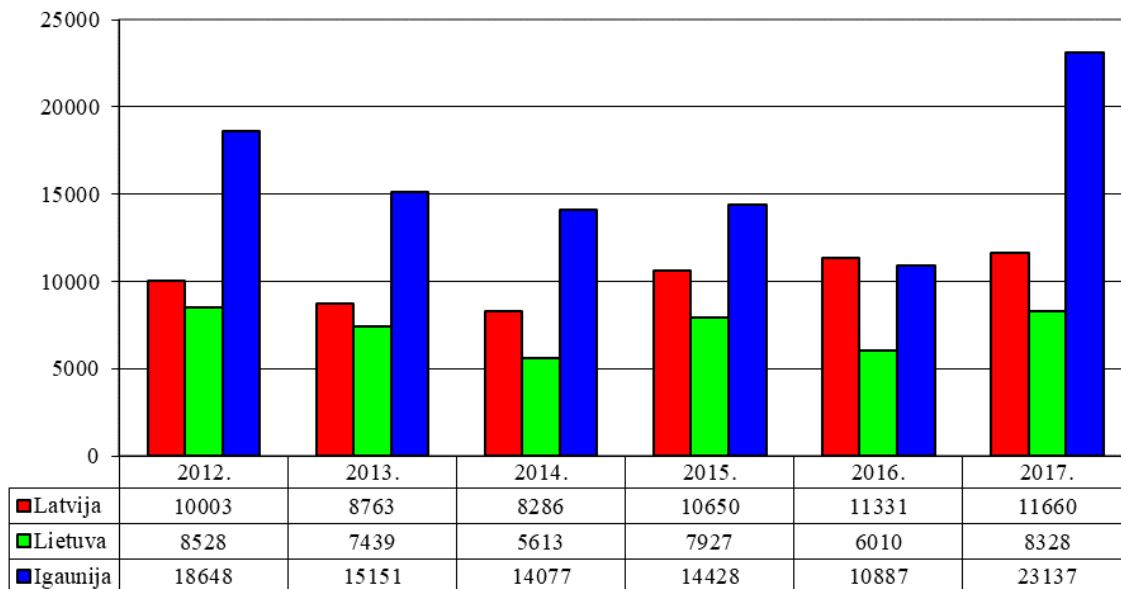

9.1. att. Saistību un pašu kapitāla attiecība Baltijas valstu saimniecībās 2012.–2017. gadā

Avots: FADN nacionālo aģentūru Baltijas valstīs dati

10. Neto pievienotā vērtība

Saimniecību darbības rezultātus vērtēsim pēc neto pievienotās vērtības uz darbaspēka vienību (10.1. attēls). 2017. gadā Igaunijā neto pievienotā vērtība pieaugusi vairāk nekā 2 reizes, sasniedzot augstāko rādītāju 23 137 eiro uz 1 darbaspēka vienību. Lietuvā neto pievienotā vērtība pieaugusi par 39%, bet Latvijā par 3%, sasniedzot augstāko līmeni kopš 2012. gada – 11 660 eiro uz 1 darbaspēka vienību. Salīdzinot ar pārējām valstīm, Igaunijas neto pievienotā vērtība 2017. gadā ir ievērojami augstāka: Latvijā neto pievienotā vērtība sastāda 50%, bet Lietuvā tikai 36% no Igaunijas rādītāja.

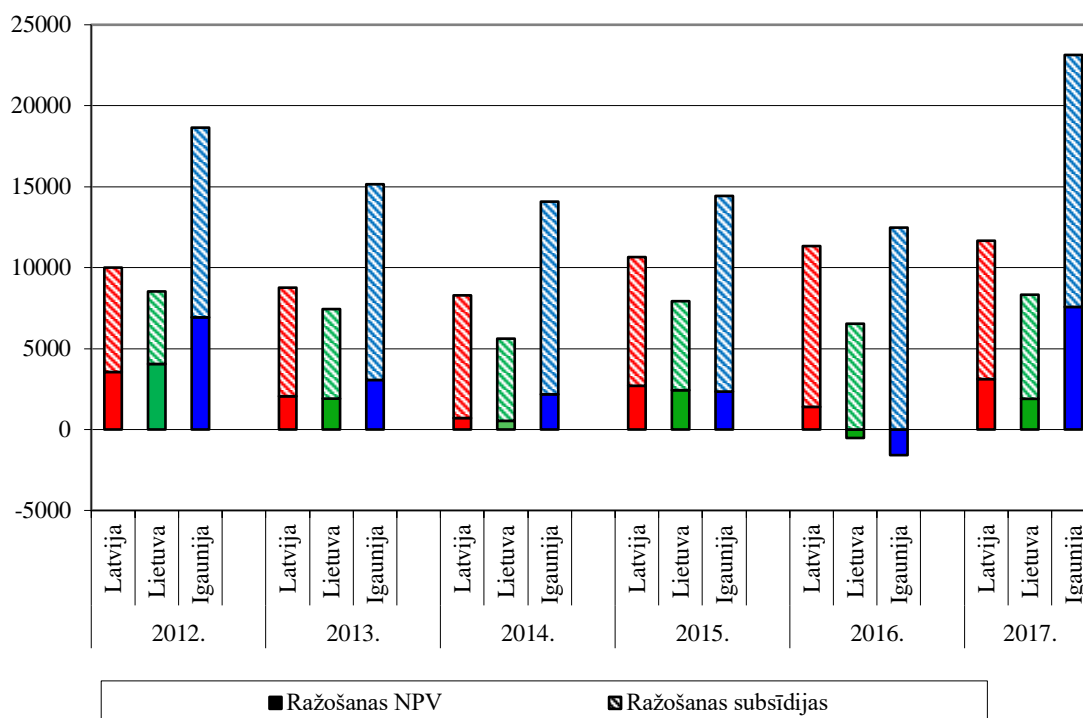

10.1. att. Neto pievienotā vērtība uz darbaspēka vienību Baltijas valstu saimniecībās 2012.–2017. gadā, eiro

Avots: FADN nacionālo aģentūru Baltijas valstīs dati

Neto pievienotās vērtības analīze ir nepilnīga, ja netiek noskaidrots pašu lauku saimniecību ieguldījums šīs vērtības radīšanā – ražošanas pievienotā vērtība, kā arī ar ražošanu saistītā valsts un ES atbalsta⁸ loma (10.2. attēls).

⁸ Saņemtais atbalsts pārskata gadā, izņemot ieguldījumu subsīdijas

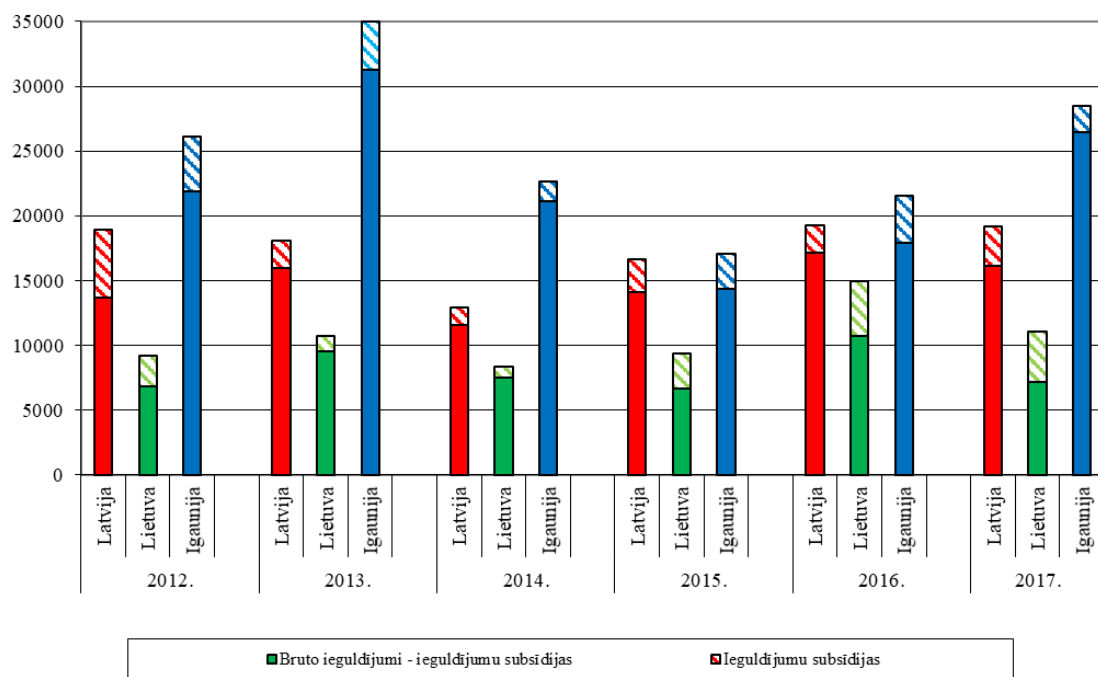
10.2. att. Ražošanas neto pievienotā vērtība un ražošanas subsīdijas uz darbaspēka vienību Baltijas valstu saimniecībās 2012.-2017. gadā, eiro

Avots: FADN nacionālo aģentūru Baltijas valstīs dati

Sešu gadu periodā tikai 2016. gadā un vienīgi Lietuvā un Igaunijā ražošanas neto pievienotā vērtība vidēji saimniecībās bija negatīva. 2017. gadā visās Baltijas valstīs ir vērojams ievērojams ražošanas neto pievienotā vērtības pieaugums, Latvijā un Igaunijā sasniedzot augstāko vērtību periodā, attiecīgi 6 183 eiro un 7 572 eiro. Ražošanas subsīdiju īpatsvars neto pievienotajā vērtībā visās valstīs 2017. gadā ir līdzīgs – 73% Latvijā, 77% Lietuvā un 67% Igaunijā, tomēr absolūtos skaitļos Latvijā un Igaunijā ievērojami lielāks, atbilstīgi saimniecību lielumam.

11. Saimniecību ieguldījumi

Saimniecību attīstības perspektīvas var novērtēt pēc veikto ilgtermiņa ieguldījumu apjoma, turklāt šim mērķim ir iespējams izmantot pašu līdzekļus, piesaistītos kredītus, kā arī pieejamo atbalstu – ieguldījumu subsīdijas. Ieguldījumu subsīdiju un investīciju attiecība parāda atbalsta līmeni saimniecību attīstībai. 11.1. attēlā ir atspoguļota attiecība starp ieguldījumu subsīdijām (vienkrāsains laukums) un veiktajiem bruto ieguldījumiem (viss stabiņš), kurus veido iegādātie vai citā veidā iegūtie pamatlīdzekļi.

11.1. att. Baltijas valstu saimniecību ieguldījumi un ieguldījumu atbalsts 2012.–2017. gadā, eiro

Avots: FADN nacionālo aģentūru Baltijas valstīs dati

Igaunijā visā periodā ir lielākie ieguldījumi vidēji saimniecībās, savukārt Lietuvā vismazākie. Jāatzīmē gan, ka Lietuvas informācija neietver datus par lauksaimniecības uzņēmumiem, tikai par zemnieku saimniecībām. 2017. gadā ieguldījumu pieaugums novērojams Igaunijā, bet Latvijā un Lietuvā tie ir samazinājušies. Latvijā 2017. gada ieguldījumu atbalsts ir visaugstākais kopš 2013. gada – 2 997 eiro, Igaunijā un Lietuvā tā vērtība ir svārstīga - 2017. gadā attiecīgi 2 053 un 3 872 eiro. Ieguldījumu subsīdijas 2017. gadā, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, Latvijā ir pieaugušas par 43%, bet Lietuvā un Igaunijā samazinājušās par attiecīgi 8% un 45%. Ieguldījumu pārmaiņas un atbalsta lielums visdrīzāk ir saistīts ar plānošanas periodiem un tajos pieejamiem un apgūtajiem struktūrfondu līdzekļiem katrā no valstīm.

III nodaļa. ES dalībvalstu lauku saimniecību darbības rezultātu analīze

Šajā nodaļā iepazīstināsim ar Eiropas Savienības dalībvalstu saimniecību darbības rezultātiem 2014.–2016. gada periodā. Analīzē ir izmantoti ES FADN vienotajā datu bāzē (<http://ec.europa.eu/agriculture/rica/database/database.cfm>) uzkrātie 28 dalībvalstu dati. Jāatzīmē, ka FADN dati tiek analizēti un precizēti, un dalībvalstis iepriekšējo gadu datus var koriģēt, ja atklājas kļūdas vai nepilnības, tāpēc rezultāti var nedaudz atšķirties no iepriekšējām publikācijām.

1. Eiropas Savienības dalībvalstu lauksaimniecības sektora un FADN izlases kopas raksturojums

Lai labāk varētu izprast un novērtēt rezultātus, 1.1. tabulā ir doti dalībvalstu saimniecību izlases kopu raksturojošie lielumi: ekonomiskā lieluma sliekšnis, saimniecību skaits izlases kopā un saimniecību vidējais ekonomiskais lielums.

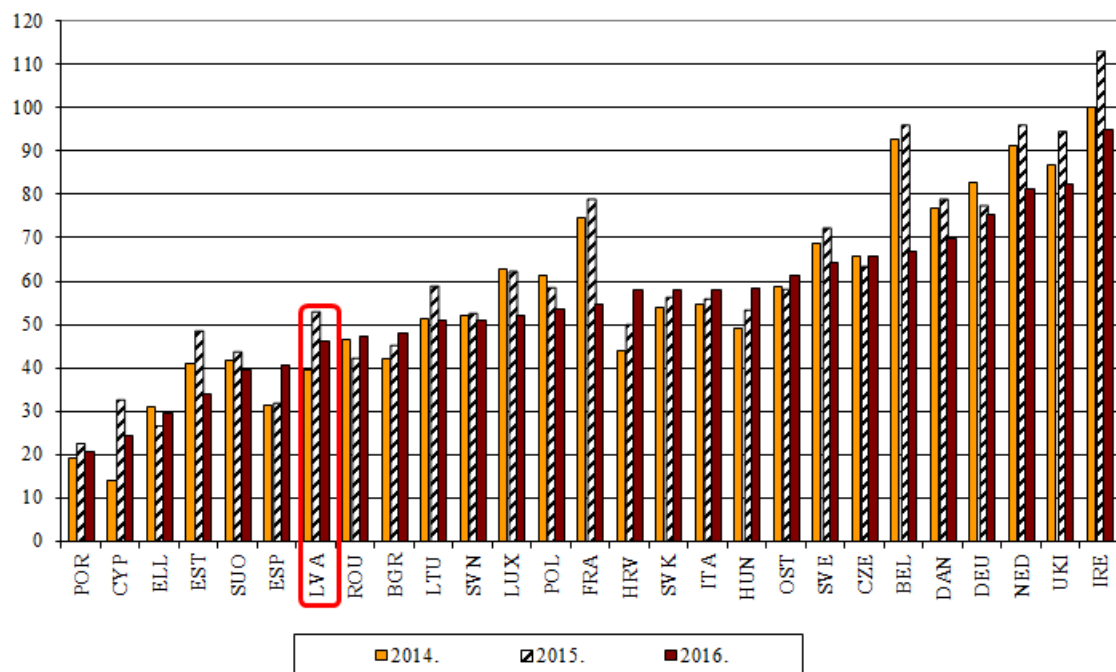
Dalībvalstis ekonomiskā lieluma sliekšni nosaka tādā līmenī, lai pētījuma objekts pārstāvētu 90 % no valsts lauksaimniecības sektora kopējās standarta izlaides, LIZ platībām un mājlopu vienību skaita. No tabulas datiem redzam, ka veidojas 3 grupas: mazās saimniecības, kur ekonomiskā lieluma sliekšnis ir 2 un 4 tūkst. eiro, vidējās saimniecības ar ekonomiskā lieluma sliekšni 8 tūkst. eiro un lielās saimniecības ar ekonomiskā lieluma sliekšni 15 un 25 tūkst. eiro. Latvija ietilpst mazo saimniecību grupā kopā ar Lietuvu un Igauniju, tomēr Igaunijas saimniecību vidējais ekonomiskais lielums ir ievērojami augstāks, tāpēc Igaunija nākotnē varētu mainīt sliekšni uz 8 tūkst. eiro. Tabulas dati varētu palīdzēt izprast dalībvalstu saimniecību rezultātu atšķirības.

1.1. tabula. ES dalībvalstu saimniecību ekonomiskā lieluma sliekšņi, saimniecību skaits izlases kopā un saimniecību vidējais ekonomiskais lielums

Valsts nosaukums	Valsts nosaukuma saīsinājums	Ekonomiskā lieluma sliekšnis (eiro)	Vidējais saimniecību ekonomiskais lielums 2016. gadā (eiro)	Izlases saimniecību skaits
Rumānija	ROU	2 000	9 700	6 000
Bulgārija	BGR	2 000	32 900	2 202
Slovēnija	SVN	4 000	20 700	908
Grieķija	ELL	4 000	20 800	5 500
Horvātija	HRV	4 000	24 200	1 251
Lietuva	LTU	4 000	28 000	1 000
Polija	POL	4 000	28 100	12 100
Kipra	CYP	4 000	35 500	500
Portugāle	POR	4 000	36 600	2 300
Malta	MLT	4 000	37 800	536
Latvija	LVA	4 000	38 300	1 000
Ungārija	HUN	4 000	52 800	1 900
Igaunija	EST	4 000	89 300	658
Īrija	IRE	8 000	53 300	900
Austrija	OST	8 000	57 100	2 000
Itālija	ITA	8 000	80 800	11 106
Spānija	ESP	8 000	81 400	8 700
Somija	SUO	8 000	88 700	950
Čehija	CZE	8 000	252 800	1 417
Zviedrija	SVE	15 000	160 000	1 025
Dānija	DAN	15 000	355 000	2 150
Francija	FRA	25 000	182 900	7 640
Luksemburga	LUX	25 000	195 500	450
Lielbritānija	UKI	25 000	217 200	2 500
Vācija	DEU	25 000	235 600	8 800
Beļģija	BEL	25 000	318 300	1 200
Nīderlande	NED	25 000	433 700	1 500
Slovākija	SVK	25 000	457 200	562

2. Ražība

Graudaugu ražība ES dalībvalstīs svārstās plašā diapazonā, piemēram, 2016. gadā kviešu ražība svārstās no 21 centnera no hektāra Portugālē līdz 95 centneriem no hektāra Īrijā. Ražības rādītājiem ir vērojamas zināmas tendences - zemākā kviešu ražība - zem 35 centneriem no hektāra pēdējos gados vērojama ES dienvidu valstīs Portugālē, Grieķijā un Kīprā, bet augstākā – virs 75 centneriem no hektāra Vācijā, Nīderlandē, Lielbritānijā un Īrijā (2.1. attēls).

2.1. att. Kviešu vidējā ražība ES dalībvalstu saimniecībās 2014.-2016. gadā, centneri no ha

Avots: FADN

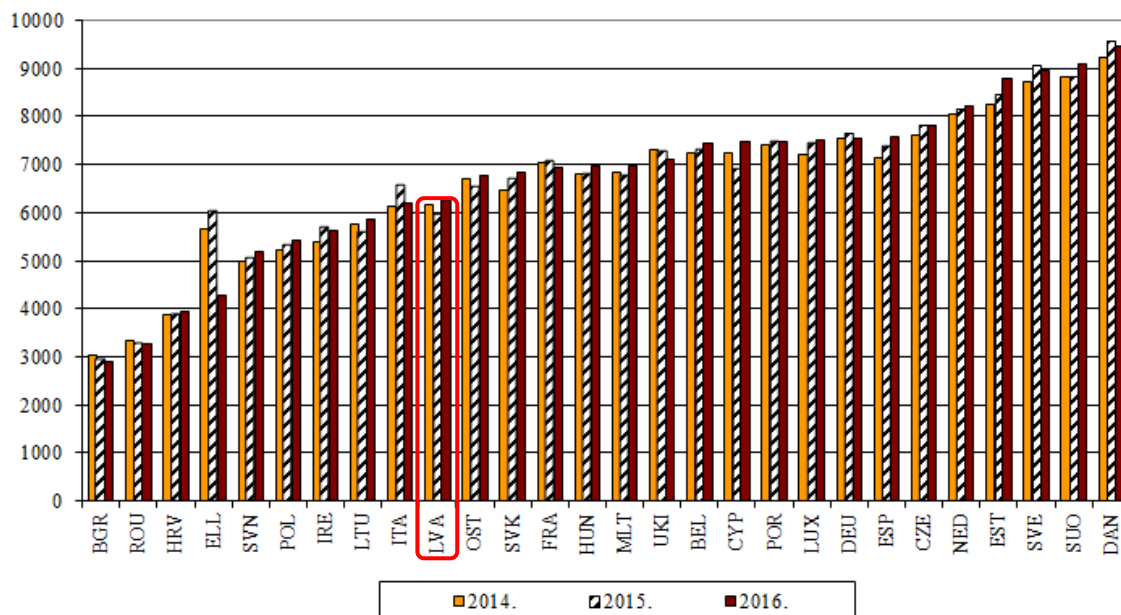
Tikai 10 ES dalībvalstīs 2016. gads bija labvēlīgs kviešu audzēšanai. Ievērojamākais ražības kāpums bija Spānijā - 28 %, Horvātijā, Rumānijā un Grieķijā - no 11 līdz 16 %. Salīdzinot ar iepriekšējo gadu, Latvijā, Lietuvā un Igaunijā, kā arī vēl 13 dalībvalstīs ražība 2016. gadā samazinājās, visvairāk Francijā, Beļģijā, Igaunijā - par 30 % un Kiprā – par 25 %.

Arī piena izslaukuma pārmaiņu tendences ES dalībvalstīs ir atšķirīgas – izslaukuma pārmaiņas svārstās 1 līdz 8 % robežās, izņemot Grieķiju, kur 2016. gadā izslaukums samazinājās par 23 % (2.1. attēls). Piena izslaukums pieauga 17 dalībvalstīs: Horvātijā, Slovēnijā, Polijā, Lietuvā, Latvijā, Austrijā, Slovākijā, Itālijā, Ungārijā, Maltā, Beļģijā, Luksemburgā, Spānijā, Nīderlandē, Igaunijā un Somijā - 1 līdz 5 % robežās, bet Kiprā pat par 8 %.

2016. gadā vidējais izslaukums virs 8 000 kg no govīm bija 5 valstīs: Nīderlandē – 8 230 kg, Igaunijā – 8 800 kg, Zviedrijā – 8 960 kg, Somijā – 9 079 kg, bet visaugstākais Dānijā – 9 453 kg no govīm. Jāatzīmē, ka 8 000 kg robežu Nīderlande pārsniedza 2014. gadā, savukārt 9 000 kg robežu Dānija pārsniedza 2014. gadā, Somija 2016. gadā.

2016. gadā izslaukums par dažiem procentiem samazinājās 10 dalībvalstīs: Bulgārijā, Rumānijā, Īrijā, Francijā, Lielbritānijā, Portugālē, Vācijā, Čehijā, Zviedrijā un Dānijā. Ievērojams izslaukuma kritums bija Grieķijā, kur tas samazinājās par 23 % - no 6 046 kg 2015. gadā līdz 4 661 kg no govīm 2016. gadā.

4 000 kg izslaukumu no govīm joprojām nav sasniegušas 3 valstis: Horvātija - 3 957 kg, Rumānija - 3 257 kg un Bulgārija ar viszemāko izslaukumu 2 955 kg no govīm, turklāt Bulgārijā un Rumānijā izslaukumam ir tendence samazināties nevis pieaugt.

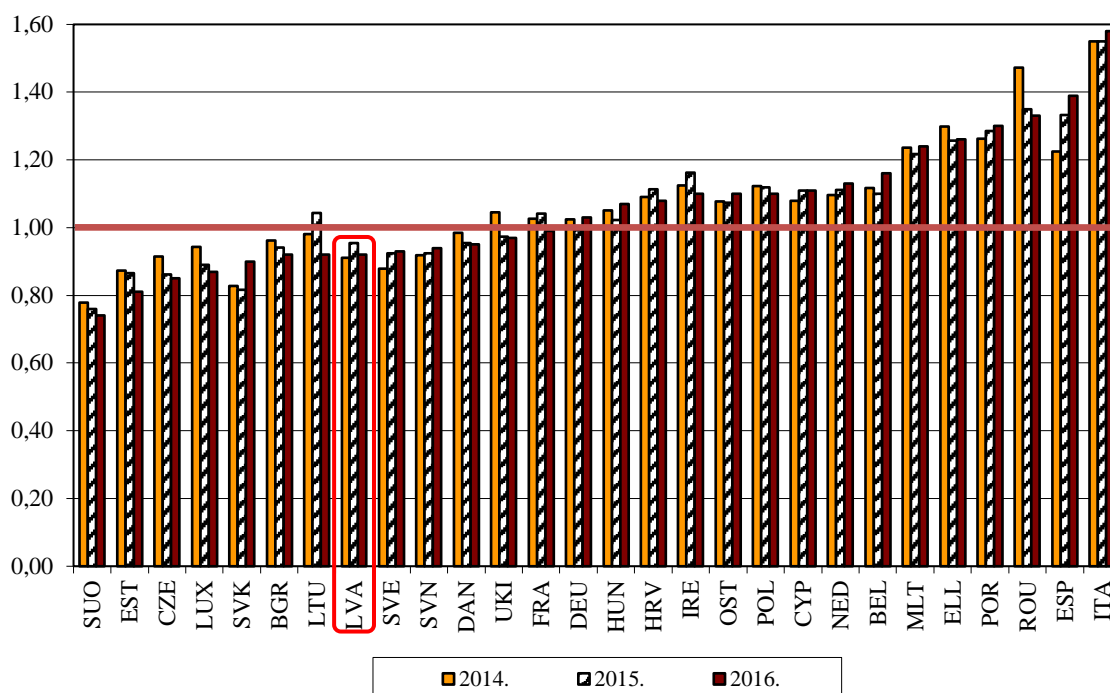

2.2. att. Piena vidējais izslaukums ES dalībvalstu saimniecībās 2014.-2016. gadā, kg no gov

Avots: FADN

3. Izlaides vērtības un ražošanas izmaksu attiecība

Tradicionāli Rumānijas, Itālijas un Spānijas saimniecībās ir augstākā izlaides vērtības un ražošanas izmaksu attiecība (3.1. attēls). Vairumam ES dalībvalstu šī attiecība ir lielāka par 1, tomēr vērojama šīs attiecības pazemināšanās tendence - 2014. gadā 17 valstīm izlaides vērtība bija augstāka par ražošanas izmaksām, bet 2016. gadā vairs tikai 15 valstīm. 2016. gadā visbūtiskākais attiecības pieaugums bija Slovākijā par 0,08 un Beļģijā un Spānijā par 0,06, savukārt būtiskākais attiecības kritums bija Lietuvā par 0,12 un Īrijā par 0,06. Analizējamo 3 gadu periodā viszemākā lauku saimniecību darbības efektivitāte bija Somijā, Igaunijā un Čehijā.

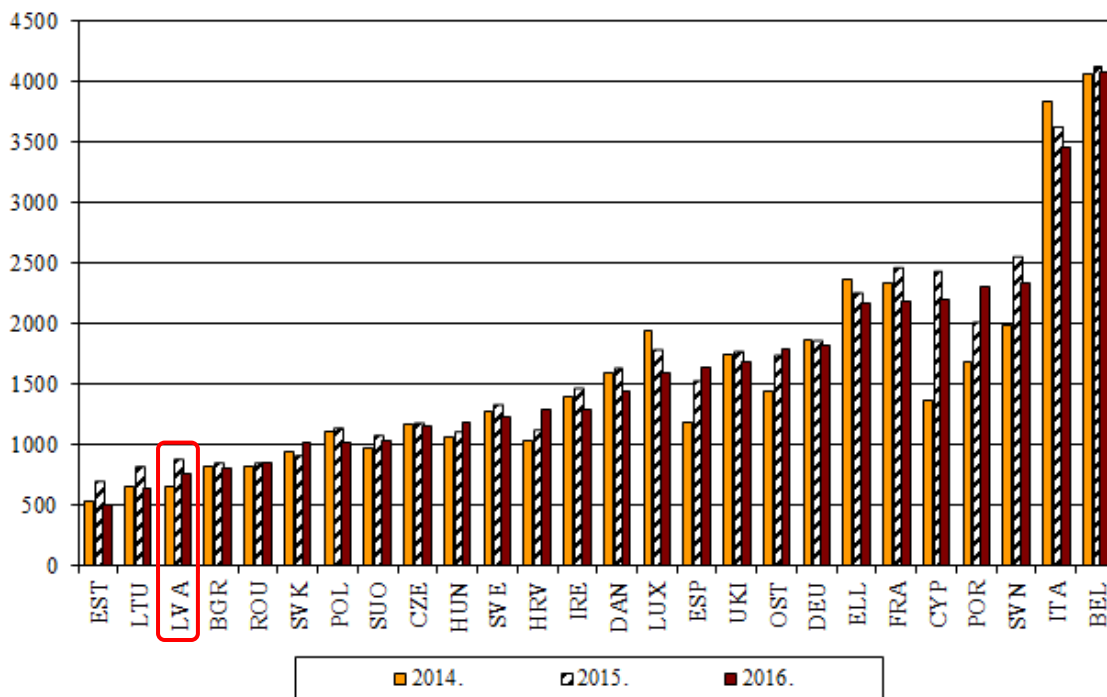
3.1. att. Izlaides un ražošanas izmaksu attiecība ES dalībvalstu saimniecībās 2014.-2016. gadā

Avots: FADN

4. Izlaides vērtība uz ražošanas vienību

Veicot izlaides vērtības aprēķinus uz ražošanas vienību, no augkopības produkcijas ir atņemta saražoto lopbarības kultūru vērtība, bet lauksaimniecības zemes platības ir samazinātas par lopbarības platībām, papuvēm, pļavām un ganībām, kā arī neizmanto lauksaimniecības zemi, tādējādi samazinot atšķirības lauksaimniecības zemes izmantošanas intensitātē atkarībā no tās izlietojuma veida (4.1. attēls). Attēlā nav atspoguļoti dati par Nīderlandi un Maltu, kur saimniecību augkopības izlaides vērtība uz ha ir ievērojami augstāka un attēlā neļautu izšķirt pārējo valstu rādītājus.

2014.-2016. gadu periodā vērojamas izlaides vērtības uz ražošanas vienību svārstības – ja 2015. gadā bija pieaugums vairumā ES dalībvalstu, izņemot Slovākiju, Čehiju, Luksemburgu, Vāciju, Grieķiju un Itāliju, kurās augkopības izlaides vērtība uz hektāru samazinājās par 1 līdz 8 %, tad 2016. gadā izlaides vērtības pieaugums bija tikai 9 dalībvalstīs - Horvātijā par 16 %, Slovākijā un Portugālē par 13 %, bet pārējās 6 valstīs 3 līdz 9 % robežās. Visaugstākā augkopības izlaides vērtība uz 1 ha 2016. gadā bija Nīderlandē 17 572 eiro un Maltā 13 047 eiro, arī Beļģijā (4 070 eiro) un Itālijā (3 451 eiro) tā bija būtiski augstāka nekā pārējās valstīs. Grieķijā, Kiprā, Francijā, Portugālē un Slovēnijā tā bija robežās no 2 000 līdz 3 000 eiro, savukārt Baltijas valstīs, Rumānijā un Bulgārijā tā bija zem 900 eiro, tajā skaitā Latvijā 752 eiro, Lietuvā 642 eiro, bet Igaunijā tikai 497 eiro.

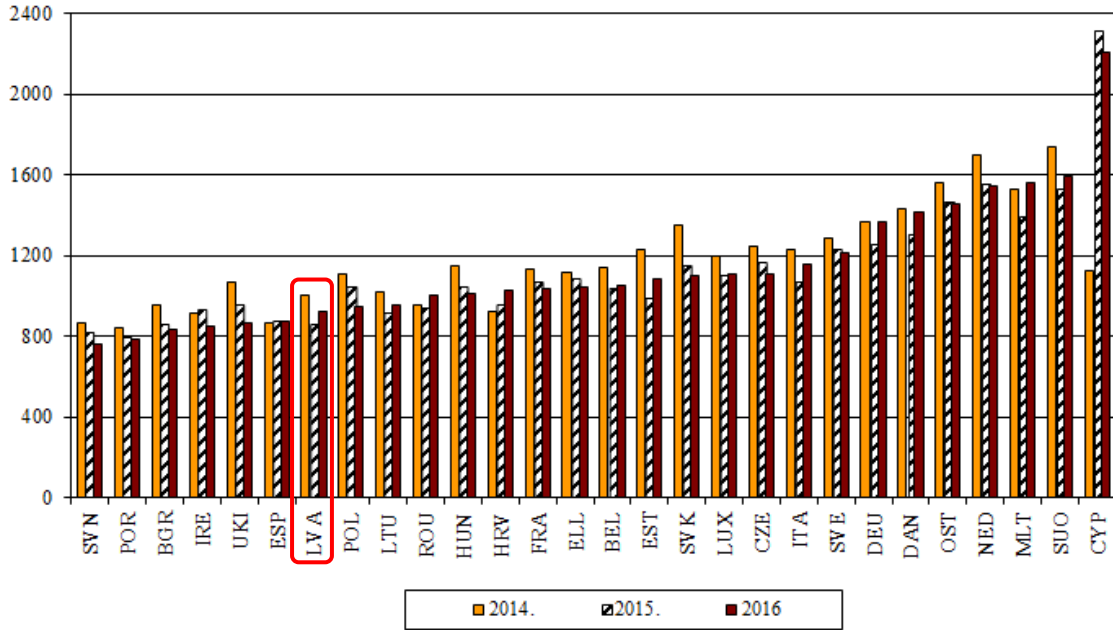

4.1. att. Augkopības izlaides vērtība ES dalībvalstu saimniecībās 2014.–2016. gadā, eiro uz LIZ 1 ha

Avots: FADN

Arī lopkopības izlaides vērtības pārmaiņu tendences uz 1 nosacīto mājlopu vienību ES ir atšķirīgas (4.2. attēls). Ja 2014. gads pārsvarā bija labvēlīgs šai nozarei, tad 2015. gads bija mazāk labvēlīgs, un tikai 4 valstīs bija vērojams izlaides vērtības palielinājums: Spānijā par 1 %, Īrijā par 2 %, Horvātijā par 3 %, bet Kiprā pat vairāk nekā 2 reizes, sasniedzot augstāko lopkopības izlaides vērtību uz 1 nosacīto mājlopu vienību (2 319 eiro) visu dalībvalstu vidū. 2016. gadā 12 dalībvalstīs lopkopības izlaides vērtība pieauga par 1 līdz 9 %, bet visvairāk Maltā – par 12 %. Visaugstākā lopkopības izlaides vērtība uz 1 nosacīto mājlopu vienību bija Kiprā – 2 205 eiro, augsta izlaides vērtība bija arī Nīderlandē – 1 548 eiro, Maltā – 1 559 eiro un Somijā – 1 593 eiro uz 1 nosacīto mājlopu vienību.

Periodā no 2014. līdz 2016. gadam tikai piecās dalībvalstīs lopkopības izlaides vērtība pieauga, pārējās tā samazinājās, visvairāk Lielbritānijā un Slovākijā - par 19 %, Polijā par 15 %, Slovēnijā, Bulgārijā, Ungārijā, Igaunijā un Čehijā par 11 līdz 12 %. Trešdaļā dalībvalstu lopkopības izlaides vērtība nepārsniedz 1 000 eiro uz 1 nosacīto mājlopu vienību, tajā skaitā arī Latvijā (921 eiro) un Lietuvā (955 eiro).

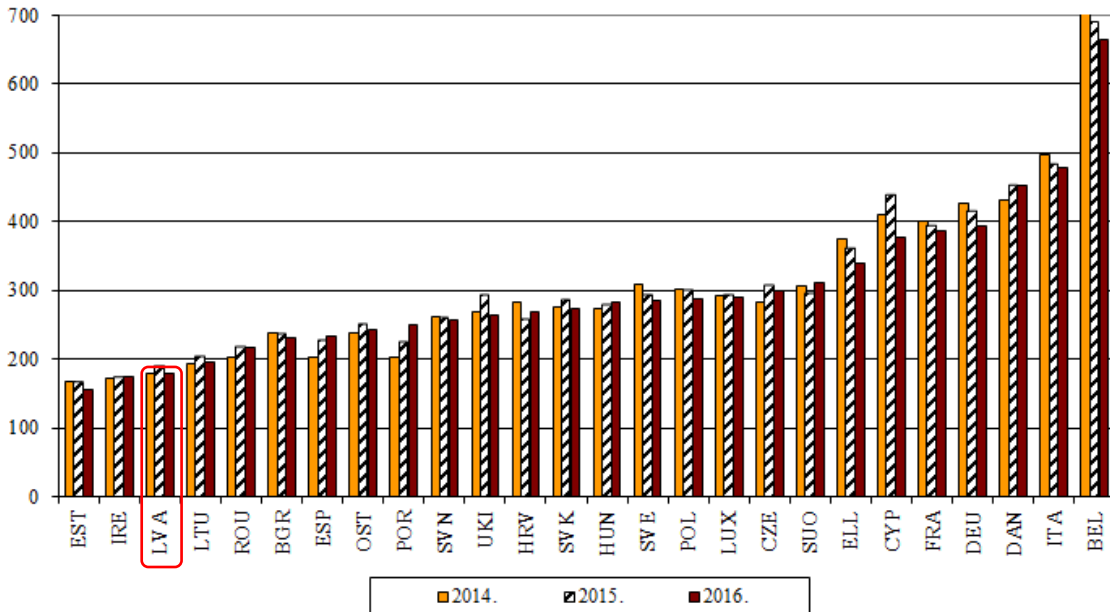

4.2. att. Lopkopības izlaides vērtība ES dalībvalstu saimniecībās 2014.-2016. gadā, eiro uz 1 nosacīto mājlopu vienību

Avots: FADN

5. Specifiskās izmaksas uz ražošanas vienību

Ja 2015. gadā pusei ES dalībvalstu pieauga lauku saimniecību augkopības specifiskās izmaksas uz 1 ha LIZ, tad 2016. gadā, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, šīs izmaksas pieauga tikai 7 ES dalībvalstīs (5.1. attēls).

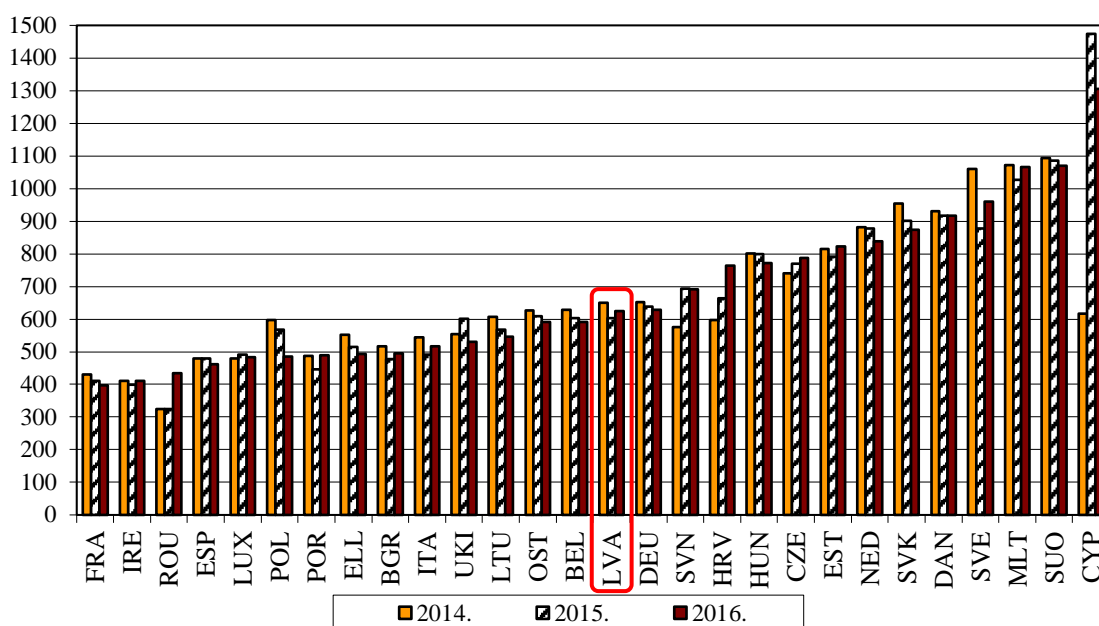

5.1. att. Specifiskās augkopības izmaksas ES dalībvalstu saimniecībās 2014.-2016. gadā, eiro uz LIZ 1 ha

Avots: FADN

Lielākais izmaksu pieaugums 2015. gadā bija vērojams Spānijā – 11 %, Portugālē un Maltā – 9 %, bet 2016. gadā Portugālē – 12 % un Somijā - 6 %. Vislielākais izmaksu samazinājums 2015. gadā vērojams Horvātijā – 9 %, bet 2016. gadā Kiprā – 13 % un Lielbritānijā – 9 %. Attēlā netiek atspoguļoti dati par Nīderlandi (2 038 eiro) un Maltu (1 751 eiro), kur tradicionāli ir augstas izmaksas, kas nav salīdzināmas ar citu dalībvalstu rādītājiem. Viszemākās augkopības specifiskās izmaksas uz 1 ha LIZ 2016. gadā bija Igaunijā (156 eiro), Īrijā (175 eiro), Latvijā (179 eiro) un Lietuvā (196 eiro).

Lopkopības specifiskās izmaksas uz nosacīto mājlopu vienību 2015. gadā pieauga 10 dalībvalstīs, visvairāk Kiprā – 2,4 reizes, Slovēnijā par 20 % un Horvātijā par 11 %. Pārējās valstīs izmaksas samazinājās, bet visvairāk Zviedrijā – par 17 % (5.2. attēls).

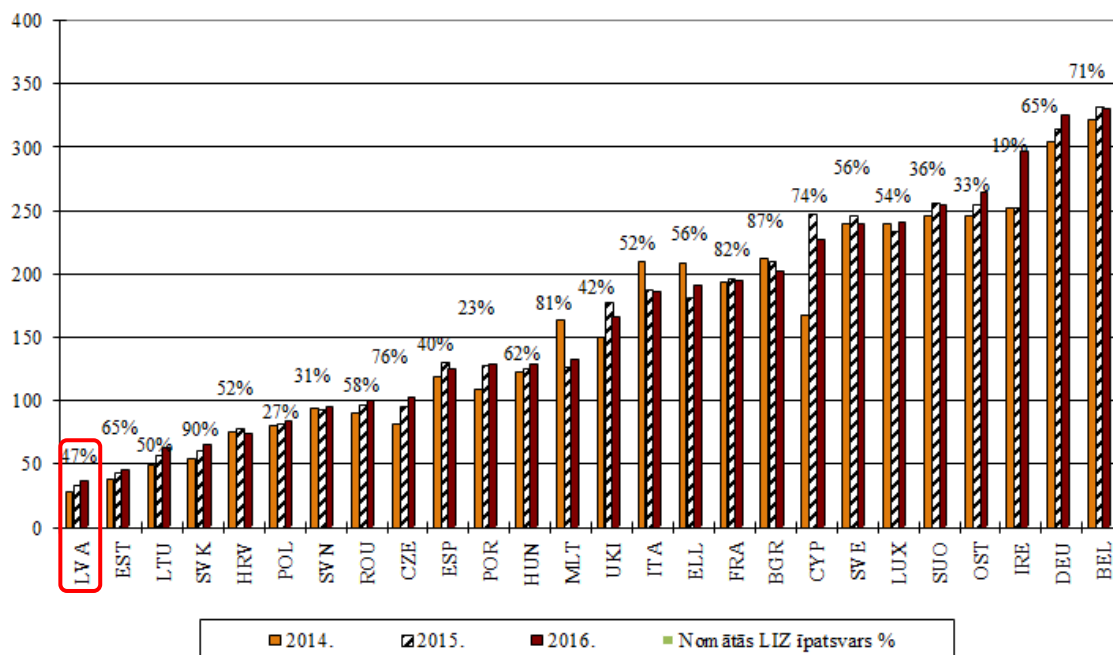
5.2. att. Specifiskās lopkopības izmaksas ES dalībvalstu saimniecībās 2014.-2016. gadā, eiro

Avots: FADN

2016. gadā lopkopības izmaksas pieauga pusē dalībvalstu, visvairāk Rumānijā par 34 %, Horvātijā par 15 %, Portugālē un Zviedrijā par 9 - 10 %. Vislielākais izmaksu samazinājums bija Polijā – par 14 %, Lielbritānijā par 12 % un Kiprā par 11 %. 2016. gadā viszemākās specifiskās lopkopības izmaksas zem 450 eiro bija Rumānijā, Īrijā un Francijā, savukārt visaugstākās Maltā, Somijā un Kiprā - virs 1 000 eiro.

6. Nomas maksa un nomātās LIZ īpatsvars kopējā LIZ

ES dalībvalstu saimniecībās nomātās zemes īpatsvars 2016. gadā svārstījās plašās robežās no 90 % Slovēnijā un 87 % Bulgārijā līdz 19 % Īrijā un 23 % Portugālē (6.1. attēls). Pārskata periodā 22 valstīs nomas maksa pakāpeniski pieauga, visstraujāk Kiprā par 35 %, Latvijā par 31 %, Lietuvā par 29 % un Čehijā par 27 %, pārējās valstīs pieaugums bija mazāks. Tikai 6 valstīs nomas maksa samazinājās - 1 līdz 11 % robežās: Horvātijā, Itālijā, Grieķijā, Bulgārijā un Dānijā, bet visvairāk Maltā par 19 %.

6.1. att. Nomā maks (eiro par ha) un nomātās LIZ īpatsvars kopējā LIZ ES dalībvalstu saimniecībās 2014.-2016. gadā

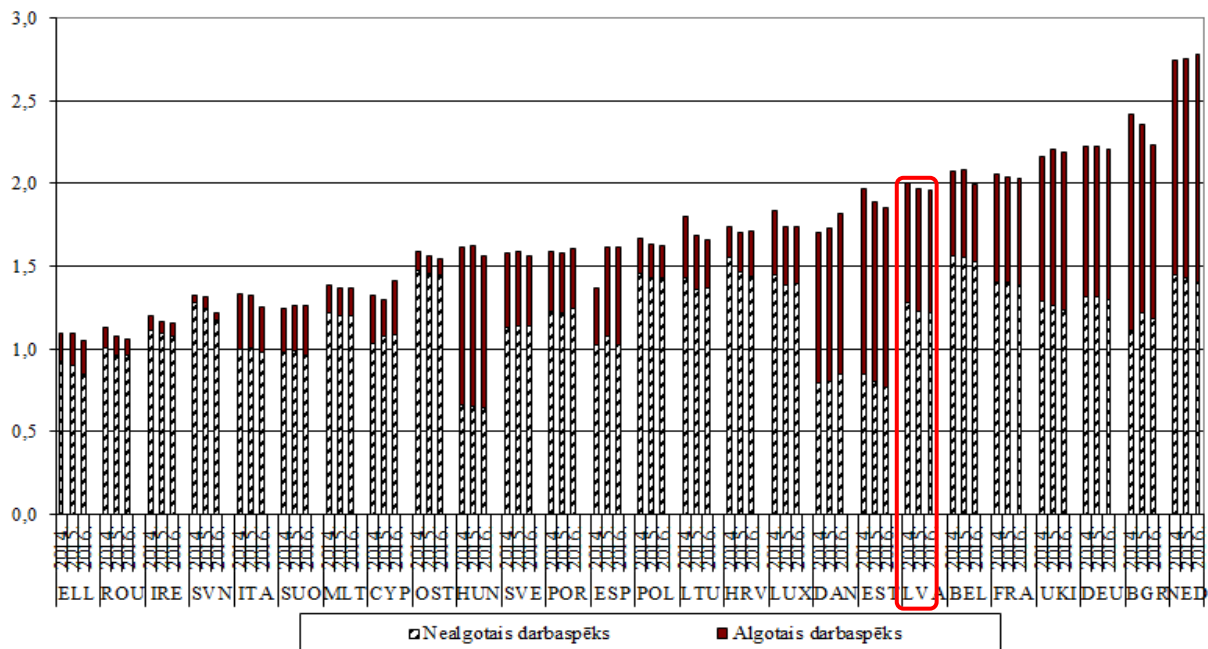
Avots: FADN

Attēlā netiek atspoguļoti dati par Nīderlandi un Dāniju, kur nomā maks 2016. gadā bija ievērojami augstāka nekā citās valstīs - attiecīgi 1 072 un 620 eiro par 1 ha LIZ. Salīdzinot ar 2014. gadu, Dānijā nomā maks nedaudz samazinājās, bet Nīderlandē pieauga par 20 %. Pārējās valstīs nomā maks bija zem 350 eiro, neskatoties uz ikgadējo pieaugumu, zemākā tā vēl joprojām ir Baltijas valstīs – Lietuvā 63 eiro, Igaunijā 46 eiro un Latvijā 37 EUR par 1 ha LIZ.

7. Algotā un nealgotā darbaspēka ieguldījums

7.1. attēlā ir parādīts darbaspēka ieguldījums ES dalībvalstīs, neiekļaujot datus par Čehiju un Slovākiju ar ievērojami augstākiem rādītājiem: 2016. gadā Slovākijā vidēji saimniecībā tas ir 12,3 LDV, bet Čehijā - 5,6 LDV, un, salīdzinot ar 2014. gadu, darbaspēka ieguldījums Slovākijā ir samazinājies par 0,18 LDV, bet Čehijā tas praktiski nav mainījies. Nīderlandē ir trešais augstākais darbaspēka ieguldījums starp analizētajām dalībvalstīm - 2,8 LDV; virs 2 LDV tas ir arī Bulgārijā, Vācijā un Lielbritānijā - 2,2 LDV, Francijā un Beļģijā – 2,0 LDV. Vismazākais darbaspēka ieguldījums no 1,04 līdz 1,16 LDV ir Grieķijā, Rumānijā, un Īrijā. Salīdzinājumā ar 2014. gadu vairumā ES dalībvalstu darbaspēka ieguldījuma pārmaiņas ir nelielas - 1 līdz 9 % robežās, lielākais samazinājums ir Slovēnijā par 8 %, bet lielākais palielinājums Spānijā – par 18 %.

Algotā darbaspēka īpatsvars ES dalībvalstīs ir ļoti atšķirīgs - Slovākijā tie ir 94 %, Čehijā 77 %; Ungārijā, Dānijā un Igaunijā tas pārsniedz 50 %. Savukārt algoto darbaspēku tikpat kā neizmanto Rumānijā – tikai 8 %, Īrijā – 7 %, Austrijā – 6 %, bet vismazāk Slovēnijā – tikai 3 %.

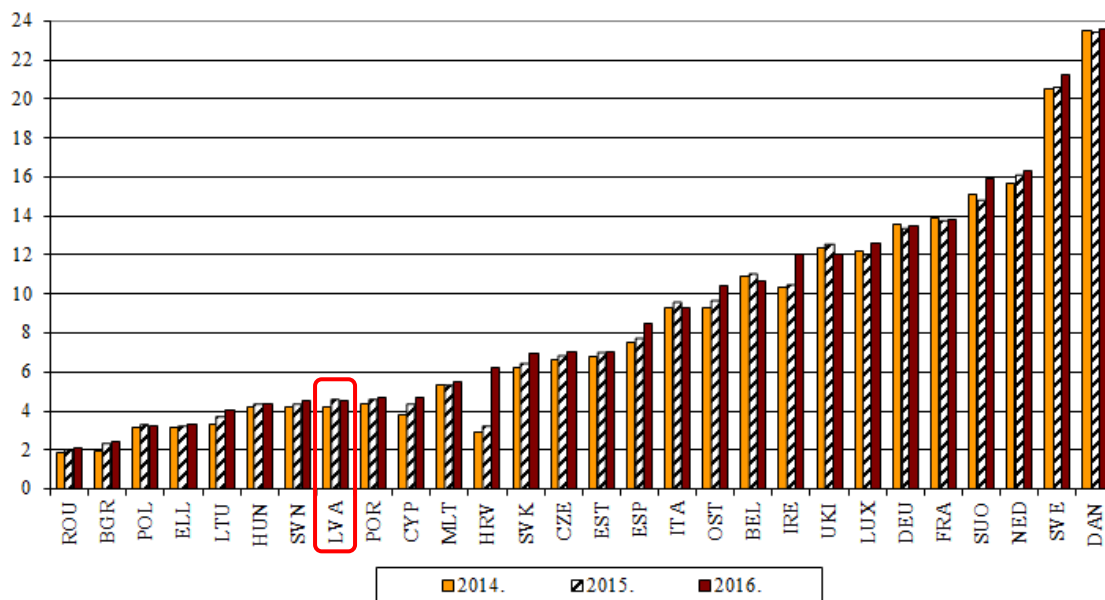

7.1. att. Algotā un nealgotā darbspēka ieguldījums ES dalībvalstu saimniecībās 2014.-2016. gadā, darbspēka vienības

Avots: FADN

8. Algotā darbspēka izmaksas

Algotā darbspēka izmaksas ES dalībvalstīs ir ļoti dažādas – augstākās tās ir Dānijā un Zviedrijā attiecīgi 23,6 un 21,3 eiro stundā, bet zemākās Rumānijā – 2,1 un Bulgārijā – 2,4 eiro stundā (8.1. attēls).

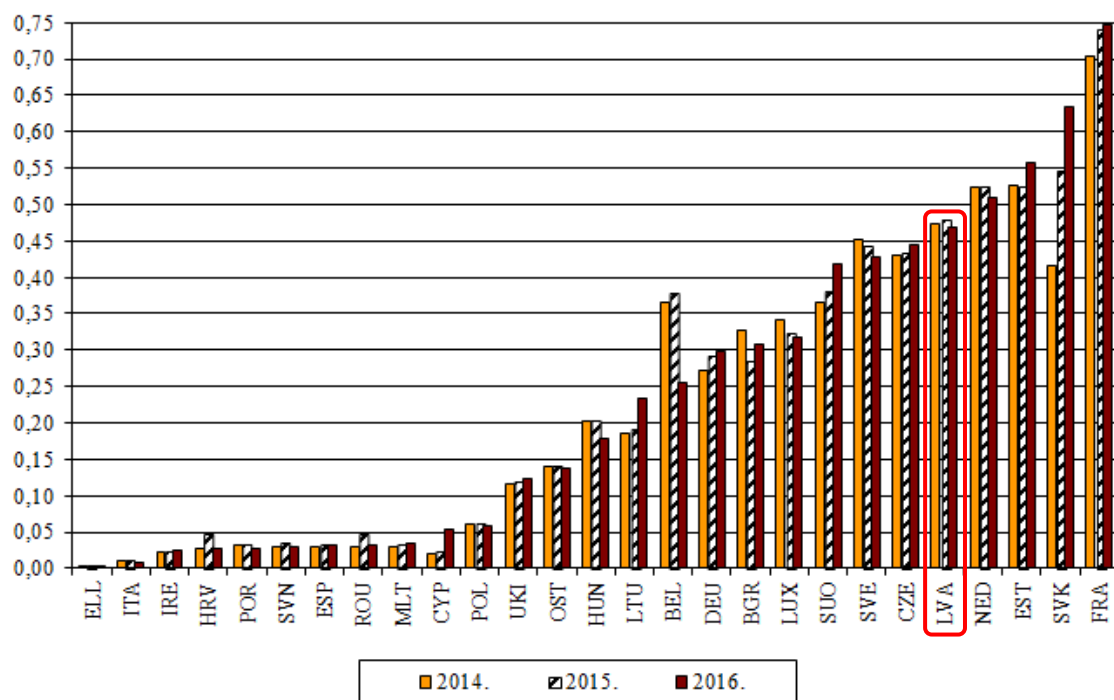
8.1. att. Algotā darbspēka izmaksas ES dalībvalstu saimniecībās 2014.-2016. gadā, eiro par stundu

Avots: FADN

2014.-2016. gadu periodā nav vērojamas būtiskas darbaspēka izmaksu pārmaiņas: 3 dalībvalstīs – Beļģijā, Lielbritānijā un Vācijā darbaspēka izmaksas samazinājās par pāris procentiem, pārējās valstīs tās saglabājās iepriekšējā līmenī vai nedaudz pieauga. Lielākais darbaspēka izmaksu kāpums pārskata periodā bija Horvātijā, kur tās pieauga no 2,9 līdz 6,3 eiro par stundu, Lietuvā, Kiprā un Īrijā kāpums bija mazāks – 11 līdz 16 procentu robežās, pārējās valstīs mazāk par 10 procentiem.

9. Saistību un pašu kapitāla attiecība

ES dalībvalstu lauku saimniecību saistību un pašu kapitāla attiecības analīze liecina par ļoti atšķirīgiem darbības finansēšanas modeļiem (9.1. attēls). Attēlā netiek atspoguļoti dati par Dānijas lauku saimniecībām, kuru saistības pārskata periodā par 42 – 45 procentiem pārsniedza pašu kapitālu. Diezgan augsts finanšu risks raksturo arī Francijas saimniecību darbību, kur piesaistītie finanšu resursi 2016. gadā sasniedza 75 % no pašu kapitāla un, salīdzinot ar 2014. gadu, tie pieauga par 5 procentpunktiem. Grieķijas lauku saimniecības praktiski nepiesaista aizņemto kapitālu, Itālijā, Rumānijā, Slovēnijā, Horvātijā, Īrijā, Spānijā, Portugālē, Maltā, Kiprā un Polijā ārējie finansēšanas avoti tika izmantoti ierobežotā apmērā - liveridža koeficients bija zemāks par 0,1.

9.1. att. Saistību un pašu kapitāla attiecība ES dalībvalstu saimniecībās 2014.–2016. gadā

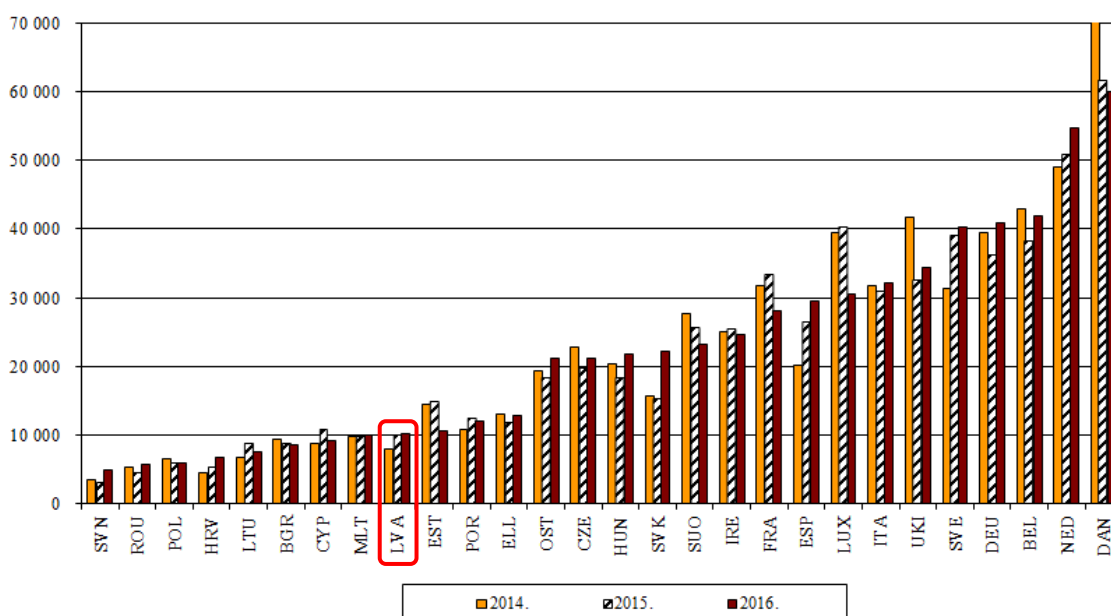
Avots: FADN

Salīdzinot ar iepriekšējo gadu, 2016. gadā šis koeficients samazinājās Horvātijā, Portugālē, Rumānijā, Ungārijā, Luksemburgā, Zviedrijā, Latvijā un Nīderlandē par 1 - 2 procentpunktiem, bet visvairāk Beļģijā - par 12 procentpunktiem. Liveridža koeficients pieauga 9 valstīs – Kiprā, Lietuvā, Vācijā, Bulgārijā, Somijā, Čehijā, Igaunijā un Francijā par 1 līdz 4 procentpunktiem, bet Slovākijā visvairāk – par 9 procentpunktiem. Citās

valstīs tas saglabājis relatīvu stabilitāti. No Baltijas valstīm tas vislielākais bija Igaunijā 0,56, kurai sekoja Latvija ar 0,47, savukārt Lietuvā tas bija tikai 0,23.

10. Neto pievienotā vērtība

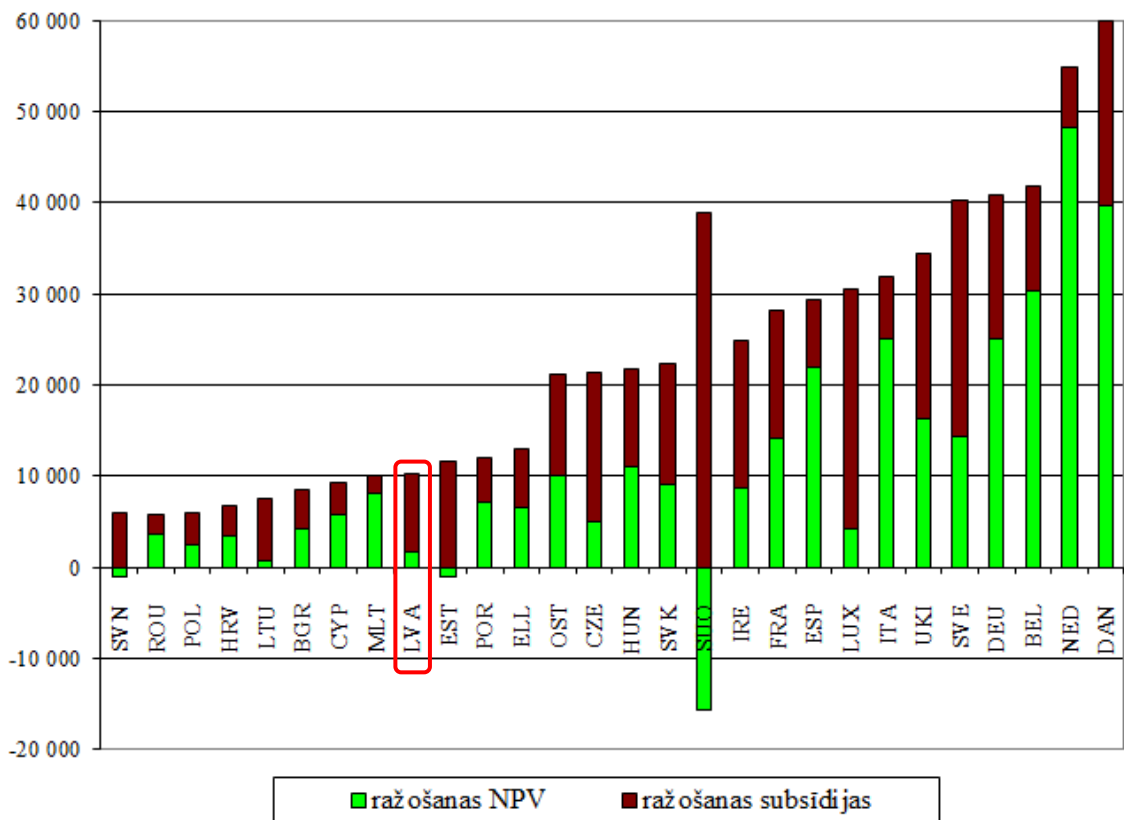
Visaugstākā neto pievienotā vērtība uz darbaspēka vienību 2016. gadā bija Dānijā - 59 939 eiro, Nīderlandē - 54 845 eiro un Beļģijā - 41 870 eiro (10.1. attēls). Viszemākā tā bija Slovēnijas lauku saimniecībās - 4 869 eiro, kā arī Rumānijas - 5 809 eiro un Polijas saimniecībās - 5 985 eiro. Zem 10 000 eiro tā bija arī Horvātijā, Lietuvā, Bulgārijā, Kiprā un Maltā. 2016. gadā neto pievienotā vērtība uz darbaspēka vienību, salīdzinot ar 2015. gadu, pieauga 17 ES dalībvalstīs - visstraujāk Slovēnijā par 50 % un Slovākijā par 45 %, pārējās valstīs pieaugums bija mazāks. 2016. gadā ievērojamākais NPV samazinājums bija Igaunijā - par 29 %, Luksemburgā par 24 %, Lietuvā, Kiprā un Francijā par 15 līdz 16 %.

10.1. att. Neto pievienotā vērtība uz darbaspēka vienību ES dalībvalstu saimniecībās 2014.–2016. gadā, eiro

Avots: FADN

Saimniecību neto pievienoto vērtību veido divas komponentes – ražošanas pievienotā vērtība un ražošanas atbalsts (10.2. attēls). Nīderlandē un Dānijā bija augstākā ražošanas pievienotā vērtība uz darbaspēka vienību, pārsniedzot pārējo dalībvalstu līmeni gandrīz divas reizes. Somijā, Igaunijā un Slovēnijā ražošanas pievienotā vērtība 2016. gadā bija negatīva. Somijā lauksaimnieciskās ražošanas atbalsts ir augstākais starp dalībvalstīm.

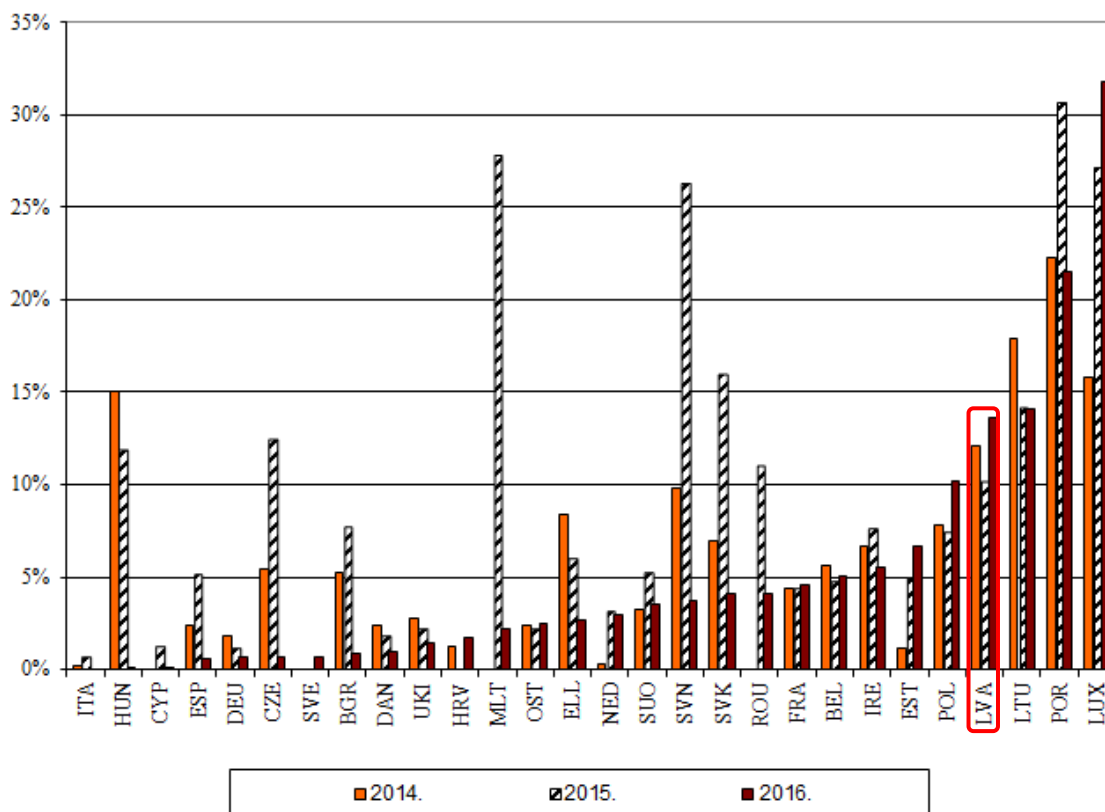
10.2. att. Ražošanas neto pievienotā vērtība un ražošanas atbalsts uz darbaspēka vienību ES dalībvalstu saimniecībās 2016. gadā, eiro

Avots: FADN

Valstīs ar augstāko ražošanas neto pievienoto vērtību uz darbaspēka vienību atbalsta līmenis bija dažāds: Nīderlandē - 12%, Dānijā - 34 %, Beļģijā - 28 %, Vācijā - 39 % un Zviedrijā 64 %. Salīdzinot ar 2015. gadu, ražošanas atbalsts uz darbaspēka vienību palielinājās 20 dalībvalstīs, visbūtiskāk Rumānijā par 93 % un Slovēnijā par 32 %, bet visvairāk tas samazinājās Luksemburgā par 22 %, Kiprā par 16 % un Portugālē par 14 %.

11. Saimniecību ieguldījumi

Ieguldījumu subsīdiju īpatsvars bruto ieguldījumos raksturo, cik aktīvi saimniecības izmanto nacionālo un Eiropas Savienības piedāvāto atbalstu, nomainot un atjaunojot savu pamatlīdzekļu fondu. Lai grafiks būtu pārskatāms, 11.1. attēlā nav iekļauti divu valstu - Rumānijas un Maltas - dati par 2014. gadu, kur ieguldījumu subsīdiju īpatsvars bija daudz augstāks nekā pārējās valstīs.

11.1. att. Ieguldījumu subsīdiju īpatsvars ES dalībvalstu saimniecību bruto ieguldījumos 2014.–2016. gadā, procentos

Avots: FADN

Ieguldījumu subsīdiju īpatsvars bruto ieguldījumos krasi atšķiras gan pa gadiem, gan arī ES dalībvalstīs. Divām trešdaļām dalībvalstu tas svārstās 5 % robežās visā pārskata periodā, pārējās valstīs atšķirības pa gadiem ir daudz lielākas. 2016. gadā augstākais ieguldījumu atbalsta līmenis bija Luksemburgā – 32 %, Portugālē – 22 %, Lietuvā un Latvijā – 14 % no bruto ieguldījumiem. Itālijā, Ungārijā un Kiprā ieguldījumu subsīdiju īpatsvars bija 0 %, bet Spānijā, Vācijā, Čehijā, Zviedrijā, Bulgārijā, Dānijā un Lielbritānijā tas ir niecīgs – tikai 1 %.

Salīdzinot ar 2015. gadu, vislielākais ieguldījumu subsīdiju īpatsvara samazinājums bija Maltā par 26 un Slovēnijā par 23 procentpunktiem, bet vislielākais palielinājums Luksemburgā par 5 un Latvijā par 4 procentpunktiem.

KOPSAVILKUMS

1. SUDAT izlases kopu par 2017. gadu veido 1000 saimniecības. Izlases kopa nodrošina pietiekamu saimniecību pārstāvniecību pēc specializācijas un ekonomiskā lieluma, bet tā kā nav iespējams nodrošināt atbilstošu pārstāvniecību reģionālā griezumā, rezultāti pa reģioniem netiek publicēti.
2. 2017. gadā vidēji saimniecības apsaimnieko 63,9 ha LIZ. Salīdzinot ar 2016. gadu, apsaimniekotās LIZ platības saimniecībās ir samazinājušās vidēji par 5,6 ha.
3. Gandrīz puse no saimniecību apsaimniekotās LIZ ir nomāta – 46,3 %: vislielākais šo platību īpatsvars ir ekonomiskā lieluma grupā virs 500 tūkstošiem eiro – 52,1 %, bet vismazākā ekonomiskā lieluma grupā no 4 līdz 15 tūkstošiem eiro – 32,0 %. Salīdzinot ar 2016. gadu, nomātās LIZ platības ir samazinājušās vidēji par 4,5 ha, un relatīvi par 2,8 procentpunktiem.
4. Citiem iznomātās LIZ platības ir samazinājušās no 2,0 ha 2016. gadā uz 1,8 ha 2017. gadā. Neizmantojotās LIZ platības vidēji saimniecībās 2017. gadā nav mainījušās.
5. Vidēji saimniecību ekonomiskais lielums uz LIZ platību 2017. gadā ir 703 eiro – pieaugums pret 2016. gadu par 19 eiro.
6. Vidēji visās saimniecībās lielākās LIZ platības aizņem graudaugi (44%), un lopbarība (39%) – mazākajās saimniecībās dominē lopbarības platības, lielākajās graudaugi. Galvenās graudaugu kultūras saimniecībās ir kvieši - vidēji saimniecībās 67 % un mieži – 13 %.
7. Mājlopu skaits saimniecībās pieaug līdz ar ekonomisko lielumu, īpaši straujš kāpums ir vislielāko saimniecību grupā virs 500 tūkst. eiro, pārsniedzot vidējos rādītājus desmitiem reižu. Aitas un kazas, truši un bišu saimes vairāk tiek audzētas mazāko saimniecību grupās.
8. 2017. gadā, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, ir samazinājies vidējais mājlopu skaits visās lopu grupās izņemot sivēnus, kur bijusi neliels skaita pieaugums. Trušu vidējais skaits saimniecībās palicis iepriekšējā gada līmenī.
9. 2013. gadā gandrīz visām kultūrām, izņemot rapsi, bija zemākā ražība visā periodā, toties 2015. gadā tika iegūtas rekordražas. 2016. gadā atkal vērojams būtisks ražības samazinājums gandrīz visām kultūrām, bet 2017. gadā neliels pieaugums. Vidējais piena izslaukums saimniecībās saglabājis pieaugošu tendenci, sasniedzot augstāko rādītāju 6 gadu periodā 6,2 tonnas no govīm.
10. Zemākā ražība ir mazajās saimniecībās ar ekonomisko lielumu līdz 25 tūkst. Eiro, bet vislielākajās saimniecībās ir ievērojami augstāka - tā 1,2 reizes pārsniedz vismazāko saimniecību rādītājus miežiem un auzām, rudziem pat vairāk nekā 2 reizes, bet pārējām kultūrām 1,5 līdz 1,9 reizes. Zemākais piena izslaukums ir vismazākajās saimniecībās - 4,9 tonnas no govīm, kamēr vislielākajās saimniecībās tas sasniedz 8,7 tonnas no govīm.
11. 2012. gadā bija augstākās vidējās pārdošanas cenas gandrīz visai produkcijai, savukārt turpmākajos divos gados vērojams būtisks cenu samazinājums: graudaugiem par 21 līdz 32 % un rapsim par 29 %. No 2015. līdz 2017. gadam graudaugu un rapša cenas stabilizējās līmenī, kas par apmēram trešdaļu atpaliek no 2012. gada augstajām cenām. Piena cena pakāpeniski pieaug, sasniedzot 303 eiro par tonnu 2013. gadā, tad divos gados vērojams cenas kritums - līdz 216 eiro par tonnu 2016. gadā, bet 2017. gadā straujš pieaugums līdz 309 eiro par tonnu.

12. Kartupeļu pārdošanas cena svārstās intervālā no 142 līdz 155 eiro par tonnu, augstāko cenu sasniedzot 2017. gadā.

13. Saimniecību ieņēmumu struktūrā dominē augkopības produkcija - tās īpatsvars vislielākais ir 2012. gadā - 47 %, tad samazinājums līdz 40 % 2014. gadā, bet 2015. gadā augkopības īpatsvars atkal palielinājās līdz 46 %. 2016. un 2017. gadā augkopības īpatsvars ieņēmumu struktūrā ir 42 %. Lopkopības produkcijas īpatsvars no 2012. līdz 2014. gadam svārstās 28 % līdz 30 % robežās, bet 2015. un 2016. gados tas samazinās līdz 24 %. Lopkopības produkcijas īpatsvars 2017. gadā palielinās līdz 28 %. ES un nacionālo maksājumu daļa no 2012. līdz 2015. gadam svārstās 19 % līdz 22 % robežās. 2016. gadā vērojams īpatsvara pieaugums līdz 25 %, bet 2017. gadā īpatsvars atkal samazinās līdz 21 %.

14. Vislielākais atbalsta īpatsvars ieņēmumu struktūrā ir mazāko saimniecību grupās no 4 līdz 15 tūkst. eiro – 36 % un no 15 līdz 25 tūkst. eiro – 33 %, vidējo saimniecību grupās tas ir no 27 % līdz 28 %, bet vislielāko saimniecību grupā virs 500 tūkst. eiro tas ir tikai 13 %.

15. Vidēji saimniecībās neto apgrozījums veido 84 %, pārējie ieņēmumi 3 %, saimniecībā izlietotās produkcijas daļa ir 12 %, bet mājsaimniecībā patērētais – 1 % no saražotās produkcijas vērtības. Pieaugot saimniecību ekonomiskajam lielumam, neto apgrozījuma īpatsvars palielinās no 70 % mazākajās saimniecībās līdz 87 % vislielākajās saimniecībās, savukārt saimniecībā patērētās produkcijas īpatsvars samazinās no 19 % līdz 9 %. Līdzīgi samazinās personīgajam patēriņam izlietotās produkcijas vērtības īpatsvars, kas vislielāko saimniecību grupās ir niecīgs.

16. Atbalsta maksājumu struktūrā vislielākais īpatsvars – 35,4 % ir vienotajam platību maksājumam (VPM) kopā ar zaļināšanas maksājumu. Tālāk seko ieguldījuma subsīdijas – 16,0 % un kompensācijas maksājumi apgabaliem, kuros ir ierobežojumi (MLA) – 11,6 %. Atbalsta maksājumu struktūrā nākošais lielākais īpatsvars ir atbalsta maksājumi lopkopībai (11,1 %). Tālāk seko Lauku attīstības programmas (LAP) maksājumi (10,4 %), atbalsts bioloģiskās lauksaimniecības saglabāšanai vai attīstībai – 6,5 % un atbalsts augkopībai – 3,0 %.

17. Vidēji uz saimniecību vislielākais kopējais atbalsta apjoms, ieskaitot ieguldījumu subsīdijas, ir cūkkopības un putnkopības saimniecībās - 37 020 eiro, tad seko laukkopības saimniecībās ar 26 802 eiro. Vismazākais kopējais atbalsts ir jauktās lopkopības saimniecībās – 6 449 eiro. Piena lopkopības, ganību mājlopu audzēšanas un jauktas specializācijas saimniecībās vidēji uz saimniecību atbalsts ir ļoti līdzīgs – 15 350 eiro. Ganību mājlopu audzēšanas saimniecībās lielākais īpatsvars (21,4 %) ir atbalstam bioloģiskai lauksaimniecībai - vidēji uz saimniecību 3 281 eiro.

18. Nevienā saimniecību grupā bruto segums bez atbalsta maksājumiem nenosedz visas ražošanas izmaksas. Bruto segums kopā ar atbalsta maksājumiem nosedz ražošanas izmaksas un izmaksas nealgotajam darbaspēkam vidēji saimniecībās, kā arī grupās virs 50 tūkst. eiro. Vislielākā peļņa veidojas saimniecību grupā no 100 līdz 500 tūkst. eiro - 190 eiro (attiecinātu pret ekonomisko lielumu).

19. Tikai dārzenkopības un cūkkopības un putnkopības saimniecībās bruto segums nosedz grāmatvedībā uzskaitītās izmaksas un pierēķinātās izmaksas nealgotajam darbaspēkam. Ļoti tuvu tam ir arī ilggadīgo kultūru audzēšanas saimniecības. Dārzenkopības saimniecībās ir vislielākais bruto segums 3 152 eiro uz ekonomisko lielumu '000 eiro, bet gan bruto segums, gan izmaksas ir 1,2 līdz 5 reizes lielākas nekā citas specializācijas saimniecībās. Ilggadīgo kultūru audzēšanas saimniecībās arī ir

augsts bruto segums un arī ievērojamas izmaksas, tāpēc peļņa veidojas tikai ar atbalsta maksājumiem.

20. 2014. gads saimniecībās bija zemākais punkts NPV uz darbaspēka vienību, 2015. gadā ievērojams pieaugums - par 29 %, bet turpmākajos divos gados kāpums ir neliels, 2017. gadā sasniedzot augstāko visā pārskata periodā – 11 662 eiro. Mazo saimniecību grupās 2017. gads nav bijis veiksmīgs - NPV uz darbaspēka vienību samazinājās par piektdaļu. Saimniecību grupā ar ekonomisko lielumu no 25 līdz 50 tūkst. eiro pēdējos trijos gados NPV pieaugums nav novērots, bet grupās virs 50 tūkst. eiro pēc neveiksmīgā 2016. gada, kad NPV samazinājās par trešdaļu, 2017. gadā atkal vērojams pieaugums no 15 % vislielākajās saimniecībās virs 500 tūkst. eiro līdz 43 % ekonomiskā lieluma grupā no 50 līdz 100 tūkst. eiro.

21. 2017. gadā negatīva ražošanas NPV joprojām ir ganību mājlopu audzēšanas saimniecībās, pārējo specializāciju saimniecībās tā ir pozitīva, bet visaugstākā – cūkkopības un putnkopības specializācijas (16 322 eiro), dārzenkopības (14 043 eiro) un ilggadīgo kultūru audzēšanas (9 975 eiro) saimniecībās. Valsts un ES atbalsta līmenis dažādu specializāciju saimniecībās ir atšķirīgs: dārzenkopības specializācijas saimniecībās 1 %, bet ganību mājlopu audzēšanas specializācijas saimniecībās vienīgi atbalsts veido kopējo pievienoto vērtību.

22. Saistību īpatsvars bilancē 2017. gadā vidēji saimniecībās ir 32,0 %, no tām īstermiņa saistības ir 9,9 %. Vismazākajās saimniecībās ar ekonomisko lielumu līdz 15 000 eiro saistības ir tikai 7,1 %, bet īstermiņa saistības 2,3 % no bilances vērtības. Saistību īpatsvars pieaug līdz ar ekonomisko lielumu, un vislielāko saimniecību grupā ar ekonomisko lielumu virs 500 tūkst. eiro kopējās saistības sasniedz 47,6 % no bilances vērtības, bet īstermiņa saistības – 13,9 %. Salīdzinot ar 2016. gadu, saistību īpatsvars bilancē vidēji ir samazinājies par 0,2 procentpunktiem, bet īstermiņa saistību īpatsvars ir palicis iepriekšējā gada līmenī, likviditāte 2017. gadā ir pieaugusi par 0,2 procentpunktiem.

23. Vidēji saimniecībās 2017. gadā neto ieguldījuma vērtība ir 9 368 eiro, tā ir nedaudz samazinājusies, salīdzinot ar iepriekšējo gadu. Samazinājums ir bijis mazo saimniecību grupās ar ekonomisko lielumu līdz 25 tūkst. eiro un pavisam lielajās saimniecībās ar ekonomisko lielumu virs 500 tūkst. eiro. Vislielākais neto ieguldījumu pieaugums, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, ir bijis saimniecībās ar ekonomisko lielumu no 100 līdz 500 tūkst. eiro. Arī 2017. gada tāpat kā gadu iepriekš neto ieguldījumu vērtība ir bijusi pozitīva visās ekonomiskā lieluma grupās.

24. Vislielākā neto ieguldījumu vērtība 2017. gadā ir laukkopības un jauktas specializācijas saimniecībās, bet vismazākā sastopama jauktas augkopības un ilggadīgo kultūru audzēšanas saimniecībās, kur salīdzinot ar 2016. gadu bijis ievērojams kritums. Jāatzīmē gan, ka saimniecības izlasē mainās, un tas var ietekmēt gada rezultātus.

25. Lielākā saimniecību izlases kopa ir Lietuvai 1300 saimniecības, Latvijai 1000, bet Igaunijai 661. Igaunijas saimniecības ir ievērojami lielākas, pārsniedzot Latvijas saimniecību gan LIZ platības, gan ekonomisko lielumu 2 reizes, bet Lietuvas vairāk nekā 3 reizes. Latvijas un Lietuvas saimniecībām ir līdzīgs nomāto LIZ platību īpatsvars attiecīgi 46 un 48 %, bet Igaunijā tas ir ievērojami augstāks – 65 %'. Saimniecību ekonomiskais lielums uz LIZ platību Latvijā un Igaunijā ir praktiski vienāds 701 un 703, bet Lietuvā zemāks – 640.

26. Graudaugu ražas 2017. gadā Baltijas valstīs pieaugušas, vienīgi Latvijā samazinājusies auzu ražība. Vislielākais graudaugu ražības pieaugums ir Igaunijā, kur

kviešu raža pieaugusi par 42%, rudzu – 34%, miežu - par 41%, rapša par 31%. Kartupeļu ražība Lietuvā un Igaunijā ir samazinājusies, bet Latvijā palikusi iepriekšējā gada līmenī.

27. Piena izslaukums 2017. gadā pieaudzis visās Baltijas valstīs, sasniedzot augstākos piena izslaukuma rādītājus kopš 2012. gada – Latvijā 6 580kg, Lietuvā – 5 283 kg, Igaunijā – 9 062 kg no govju govjām.

28. 2017. gadā Latvijā un Igaunijā produkcijas izmaksas pārsniedza produkcijas izlaidi attiecīgi par 3% un 7%, bet Lietuvā savukārt produkcijas izlaide nedaudz pārsniedza izmaksas – par 1%.

29. Augkopības izlaide uz ha 2017. gadā ir pieaugusi visās Baltijas valstīs: Lietuvā par 25%, Igaunijā par 20% un Latvijā par 3%. Lopkopības izlaidē uz nosacīto mājlopu vienību Igaunijā un Latvijā vērojams straujš pieaugums attiecīgi par 33% un 30%, bet Lietuvā tas ir mazāks - par 17%.

30. Augkopības specifiskās izmaksas 2017. gadā pieaugušas tikai Latvijā, sasniedzot 201 eiro uz hektāru, kas ir arī augstākais rādītājs starp Baltijas valstīm. Lietuvā un Igaunijā tās ir nedaudz samazinājušās, nokrītot attiecīgi līdz 186 eiro un 149 eiro uz ha.

31. Visaugstākās lopkopības specifiskās izmaksas (uz 1 nosacīto mājlopu vienību) jau tradicionāli ir Igaunijas saimniecībās. 2017. gadā specifisko lopkopības izmaksu līmenis uz 1 nosacīto mājlopu vienību Latvijā ir 81 %, bet Lietuvas – 64 % apmērā no Igaunijas izmaksām.

32. Visās Baltijas valstīs ir ievērojams nomāto LIZ platību īpatsvars: lielākais tas ir Igaunijā – vairāk nekā 60 % visā periodā, Latvijā 46 līdz 50 %, bet Lietuvā 46 līdz 51 %. Visstraujākais nomas maksas pieaugums 2017. gadā ir Latvijas saimniecībās par 17%, Igaunijā par 9%, bet Lietuvā tikai par 2%.

33. 2017. gadā Latvijā un Lietuvā samazinājies kopējā darbaspēka ieguldījums vidēji saimniecībā, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, attiecīgi par 3% un 4%. Igaunijā kopējā darbaspēka ieguldījums ir pieaudzis par 4%. Igaunijā 2017. gadā ir lielākais algotā darbaspēka īpatsvars – 58%, Latvijā 35%, bet Lietuvā tikai 13%.

34. Vismazākās algotā darbaspēka izmaksas ir Lietuvā, kas 2017. gadā bija 3,45 eiro par stundu, kas sastāda 68% no Latvijas un 46% no Igaunijas algota darbaspēka izmaksām. Salīdzinot ar iepriekšējo gadu, 2017. gadā vislielākais algotā darbaspēka izmaksu pieaugums bija Latvijā – par 11%, Igaunijā par 9% bet Lietuvā par 8%.

35. Kopš 2014. gada vērojams neliels konsekvents pieaugums aizņemtajam kapitālam visās Baltijas valstīs. Lietuvā saistības veidot tikai vienu 22% no pašu kapitāla, tomēr jāņem vērā, ka dati ir tikai par zemnieku saimniecībām, bet neietver lauksaimniecības uzņēmumus. 2017. gadā, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, saistību īpatsvars pieaudzis tikai Igaunijas saimniecībās – par 3 procentpunktiem, Latvijā – palicis 2016. gada līmenī, bet Lietuvā samazinājies par 2 procentpunktiem.

36. 2017. gadā Igaunijā neto pievienotās vērtība pieaugusi vairāk nekā 2 reizes, sasniedzot augstāko rādītāju – 23 137 eiro uz 1 darbaspēka vienību. Lietuvā, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, neto pievienotā vērtība pieaugusi par 39%, bet Latvijā tikai par 3%. Igaunijā neto pievienotā vērtība ir ievērojami augstāka – Latvijas saimniecību neto pievienotā vērtība sastāda 50%, bet Lietuvas 36% no Igaunijas rādītāja.

37. 2017. gadā visās Baltijas valstīs pieaugusi ražošanas neto pievienotā vērtība, sasniedzot visaugstāko līmeni analizējamā periodā. Ražošanas subsīdiu īpatsvars neto pievienotajā vērtībā visās valstīs 2017. gadā ir līdzīgs attiecīgi 73% Latvijā, 77% Lietuvā un 67% Igaunijā..

38. 2017. gadā ieguldījumu pieaugums novērojams Igaunijā, bet Latvijā un Lietuvā tie ir samazinājušies. Latvijā 2017. gada ieguldījumu atbalsts ir visaugstākais kopš 2013. gada – 2 997 eiro, Igaunijā un Lietuvā tā vērtība ir svārstīga - 2017. gadā attiecīgi 2 053 un 3 872 eiro. Ieguldījumu subsīdijas 2017. gadā, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, Latvijā ir pieaugušas par 43%, bet Lietuvā un Igaunijā samazinājušās par attiecīgi 8% un 45%.

39. Tikai 10 ES dalībvalstīs 2016. gads bija labvēlīgs kviešu audzēšanai, salīdzinot ar iepriekšējo gadu. Ievērojamākais ražības kāpums bija Spānijā - 28 %, Horvātijā, Rumānijā un Grieķijā - no 11 līdz 16 %. Latvijā, Lietuvā un Igaunijā, kā arī vēl 13 dalībvalstīs ražība samazinājās, visvairāk Francijā, Beļģijā un Igaunijā - par 30 %, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, bet Kiprā – par 25 %.

40. 2016. gadā gandrīz visās ES dalībvalstu saimniecībās piena izslaukums svārstījās 1 līdz 8 % robežās, salīdzinot ar 2015. gadu. Lielākais piena izslaukuma palielinājums par 8 % bija Kiprā. 2016. gadā vidējais izslaukums virs 8 000 kg no govīm bija 5 valstīs: Nīderlandē, Igaunijā, Zviedrijā, Somijā un visaugstākais Dānijā – 9 453 kg no govīm. Vismazākais piena izslaukums, kurš nesasniedza pat 4 000 kg, bija Bulgārijas, Rumānijas un Horvātijas saimniecībās.

41. Rumānijas, Itālijas un Spānijas saimniecībās ir visaugstākā attiecību starp saražoto kopējo produkciju un tās ražošanai patērētajām izmaksām. Kopumā ES 2016. gadā bija vērojama šīs attiecības pazemināšanās tendence. 2016. gadā visbūtiskākais attiecības pieaugums bija Slovākijā par 0,08 un Beļģijā un Spānijā par 0,06, savukārt būtiskākais attiecības kritums bija Lietuvā par 0,12 un Īrijā par 0,06. Analizējamo 3 gadu periodā viszemākā lauku saimniecību darbības efektivitāte bija Somijā, Igaunijā un Čehijā.

42. Salīdzinot ar iepriekšējo gadu, 2016. gadā augkopības produkcijas vērtība, rēķinot uz 1 ha, pieauga 9 dalībvalstīs - Horvātijā par 16 %, Slovākijā un Portugālē par 13 %, bet pārējās 6 valstīs 3 līdz 9 % robežās. Visaugstākā augkopības izlaides vērtība uz 1 ha 2016. gadā bija Nīderlandē 17 572 eiro un Maltā 13 047 eiro, bet viszemākā Latvijā 752 eiro, Lietuvā 642 eiro un Igaunijā 497 eiro.

43. 2016. gadā 12 dalībvalstīs lopkopības izlaides vērtība pieauga par 1 līdz 9 %, bet visvairāk Maltā – par 12 %. Visaugstākā lopkopības izlaides vērtība uz 1 nosacīto mājlopu vienību bija Kiprā – 2 205 eiro, augsta izlaides vērtība bija arī Nīderlandē – 1 548 eiro, Maltā – 1 559 eiro un Somijā – 1 593 eiro uz 1 nosacīto mājlopu vienību.

44. ES dalībvalstu saimniecībās nomātās zemes īpatsvars 2016. gadā svārstījās plašās robežās no 90 % Slovākijā un 87 % Bulgārijā līdz 19 % Īrijā un 23 % Portugālē.

45. Laikā no 2014. līdz 2016. gadam 22 valstīs zemes nomas maksa pakāpeniski pieauga, visstraujāk Kiprā par 35 %, Latvijā par 31 %, Lietuvā par 29 % un Čehijā par 27 %. Tikai 6 valstīs nomas maksa samazinājās: robežās no 1 līdz 11 % - Horvātijā, Itālijā, Grieķijā, Bulgārijā un Dānijā, bet visvairāk Maltā par 19 %.

46. 2016. gadā vislielākais gan kopējā darbaspēka ieguldījums, gan arī algotā darbaspēka īpatsvars ir Slovākijas saimniecībās – 12,3 LDV, no tā algotais – 94 % un Čehijas saimniecībās - 5,6 LDV, algotais – 77 %. Salīdzinot ar 2014. gadu, darbaspēka ieguldījums Slovākijā ir samazinājies par 0,18 LDV, bet Čehijā tas praktiski nav

mainījies. Vismazākais darbaspēka ieguldījums no 1,04 līdz 1,16 LDV ir Grieķijā, Rumānijā, un Īrijā.

47. Analizējamo trīs gadu periodā visaugstākās algotā darbaspēka izmaksas ES dalībvalstīs tradicionāli ir Dānijā, Zviedrijā, Nīderlandē, Somijā un Francijā - robežās no 13,8 līdz 23,6 eiro par stundu, savukārt viszemākās jaunajās dalībvalstīs Rumānijā, Bulgārijā, Polijā, kā arī Grieķijā, kur darbaspēka izmaksas nesasniedz 3,5 eiro par stundu.

48. 2016. gadā neto pievienotā vērtība uz darbaspēka vienību, salīdzinot ar 2015. gadu, pieauga 17 ES dalībvalstīs, un visstraujāk Slovēnijā par 50 % un Slovākijā par 45 %, pārējās valstīs pieaugums bija mazāks. 2016. gadā ievērojamākais NPV samazinājums bija Igaunijā - par 29 %, Luksemburgā par 24 %, Lietuvā, Kiprā un Francijā par 15, 16 %. Visaugstākā neto pievienotā vērtība uz darbaspēka vienību 2016. gadā bija Dānijā - 59 939 eiro, Nīderlandē - 54 845 eiro un Beļģijā - 41 870 eiro. Viszemākā tā bija Slovēnijas lauku saimniecībās - 4 869 eiro, kā arī Rumānijas - 5 809 eiro un Polijas saimniecībās - 5 985 eiro.

49. Somijā, Igaunijā un Slovēnijā ražošanas pievienotā vērtība 2016. gadā bija negatīva. Valstīs ar augstāko ražošanas neto pievienoto vērtību uz darbaspēka vienību atbalsta līmenis bija dažāds: Nīderlandē - 12%, Dānijā - 34 %, Beļģijā - 28 %, Vācijā - 39 % un Zviedrijā 64 %.

50. Ieguldījumu subsīdiu īpatsvars bruto ieguldījumos krasi atšķiras gan pa gadiem, gan arī ES dalībvalstīs. Salīdzinot ar 2015. gadu, vislielākais ieguldījumu subsīdiu īpatsvara samazinājums bija Maltā par 26 un Slovēnijā par 23 procentpunktiem, bet vislielākais palielinājums Luksemburgā par 5 un Latvijā par 4 procentpunktiem. 2016. gadā augstākais ieguldījumu atbalsta līmenis bija Luksemburgā - 32 %, Portugālē - 22 %, Lietuvā un Latvijā - 14 % no bruto ieguldījumiem. Itālijā, Ungārijā un Kiprā ieguldījumu subsīdiu īpatsvars bija 0 %, bet Spānijā, Vācijā, Čehijā, Zviedrijā, Bulgārijā, Dānijā un Lielbritānijā tas ir niecīgs - tikai 1 %.

IZMANTOTĀ LITERATŪRA UN AVOTI

1. Communities legislation in force. Commission of the European Communities:

Regulation (EC) No 1217/2009 setting up a network for the collection of accountancy data of the incomes and business operation of agricultural holdings in the European Community;
Commission implementing regulation (EU) 2015/220 laying down rules for the application of Council Regulation (EC) No 1217/2009 setting up a network for the collection of accountancy data on the incomes and business operation of agricultural holdings in the European Union;
Regulation (EC) No 868/2008 on farm return to be used for determining the incomes of agricultural holdings and analyzing the business operation of such holding;
Regulation (EU) No 1318/2013 of the European Parliament and of the Council of 22 October 2013 amending Council Regulation (EC) No 1217/2009 setting up a network for the collection of accountancy data on the incomes and business operation of agricultural holdings in the European Community;
Commission Delegated Regulation (EU) No 1198/2014 of 1 August 2014 supplementing Council Regulation (EC) No 1217/2009 setting up a network for the collection of accountancy data on the incomes and business operation of agricultural holdings in the European Union;
Commission delegated regulation (EU) No 1198/2014 supplementing Council Regulation (EC) No 1217/2009 setting up a network for the collection of accountancy data on the incomes and business operation of agricultural holdings in the European Union.

2. Definition of Variables used in FADN standard results. Committee for Farm Accountancy Data network (FADN). RI/CC 1750 European Commission Directorate General for Agriculture and Rural Development 2018.

3. Farm Accounting Data Network An A to Z of methodology. Version 02/07/2018.
http://ec.europa.eu/agriculture/rica/pdf/site_en.pdf

4. Farm accountancy Data Network (FADN). Fields of Survey, Community Farm Typology, Stratification, Clustering and Weighting System. European Commission Directorate General for Agriculture. 1996.

5. Farm Return Data Definitions - Accounting year 2015. RI/CC 1680 Rev.2.0. Community Committee for Farm Accountancy Data Network, European Commission Directorate - General for Agriculture. 2016.

6. Valsts un ES atbalsts: <http://www.zm.gov.lv/?sadala=2>.

7. Lauku saimniecību struktūra un lauksaimniecības skaitīšanas. Latvijas Republikas Centrālā statistikas pārvalde. <https://www.csb.gov.lv/lv/statistika/statistikas-temas/lauksaimnieciba/lauksaimniecibas-skaitisana>

8. Statistical Regions for the Central European Countries. Statistical Office of the European Communities. Version 1. November, 1997.

9. Brown Ben. Practical Accounting for Farm and Rural Business. Ipswich UK, 1991.

10. Frey T. L., Behrens R. H. Lending to Agricultural Enterprises. American Bankers Association, Boston, 1981.

11. Olson K. D. Farm Management. Principles and Strategies. Iowa State Press, Iowa, 2004.

12. Penson J. B., Klinefelter D. A., Lins D. A. Farm Investment and Financial Analysis. Prentice-Hall, New Jersey, 1982.

13. The Farm Accountancy Data Network public database http://circa.europa.eu/Public/irc/agri/rica/library?l=/standard_results